

ПРОЕКТ

МЕТОДИКА ЗА КЛАСИФИЦИРАНЕ НА СЛУЧАИ ПО ЗАКОНА ЗА ОТГОВОРНОСТТА ЗА ПРЕДОТВРАТЯВАНЕ И ОТСТРАНЯВАНЕ НА ЕКОЛОГИЧНИ ЩЕТИ И ЗА ОПРЕДЕЛЯНЕ/ОСТОЙНОСТЯВАНЕ НА ПРЕВАНТИВНИ/ОЗДРАВИТЕЛНИ МЕРКИ ПО ЗАКОНА И ПОДЗАКОНОВАТА НОРМАТИВНА УРЕДБА КЪМ НЕГО

София
ноември 2018

СЪДЪРЖАНИЕ

1	ОСНОВАНИЕ ЗА РАЗРАБОТВАНЕ И ЦЕЛИ	7
2	НОРМАТИВНА УРЕДБА	8
3	ОСНОВНИ ДЕФИНИЦИИ	10
4	КОГА СЕ ПРИЛАГА ЗОПОЕЩ? (ЧЛ. 3 ОТ ЗОПОЕЩ)	14
5	КОГА НЕ СЕ ПРИЛАГА ЗОПОЕЩ? (ЧЛ. 5 И §6 ОТ ПЗР НА ЗОПОЕЩ)	16
6	МЕТОДОЛОГИЯ ЗА КЛАСИФИЦИРАНЕ НА СЛУЧАИ НА НЕПОСРЕДСТВЕНА ЗАПЛАХА ЗА ЕКОЛОГИЧНИ ЩЕТИ И СЛУЧАИ НА ПРИЧИНЕНИ ЕКОЛОГИЧНИ ЩЕТИ ПО СМИСЪЛА НА ЗОПОЕЩ	18
6.1	Класифициране на случаи като “непосредствена заплаха за възникване на екологични щети”	18
6.2	Примери за класифициране на случаи на непосредствена заплаха за екологични щети (върху компонент защитени видове и природни местообитания, води и почви)	19
6.3	Класифициране на случаи като „причинена екологична щета“	23
6.4	Определяне на значителни екологични щети.....	24
6.4.1	<i>Значимост на щетите върху защитени видове и природни местообитания</i>	25
6.4.2	<i>Значително отрицателно въздействие върху водите</i>	26
6.4.3	<i>Значителен риск при щети върху почвите</i>	27
6.5	Примери за случаи на причинени екологични щети (върху компонент защитени видове и природни местообитания, води и и почви).....	29
6.5.1	<i>Щети върху защитени видове и природни местообитания</i>	29
6.5.2	<i>Щети върху води</i>	31
6.5.3	<i>Щети върху почви</i>	33
7	МЕТОДОЛОГИЯ ЗА ОПРЕДЕЛЯНЕ НА ПРЕВАНТИВНИ/ОЗДРАВИТЕЛНИ МЕРКИ	36
7.1	Определяне на превантивни мерки	36
7.2	Примери за превантивни мерки за случаи на непосредствена заплаха (върху компонент защитени видове и природни местообитания, води и почви)	37
7.3	Определяне на оздравителни мерки.....	39
7.3.1	<i>Какво представлява отстраняването на щети върху води или защитени видове или естествени местообитания и как се постига?</i> ..39	
7.3.2	<i>Отстраняване на щети върху защитени видове и природни местообитания или води</i>	40
7.3.3	<i>Цели и критерии за отстраняване на щети върху почвата</i>	44
7.3.4	<i>Планиране на оздравителни мерки</i>	45
7.3.5	<i>Идентифициране на щетите</i>	47
7.3.6	<i>Набелязване на първични оздравителни мерки</i>	48
7.3.7	<i>Набелязване на допълнителни и компенсаторни оздравителни мерки</i> ..48	
7.3.8	<i>Количествена оценка на оздравителните мерки</i>	49
7.4	Примери за оздравителни мерки за случаи на причинена екологична щета (върху компонент защитени видове и природни местообитания, води и водни тела и почви) ..51	
7.4.1	<i>Увреждане на видове и местообитания: оборски тор върху варовити ливади</i>	51
7.4.2	<i>Щети върху воден обект: замърсяване на повърхностни и подземни води</i>	54
7.4.3	<i>Примерен случай за щети върху почви</i>	60
7.4.4	<i>Примерен случай за дифузно замърсяване</i>	62
8	МЕТОДОЛОГИЯ ЗА ОСТОЙНОСТЯВАНЕ НА ПРЕВАНТИВНИ/ ОЗДРАВИТЕЛНИ МЕРКИ	65
8.1	Остойносттаване на превантивни/оздравителни мерки	65
8.2	Последователност от действия за остойносттаване на превантивни/ оздравителни мерки.....	67

8.3	ПРИМЕРИ ЗА ОСТОЙНОСТЯВАНЕ НА ПРЕВАНТИВНИ И ОЗДРАВИТЕЛНИ МЕРКИ	69
8.3.1	<i>Пример за изчисляване на разходите за предотвратяване/отстраняване на замърсяването във воден обект .....</i>	<i>69</i>
8.3.2	<i>Пример за изчисляване на разходите за ремедиация на силно замърсени почви .....</i>	<i>71</i>
9	ЗАКЛЮЧЕНИЕ	72
ПРИЛОЖЕНИЕ № 1	ИНФОРМАЦИОННИ СИСТЕМИ, БАЗИ ДАННИ И РЕГИСТРИ, ПОДДЪРЖАНИ ОТ ИАОС	73
ПРИЛОЖЕНИЕ № 2	СПИСЪК С ДОКУМЕНТИ И СТАНДАРТИ, ИЗПОЛЗВАНИ ПРИ КЛАСИФИЦИРАНЕ НА СЛУЧАИ ПО ЗОПОЕЩ ..	83
ПРИЛОЖЕНИЕ № 3	СПИСЪК С ИЗТОЧНИЦИ НА ИНФОРМАЦИЯ ЗА АКТУАЛНИ ЦЕНИ	87
ПРИЛОЖЕНИЕ № 4	СХЕМИ ОТНОСНО ПРИЛАГАНЕ НА ЗОПОЕЩ	91
ПРИЛОЖЕНИЕ № 5	КОНТРОЛНИ ЛИСТОВЕ	100
ПРИЛОЖЕНИЕ № 6	НАСОКИ ЗА ОПРЕДЕЛЯНЕ НА РИСКА	123
ПРИЛОЖЕНИЕ № 7	ПОДХОДИ ЗА ОЦЕНКА НА ДОПЪЛНИТЕЛНИТЕ И КОМПЕНСАТОРНИТЕ МЕРКИ	128

ИЗПОЛЗВАНИ СЪКРАЩЕНИЯ

ЕС	Европейски съюз
ЕК	Европейска комисия
МОСВ	Министерство на околната среда и водите
РИОСВ	Регионална инспекция по околната среда и водите
БДУВ	Басейнова дирекция за управление на водите
НП	Национален парк
ДНП	Дирекция национален парк
КО	Компетентен орган по чл. 6, т. 2-4 от ЗОПОЕЩ
РДВ	Рамкова директива за водите
ГМО	Генетично модифицирани организми
ПАМ	Принудителна административна мярка
ПЗР	Преходни и заключителни разпоредби
НКИД	Национална класификация на икономическите дейности
ADR	Европейска спогодба за международен превоз на опасни товари по шосе (European Agreement concerning the International Carriage of Dangerous Goods by Road)
HEA	Анализ за еквивалентност на местообитанията (Habitats Equivalency Analysis)
REA	Анализ за еквивалентност на ресурсите (Resource Equivalency Analysis)
VEA	Анализ на еквивалентното остойностяване (Valuation Equivalency Analysis)
Директива 95/50/ЕО	Директива 95/50/ЕО на Съвета от 6 октомври 1995 г. относно единните процедури за проверка на автомобилния превоз на опасни товари
ЗАП	Закон за автомобилните превози
ЗБР	Закон за биологичното разнообразие
ЗВ	Закон за водите
ЗГВ	Закон за гражданското въздухоплаване
ЗГМО	Закон за генетично модифицирани организми
ЗЖТ	Закон за железопътния транспорт
ЗЗБ	Закон за защита при бедствия
ЗЗВВХВС	Закон за защита от вредното въздействие на химичните вещества и смеси
ЗЗР	Закон за защита на растенията
ЗМПВВПРБ	Закон за морските пространства, вътрешните водни пътища и пристанищата на Република България
ЗООС	Закон за опазване на околната среда
ЗОПОЕЩ	Закон за отговорността за предотвратяване и отстраняване на екологични щети
ЗПБ	Закон за подземните богатства
ЗСВДЗН	Закон за съхранение на въглероден диоксид в земните недра
ЗУО	Закон за управление на отпадъците
Наредба № 1 от 29.10.2008 г.	Наредба №1 от 29 октомври 2008 г. за вида на превантивните и оздравителни мерки в предвидените случаи от Закона за отговорността за предотвратяване и отстраняване на екологични щети и за минималния размер на разходите за тяхното изпълнение

Регламент № 1272/2008 (CLP) Регламент (ЕО) № 1272/2008 на Европейския парламент и на Съвета от 16 декември 2008 година относно класифицирането, етикетирването и опаковането на вещества и смеси, за изменение и за отмяна на директиви 67/548/ЕИО и 1999/45/ЕО и за изменение на Регламент (ЕО) № 1907/2006

1 ОСНОВАНИЕ ЗА РАЗРАБОТВАНЕ И ЦЕЛИ

Настоящият проект на *Методика за класифициране на случаи по Закона за отговорността за предотвратяване и отстраняване на екологични щети (ЗОПОЕЩ) и за определяне/остойностяване на превантивни/оздравителни мерки по закона и подзаконовата нормативна уредба към него* е разработен по договор Д-30-42/23.05.2017 г. с Възложител Министерство на околната среда и водите.

Изготвянето на проекта на Методиката е в изпълнение на препоръка на Европейската комисия (ЕК) към държавите-членки съгласно чл. 18, параграф 2 от Директива 2004/35/ЕО относно екологичната отговорност по отношение на предотвратяването и отстраняването на екологични щети (COM (2016) 204 final).

Съгласно ЗОПОЕЩ и подзаконовата нормативна уредба към него, случаите по закона следва да се класифицират, въз основа на което се прави избор на процедура и се определят и остойностяват приложимите мерки за конкретния случай.

Целта на Методиката е да се осигури ефективно прилагане на нормативната уредба по екологична отговорност, ясно разграничение на случаите на непосредствена заплаха за възникване на екологична щета и на причинена екологична щета и да даде примери за определяне и остойностяване на превантивни, респ. оздравителни мерки по ЗОПОЕЩ и подзаконовата нормативна уредба, като съдържа алгоритми и препратки към съществуващи бази данни.

2 НОРМАТИВНА УРЕДБА

Проектът на Методика е разработен при вземане под внимание на следните нормативни актове:

- Закон за отговорността за предотвратяване и отстраняване на екологични щети (обн. ДВ бр. 43/2008 г., посл. изм. ДВ бр. 58 от 18.07.2017 г.) (ЗОПОЕЩ)
- Наредба №1 от 29 октомври 2008 г. за вида на превантивните и оздравителни мерки в предвидените случаи от Закона за отговорността за предотвратяване и отстраняване на екологични щети и за минималния размер на разходите за тяхното изпълнение (обн. ДВ бр. 96/2008 г.) (Наредба №1 от 29.10.2008 г.)
- Закон за опазване на околната среда (обн. ДВ бр. 91/2002 г., посл. изм. и доп. ДВ бр. 98 от 27.11.2018 г.) (ЗООС)
- Закон за управление на отпадъците (обн. ДВ бр. 53/2012 г., посл. изм. и доп. ДВ бр. 98 от 27.11.2018 г.) (ЗУО)
- Закон за биологичното разнообразие (обн. ДВ бр. 77/2002 г., посл. изм. и доп. ДВ бр. 98 от 27.11.2018 г.) (ЗБР)
- Закон за водите (обн. ДВ бр. 67/1999 г., посл. изм. и доп. ДВ бр. 98 от 27.11.2018 г.) (ЗВ)
- Закон за защита от вредното въздействие на химичните вещества и смеси (обн. ДВ бр. 10/2000 г., посл. изм. и доп. ДВ бр. 98 от 27.11.2018 г.) (ЗЗВВХВС)
- Регламент (ЕО) № 1272/2008 на Европейския парламент и на Съвета от 16 декември 2008 година относно класифицирането, етикетирането и опаковането на вещества и смеси, за изменение и за отмяна на директиви 67/548/ЕИО и 1999/45/ЕО и за изменение на Регламент (ЕО) № 1907/2006 (ОВ L 353, 31.12.2008 г, посл. изм. ОВ L 116/05.5.2017 г.) (Регламент № 1272/2008)
- Закон за защита на растенията (обн. ДВ бр. 61/2014 г., посл. изм. и доп. ДВ бр. 17 от 23.02.2018 г.) (ЗЗР)
- Закон за защитените територии (обн. ДВ бр. 133/1998 г., посл. изм. ДВ бр. 58 от 18.07.2017 г., доп. ДВ бр. 77 от 18.09.2018 г.) (ЗЗТ)
- Закон за автомобилните превози (обн. ДВ бр. 82/1999 г., посл. изм. и доп. ДВ бр. 80 от 28.09.2018 г.) (ЗАП)
- Директива 95/50/ЕО на Съвета от 6 октомври 1995 г. относно единните процедури за проверка на автомобилния превоз на опасни товари (ОВ L249, 17.10.1995 г., посл. изм. ОВ L162/21.6.2008 г.) (Директива 95/50/ЕО)
- Закон за железопътния транспорт (обн. ДВ бр. 97/2000 г., посл. изм. ДВ бр. 77 от 18.09.2018 г.) (ЗЖТ)
- Закон за морските пространства, вътрешните водни пътища и пристанищата на Република България (обн. ДВ бр. 12/2000 г., посл. изм. и доп. ДВ бр. 28 от 29.03.2018 г.) (ЗМПВВПРБ)
- Закон за гражданското въздухоплаване (обн. ДВ бр. 94/1972 г., посл. изм. ДВ бр. 56 от 06.07.2018 г.) (ЗГВ)

- Закон за генетично модифицирани организми (обн. ДВ бр. 27/2005 г., посл. изм. ДВ бр. 58 от 18.07.2017 г.) (ЗГМО)
- Закон за подземните богатства (обн. ДВ бр. 23/1999 г., посл. доп. ДВ бр.98 от 27.11.2018 г.) (ЗПБ)
- Закон за съхранение на въглероден диоксид в земните недра (обн. ДВ бр. 14/2012 г., посл. изм. ДВ бр.27 от 27.03.2018 г.) (ЗСВДЗН)
- Закон за защита при бедствия (обн. ДВ бр. 102/2006 г., посл. изм. и доп. ДВ бр. 77 от 18.09.2018 г.) (ЗЗБ)
- Закон за почвите (обн. ДВ бр.89/2007г., посл. изм. и доп. ДВ бр.98 от 27.11.2018 г.) (ЗП)

3 ОСНОВНИ ДЕФИНИЦИИ

Природен ресурс

Природен ресурс са защитени видове и природни местообитания, води, водни тела и почви (§1, т.22 от ДР на ЗОПОЕЩ).

Емисия

Емисия е освобождаването в околната среда в резултат на човешка дейност на вещества, препарати¹, организми или микроорганизми (§1, т.9 от ДР на ЗОПОЕЩ).

Замърсяване с дифузен характер

Замърсяване с дифузен характер е изпускането на вещество в атмосферата от дифузен източник по смисъла на Протокола към Конвенцията от 1979 г. за трансграничното замърсяване на въздуха на далечни разстояния за намаляване на подкиселяването, еутрофикацията и тропосферния озон (ратифициран със закон - ДВ, бр. 38 от 2005 г.) (ДВ, бр. 93 от 2005 г.). (§1, т. 10 от ДР на ЗОПОЕЩ).

Щета

Щета е измерима отрицателна промяна в състоянието на природен ресурс или измеримо засягане на услуга от природен ресурс, настъпила в резултат на пряко или непряко въздействие или бездействие (§1, т. 27 от ДР на ЗОПОЕЩ)

Екологични щети (по чл. 4 от ЗОПОЕЩ)

Екологични щети по смисъла на този закон са:

1. щетите върху защитени видове и природни местообитания, които причиняват значително отрицателно въздействие върху достигането или запазването на тяхното благоприятно консервационно състояние;

2. щетите върху води, които причиняват значително отрицателно въздействие върху:

а) екологичното, химичното или количественото състояние или екологичния потенциал на повърхностните и подземните води по смисъла на Закона за водите, с изключение на отрицателните ефекти, при които се прилага чл. 156е от Закона за водите, или

б) състоянието на околната среда в морските води съгласно наредбата по чл. 135, ал. 1, т. 19 от Закона за водите, доколкото определени аспекти от екологичното състояние на морската околна среда не се уреждат от същия закон;

---

¹ Вж. Закон за изменение и допълнение на Закона за защита от вредното въздействие на химичните вещества и препарати (ДВ, бр. 10 от 2000 г.) (обн. ДВ бр.63 от 13.01.2010 г.) и Регламент № 1272/2008 (CLP)

3. щетите върху почви, които създават значителен риск за човешкото здраве в резултат на замърсяване чрез пряко или непряко въвеждане във, върху или под почвата на вещества и препарати², организми или микроорганизми.

Непосредствена заплаха за екологични щети

Непосредствена заплаха за екологични щети е достатъчната вероятност за възникването на екологични щети в близко бъдеще (§1, т. 17 от ДР на ЗОПОЕЩ).

Защитени видове и природни местообитания

Защитените видове са определени в приложение № 3 към Закона за биологичното разнообразие. (§1, т. 11 от ДР на ЗОПОЕЩ)

Природни местообитания са местообитания съгласно приложение № 1 и местообитания на видове съгласно приложение № 2 към Закона за биологичното разнообразие (§1, т. 23 от ДР на ЗОПОЕЩ)

Природни местообитания са естествени или близки до естествените сухоземни или акваториални области, характеризиращи се с характерни географски, абиотични и биотични особености, придаващи им специфичен облик (§1, т.31 от ДР на ЗБР)

Води

Води са всички води по смисъла на ЗВ (§1, т. 4 от ДР на ЗОПОЕЩ):

Води на територията на страната са (съгласно чл. 3 от ЗВ):

1. повърхностните води;
2. подземните, включително минералните води;
3. вътрешните морски води и териториалното море;
4. водите на река Дунав, река Резовска и река Тимок в рамките на държавната граница на Република България

Повърхностни води са водите на сушата, с изключение на подземните води, както и преходните води и крайбрежните морски води, освен по отношение на химичното състояние, в който случай се включват и вътрешните морски води и водите на териториалното море (§1, т.23 от ДР на ЗВ)

Подземни води са всички води, намиращи се под повърхността на земята във водонаситената зона, в пряк контакт със земните пластове (§1, т.24 от ДР на ЗВ)

Вътрешните морски води на Република България включват (чл. 6 от ЗМПВВПРБ):

1. водите между бреговата линия и изходните линии, от които се измерва ширината на териториалното море;

---

² Вж. бележка под линия на стр. 10

2. водите на пристанищата, ограничени откъм морето с линията, съединяваща най-отдалечените точки в морето на котвените места, хидротехническите и другите постоянни пристанищни съоръжения;

3. водите на:

а) Варненския залив между бреговата линия и правата линия, съединяваща нос Св. Константин с нос Иланджик;

б) Бургаския залив между бреговата линия и правата линия, съединяваща нос Емине с Маслен нос;

4. водите между бреговата линия и правите изходни линии, съединяващи нос Калиакра с нос Тузлата, нос Тузлата с нос Екрене и Маслен нос с нос Ропи.

Почви

Почви е понятие по смисъла на §1, т.14 от ДР на ЗООС (§1, т.20 от ДР на ЗОПОЕЩ).

Почва е най-горният слой на земната кора, разположен между основната скала и повърхността. Почвата се състои от минерални частици, органична материя, вода, въздух и живи организми (§1, т.14 от ДР на ЗООС)

Почви са горният пласт от земната кора, доколкото тя е носител на почвени функции, включително течните съставни части (почвен разтвор) и газообразните съставни части (почвен въздух), без подземните води, руслата на реките и дъната на водните басейни (§1, т.12 от ДР на ЗП)

Базисно състояние

Базисно състояние е състоянието по време на щетите на природните ресурси и услуги, които биха били налице, ако не бяха настъпили екологичните щети, оценено въз основа на най-добрата налична информация (§1, т.1 от ДР на ЗОПОЕЩ).

Превантивни мерки

Превантивни мерки са мерките, предприети в отговор на събитие, действие или бездействие, създадо непосредствена заплаха за екологични щети, с оглед предотвратяването или свеждането до минимум на тези щети (§1, т. 21 от ДР на ЗОПОЕЩ).

Оздравителни мерки

Оздравителни мерки са действие или комбинация от действия, целящи възстановяване на увредени природни ресурси и/или нарушени ползи и услуги от тях в резултат на причинени екологични щети или целящи да осигурят равностойна алтернатива на тези ресурси или на ползите и услугите от тях (§1, т. 18 от ДР на ЗОПОЕЩ).

Първично отстраняване

Първично отстраняване са всички оздравителни мерки, които връщат увредените природни ресурси и/или нарушени услуги до или към базисното им състояние (§1, т.24 от ДР на ЗОПОЕЩ).

Допълнително отстраняване

Допълнително отстраняване са всички оздравителни мерки, които са взети във връзка с природни ресурси и/или услуги, за да компенсират факта, че първичното отстраняване не води до пълното възстановяване на увредените природни услуги и/или услуги (§1, т.7 от ДР на ЗОПОЕЩ).

Компенсаторно отстраняване

Компенсаторно отстраняване е всяко действие, което се предприема, за да се компенсират междинните загуби на природни ресурси и/или услуги, които възникват от датата на причиняване на щетите, докато първичното отстраняване достигне пълния си ефект (§1, т.12 от ДР на ЗОПОЕЩ).

Оператор

Оператор е (§1, т.19 от ДР на ЗОПОЕЩ):

а) физическо лице, търговец по смисъла на Търговския закон, кооперация по Закона за кооперациите, лице по Закона за юридическите лица с нестопанска цел, дружество по Закона за задълженията и договорите, бюджетно предприятие по смисъла на Закона за счетоводството, държавно предприятие, което не е образувано по Търговския закон;

б) физическо лице, търговец или юридическо лице с нестопанска цел, или бюджетно предприятие по смисъла на националното законодателство на друга държава, което извършва дейност на територията на Република България, включително в случаите, когато са му делегирани права за извършване на такава дейност или притежава разрешително, разрешение или лиценз за дейност.

Бездействие

ЗОПОЕЩ не дава определение за „бездействие“, поради което съдържанието му следва да бъде изведено по тълкувателен път, като неизвършването на фактически действия, при наличие на нормативноустановено задължение за извършването на такива.

4 КОГА СЕ ПРИЛАГА ЗОПОЕЩ? (ЧЛ. 3 ОТ ЗОПОЕЩ)

Законът се прилага в случаите на причинени екологични щети или непосредствена заплаха за възникване на екологични щети, причинени от действие или бездействие в резултат на:

- Извършване на дейности по приложение №1 от закона, а именно:
  - Експлоатация на инсталации и съоръжения, когато за тях се изисква издаване на комплексно разрешително по чл. 117 от ЗООС, с изключение на инсталациите и съоръженията или частите от тях, използвани за изследователска работа, разработки и изпитания на нови продукти и процеси;
  - Събиране, транспортиране, оползотворяване или обезвреждане на отпадъци, в т.ч. опасни отпадъци, за които се изисква разрешение или регистрационен документ съгласно ЗУО;
  - Извършване на дейности по използване на водите и водните обекти, в т.ч. всички зауствания в повърхностни води на отпадъчни води, с които се изпускат опасни вещества, посочени в наредбите по чл. 135, ал. 1, т.9 и 17 от ЗВ или отвеждания на вещества в подземните води, инжектиране на замърсители в подземните води, водовземане и завиряване на воден обект, за които се изисква издаване на разрешително по смисъла на Закона за водите;
  - Производство, употреба, съхранение, обработка, пълнене и изпускане в околната среда на химични вещества и смеси³ по смисъла на чл. 2 от ЗЗВВХВС⁴;
  - Производство, употреба, съхранение, обработка, пълнене и изпускане в околната среда на продукти за растителна защита по смисъла на ЗЗР;
  - Производство, употреба, съхранение, обработка, пълнене и изпускане в околната среда на биоциди по смисъла на (ЗЗВВХВС);
  - Превоз на опасни товари по смисъла на ЗАП, ЗЖТ, ЗМПВВПРБ и ЗГВ;
  - Работа с генетично модифицирани организми (ГМО) в контролирани условия, освобождаване на ГМО в околната среда, пускане на пазара на ГМО или комбинация от тях като продукти или съставка на продукти,

---

³ Вж. бележка под линия към стр. 10

⁴ Към настоящия момент тази класификация се определя, както следва:

Съгласно пар. 1, т. 6 от Допълнителните разпоредби на ЗЗВВХВС "Опасни химични вещества и смеси" са химичните вещества и смеси, които са класифицирани като опасни в една или повече категории на опасност посочени в приложение № I към Регламент (ЕС) № 1272/2008.

Съгласно чл. 3 от Регламент 1272/2008, вещество или смес, за което са изпълнени критериите по отношение на физичните опасности, опасностите за здравето или опасностите за околната среда, определени в части 25 от приложение I на регламента, е опасно и се класифицира съобразно съответните класове на опасност, предвидени в това приложение.

- пренасяне на ГМО, внос, износ и транзит на ГМО по смисъла на ЗГМО, за които дейности се изисква разрешение в съответствие със ЗГМО;
- Превоз на отпадъци, в т.ч. внос, износ и транзит на отпадъци по смисъла на глава пета, раздел IV от ЗУО
- Управление на минните отпадъци съгласно ЗПБ;
- Експлоатация на места за съхранение в съответствие със ЗСВДЗН.
- Извършване на дейности извън приложение №1, когато операторът или трето лице е действал виновно и с това е причинил щети върху защитени видове и природни местообитания;
- Замърсяване с дифузен характер, когато е възможно да се установи причинна връзка между дейността на отделен оператор и непосредствена заплаха за екологични щети или причинените екологични щети от тази дейност.

5 КОГА НЕ СЕ ПРИЛАГА ЗОПОЕЩ? (ЧЛ. 5 И §6 ОТ ПЗР НА ЗОПОЕЩ)

Разпоредбите на ЗОПОЕЩ не се прилагат в следните случаи:

1. причинени екологични щети или непосредствена заплаха за екологични щети в резултат на:

а) акт на въоръжен конфликт, действия във военни зони, гражданска война или размирици;

б) природно явление от изключителен, неизбежен или непреодолим характер;

в) дейности, чиято главна цел е да обслужват националната отбрана или международната сигурност;

г) дейности, чиято единствена цел е защита от природни бедствия;

д) инцидент, при който отговорността или обезщетението за щетите попада в обхвата на международна конвенция, а именно:

- Международна конвенция от 27.11.1992 г. за гражданска отговорност за щети от замърсяване с нефт;
- Международна конвенция от 27.11.1992 г. за създаване на Международен фонд за обезщетение при щети, причинени от замърсяване с нефт;
- Международна конвенция от 23.03.2001 г. за гражданска отговорност за щети, нанесени от замърсяване с параходно гориво;
- Международна конвенция от 03.05.1996 г. за отговорността и компенсациите за щети, свързани с превоза на опасни и вредни вещества по море;
- Конвенция от 10.10.1989 г. за гражданската отговорност за щети, причинени по време на превоз на опасни стоки с шосеен транспорт, железопътен транспорт и съдове за вътрешна навигация;

е) ядрени рискове и дейности, обхванати от Договора за създаване на Европейската общност за атомна енергия или причинени от инцидент или дейност, при които отговорността или обезщетението за щетите се урежда съгласно международни конвенции и протоколи към тях, а именно:

- Парижка конвенция от 29.07.1960 г. за отговорността на трети лица в областта на атомната енергия и Допълнителната Брюкселска конвенция от 31.01.1963 г.;
- Виенска конвенция от 21.05.1963 г. за гражданска отговорност за ядрена вреда;
- Конвенция от 12.09.1997 г. за допълнителните компенсации за ядрена вреда;
- Съвместен протокол от 21.09.1988 г. относно прилагането на Виенската конвенция и Парижката конвенция;
- Брюкселска конвенция от 17.12.1971 г. относно гражданската отговорност в областта на превоза по море на ядрен материал;

ж) извършване на дейности, които са разрешени съгласно чл. 31, ал. 12, т. 1 и чл. 49 от ЗБР;

2. екологични щети, когато са изминали повече от 30 години от възникването на емисиите, събитието или инцидента, причинили тези щети;

3. наличие на право на обезщетение за вреди върху здравето на физически лица, настъпили в резултат на причинени екологични щети или непосредствена заплаха за екологични щети;
4. наличие на право на обезщетение за имуществени вреди и пропуснати ползи на физически и юридически лица;
5. щети, предвидени в международни споразумения, по които Република България е страна, за които правото на обезщетение се урежда съгласно принципа на гражданската отговорност;
6. минали екологични щети, определени по реда на § 9 от ПЗР на ЗООС;
7. дейности при обявено бедствено положение по ЗЗБ, освен когато бедственото положение е възникнало в резултат на случаи по смисъла на чл. 3 от ЗОПОЕЩ;
8. екологични щети, причинени преди влизане в сила на закона и такива, причинени след влизането в сила на закона, когато те са в резултат на конкретна дейност, приключила преди тази дата (§6 от ПЗР на ЗОПОЕЩ).

6 МЕТОДОЛОГИЯ ЗА КЛАСИФИЦИРАНЕ НА СЛУЧАИ НА НЕПОСРЕДСТВЕНА ЗАПЛАХА ЗА ЕКОЛОГИЧНИ ЩЕТИ И СЛУЧАИ НА ПРИЧИНЕНИ ЕКОЛОГИЧНИ ЩЕТИ ПО СМИСЪЛА НА ЗОПОЕЩ

6.1 Класифициране на случаи като “непосредствена заплаха за възникване на екологични щети“

Непосредствена заплаха за екологични щети е налице, когато има достатъчна вероятност за възникването на екологични щети в близко бъдеще.

Особено внимание следва да се обръща на дейности и/или събития, които могат да доведат до значителни отрицателни въздействия върху природните ресурси, в т.ч. защитени видове и природни местообитания, води и почви или носят риск за човешкото здраве.

Операторите планират превантивни мерки за отстраняване на причините и непосредствената заплаха. Тези мерки се планират в съответствие с установените възможни случаи на възникването им в оценката по чл. 3 от Наредба №1 от 29.10.2008 г., която операторите задължително правят. Те са в зависимост:

- от изменението на количествените и/или качествените параметри на съоръжения и инсталации, разрешени от компетентния орган;
- от изменения на физичните параметри на съоръжения и инсталации;
- от други отклонения от нормалния режим на работа.

Превантивни мерки са мерките, които се предприемат в отговор на събитие, действие или бездействие, създадо непосредствена заплаха за екологични щети, с оглед предотвратяването или свеждането до минимум на тези щети.

Оценката се извършва преди започване на дейността, съответно преди въвеждане в експлоатация на новите съоръжения и инсталации и се актуализира при промени в дейностите, попадащи в обхвата на ЗОПОЕЩ или в резултат от случаи на непосредствена заплаха за екологични щети или случаи на причинени екологични щети.

Оператор, който причини непосредствена заплаха следва незабавно да предприеме действия в съответствие с глава втора, раздел първи на ЗОПОЕЩ.

Когато непосредствената заплаха за екологични щети продължава да съществува въпреки предприетите мерки от страна на оператора, той е длъжен незабавно да информира компетентния орган за заплахата.

Информацията следва да съдържа:

1. данни за оператора;
2. мястото, териториалния обхват и вида на екологичните щети, за които съществува непосредствена заплаха да настъпят;
3. данни от протоколи от извършени анализи и измервания, доказващи нарушаване на приложимите емисионни норми и ограничения;
4. причините за непосредствената заплаха за екологични щети;
5. предприетите до момента от оператора превантивни мерки по ал. 1;
6. предложения за други превантивни мерки;
7. финансов разчет на разходите за изпълнението им.

В срок от 3 дни от получаване на информация от оператора, компетентният орган извършва проверка и съставя констативен протокол.

Компетентният орган може да изиска допълнителна информация, както и да издаде предписание и/или заповед за прилагане на превантивни мерки, предложени от оператора, в т.ч. и различни от предложените от оператора. Заповедта се съобщава на оператора в срок от 3 дни от издаването ѝ и подлежи на обжалване, като обжалването не спира изпълнението ѝ.

Операторът и компетентният орган поддържат информация за случаите на непосредствена заплаха по образеца, даден в Приложение №3 на Наредба №1/29.10.2008 г.

6.2 Примери за класифициране на случаи на непосредствена заплаха за екологични щети (върху компонент защитени видове и природни местообитания, води и почви)

Представени са три примера, в които са описани случаи на непосредствена заплаха.

Целта на примерите е да покажат подхода при оценяване наличието на достатъчна вероятност за възникване на екологични щети в близко бъдеще.

При анализиране на случаите следва да се даде предимство на използването на средствата за предотвратяване на неблагоприятни въздействия за сметка на наличието им на мястото на събитието – например наличието на оборудване за ограничаване на разливи и разсипи само по себе си не отстранява вероятността за възникване на екологична щета. Вероятността се отстранява с предприемането на действия и постигането на резултат.

Примерите са следните:

Пример 1. Превоз на опасни товари по т.7 от прил. №1 към чл. 3, т.1 ЗОПОЕЩ

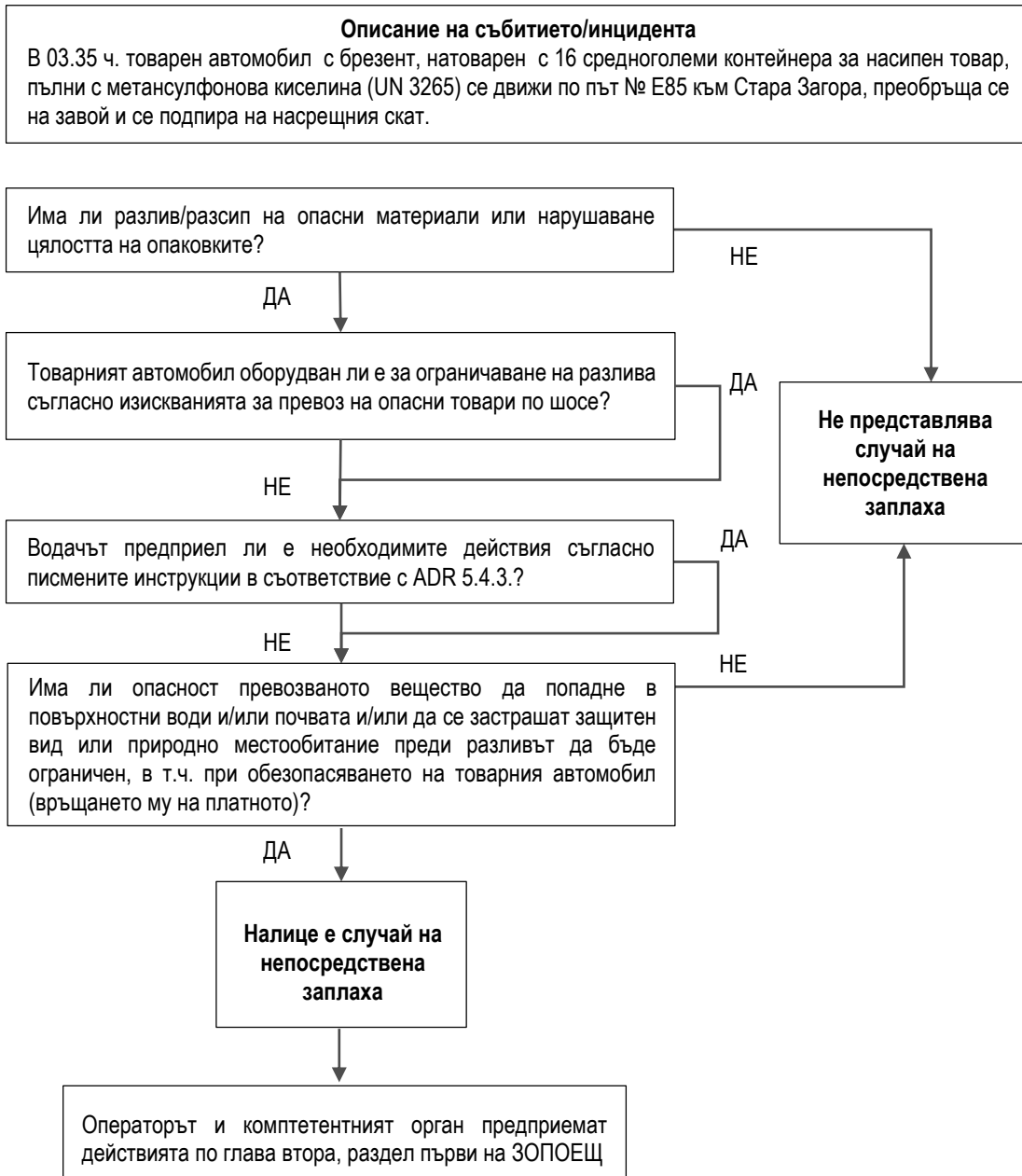
Пример 2. Дейност по събиране, транспортиране, оползотворяване или обезвреждане на отпадъци по т. 2 от прил. №1 към чл. 3, т.1 ЗОПОЕЩ

Пример 3. Дейност по работа с ГМО по т. 8 от прил. №1 към чл. 3, т.1 ЗОПОЕЩ

Представените примери показват анализа при определянето на дадения случай като непосредствена заплаха за екологични щети.

В допълнение – вж. Схема 5 от Приложение №4 от настоящия документ.

Пример 1. Превоз на опасни товари по т.7 от прил. №1 към чл. 3, т.1
ЗОПОЕЩ

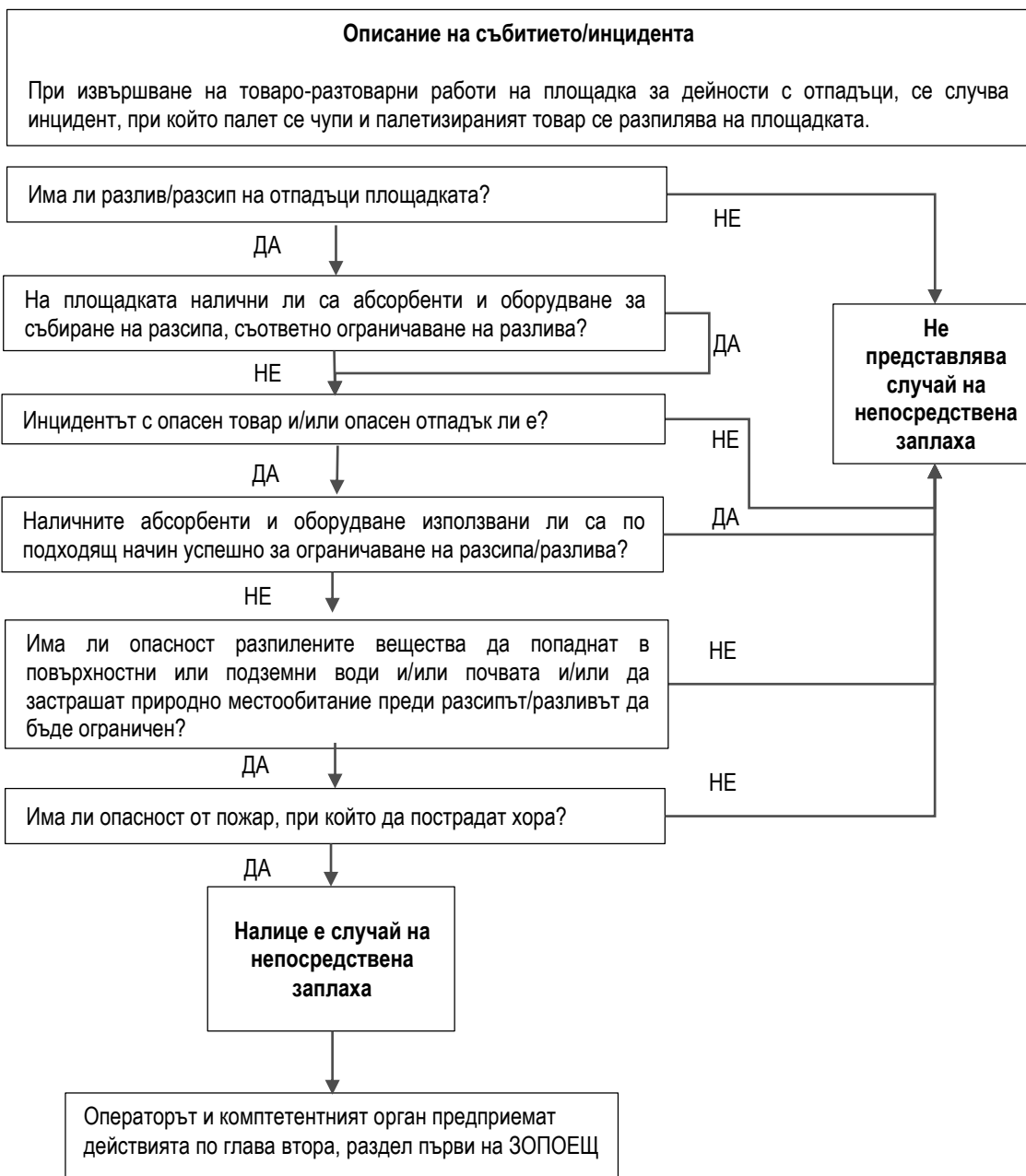

Забележки

1. В случай на попадане на превозваното вещество в повърхностни/подземни/морски води и/или почвата и/или природно местообитание, следва да се направи анализ и оценка дали не е налице екологична щета (вж. т. 6.3.).

2. Преценява се и риска от експозиция на водача или други хора в резултат разчистването на пътя след пътно-транспортното произшествие (вж. Приложение №6).

Пример 2. Дейност по събиране, транспортиране, оползотворяване или обезвреждане на отпадъци по т. 2 от прил. №1 към чл. 3, т.1 ЗОПОЕЩ

Забележки

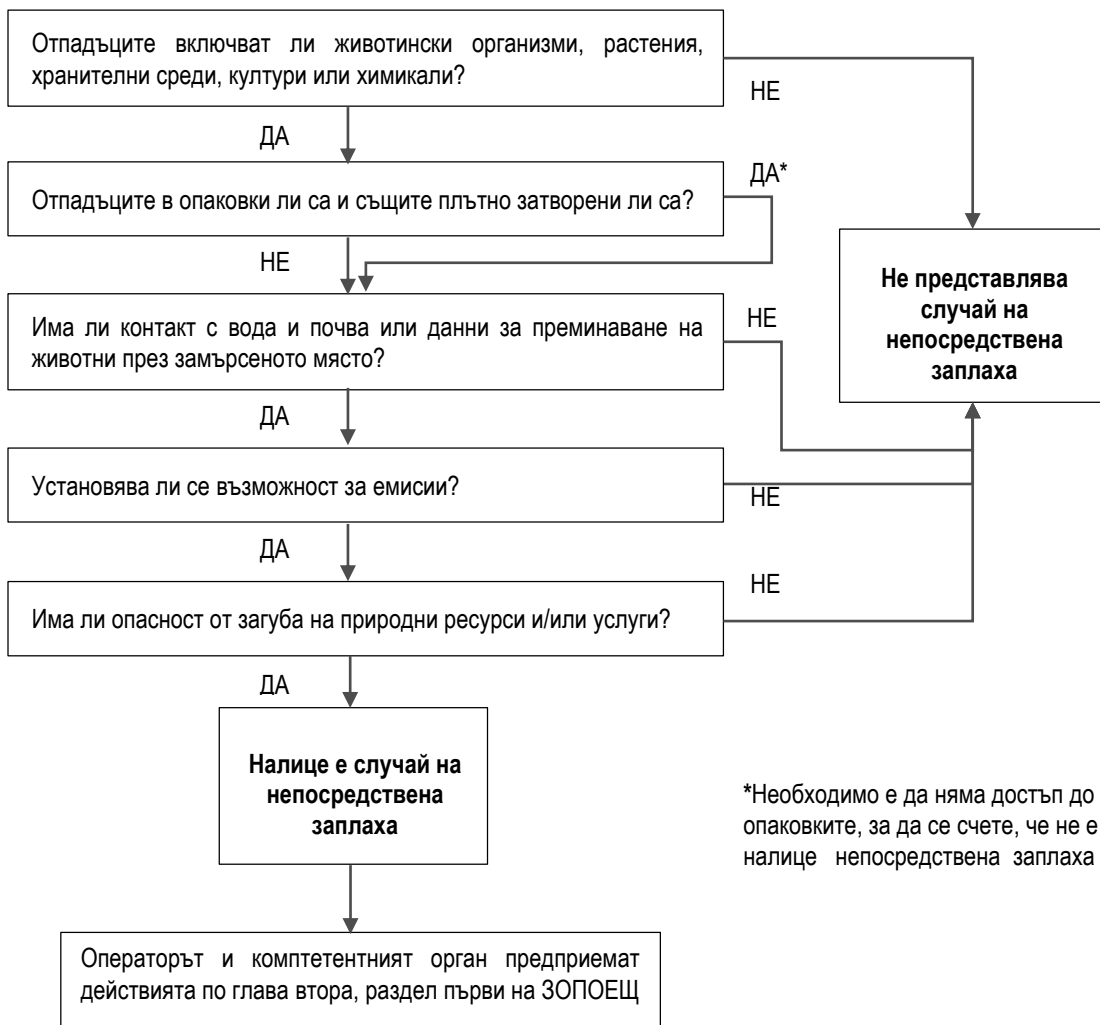
1. При описанието и анализа на инцидента се отчитат мястото на възникване, естеството, размера, пространствения и времевия обхват на събитието, отрицателните въздействия, потенциалните последствия върху природните ресурси и хората.

2. При възникване на инцидента в близост до природно местообитание или води и почви, следва допълнително да се разгледат възможностите за възникване на екологична щета в резултат на случая.

Пример 3. Дейност по работа с ГМО по т. 8 от прил. №1 към чл. 3, т.1 ЗОПОЕЩ

Описание на събитието/инцидента

По време на излет граждани установяват наличие на разпръснати отпадъци в гората. Мястото е достъпно с превозни средства и пеша, в близост е до малък поток. След подаден сигнал, компетентният орган извършва проверка и установява, че сред изхвърлените отпадъци има документи от лаборатория, притежаваща разрешение за работа с ГМО в контролирани условия (съгласно Директива 2009/41/ЕО относно работата с генетично модифицирани микроорганизми в контролирани условия и чл.36 (1) от ЗГМО).

Забележки

В този случай следва да се разгледа хипотезата и за нанесена екологична щета.

6.3 Класифициране на случай като „причинена екологична щета“

На първо място следва да се определи дали в резултат на възникване на емисиите, събитието или инцидента или в резултат на други действия има причинена щета (чл. 5 и §6 от ПЗР на ЗОПОЕЩ) и дали причинената щета представлява екологична щета по чл. 4 от ЗОПОЕЩ.

При класифициране на случай като „причинена екологична щета“ се оценява дали е налице значително отрицателно въздействие върху природните ресурси и значителен риск за човешкото здраве.

Примери за емисии, събития или инциденти, при които могат да бъдат причинени екологични щети:

- авария в тръбопровод или повреда в пречиствателно съоръжение, водеща до емисии на вещества в околната среда;
- пътно-транспортно произшествие при превоз на опасни товари или отпадъци;
- пробив в резервоар, в който се съхранява опасно химично вещество или смес;
- бягство на животни или проникването на диви форми, насекоми и гризачи в помещение за работа с ГМО при контролирани условия;
- нарушаване цялостта на хвостохранилище с наличие на цианид;
- неразрешена употреба на продукт за растителна защита или употреба или разлив/разсип на неразрешен продукт за растителна защита, предвиден за обезвреждане;
- пробиване на опаковки, в които се транспортират опасни химични вещества при товаро-разтоварни дейности.

За всеки отделен случай се извършва:

- събиране на информация за случая (контекст)
- оценка на последиците от случая (оценка на значимостта на щетата)

Събраната информация съдържа данни за:

- оператора/ите, които имат или могат да имат отношение към събитието и съответно към щетата;
- инцидента - вида и размера му, в това число мястото, времето и продължителността на събитието, материалите, инсталациите и съоръженията, превозните средства и други фактори, имащи отношение към събитието;
- предприетите мерки за контрол, улавяне, премахване на замърсителите и други фактори, с цел ограничаване или предотвратяване на последващи екологични щети, отрицателни въздействия върху човешкото здраве и последващо засягане на услуги от природните ресурси;
- засегнатите и/или увредените ресурси;
- наличието на връзка между събитието и щетите;
- вероятността щетите да са значителни.

Анализът на последиците от случая включва анализ доколко засегнатите природни ресурси ще се възстановят до базисното състояние или до равностойно такова, дали първичното отстраняване ще доведе до възстановяване на засегнатите

ресурси, ще бъде ли необходимо допълнително отстраняване и ще трябва ли да се приложи компенсаторно отстраняване за възстановяване на междинните загуби на природни ресурси и/или услуги от тях. Идентифицират се и възможните социални, икономически и трансгранични проблеми.

Събраната информация и направените анализи се използват за класифициране на даден случай като „причинена екологична щета“ при отчитане на следните критерии:

1. Да е налице измерима отрицателна промяна в състоянието на природен ресурс или измеримо засягане на услуга от природен ресурс;
2. Да са засегнати защитени видове и природни местообитания, води и почви;
3. Да е налице:
  - значително отрицателно въздействие върху достигането или запазването на благополучното консервационно състояние на засегнатите защитени видове и природни местообитания;
  - значително отрицателно въздействие върху екологичното и/или химичното състояние или екологичния потенциал на повърхностните води и химичното и/или количественото състояние на подземните води (с изключение на случаите, при които се прилага чл. 156е от ЗВ);
  - значително отрицателно въздействие върху състоянието на околната среда в морските води;
  - значителен риск за човешкото здраве в резултат на замърсяване чрез пряко или непряко въвеждане във, върху или под почвата на вещества, смеси⁵, организми или микроорганизми.
4. Отрицателната промяна в състоянието на природния ресурс или услугата от него да е настъпила в резултат на пряко или непряко въздействие или бездействие.
5. Емисиите, събитието или инцидента, причинили отрицателната промяна в състоянието на природния ресурс да не попадат в изредените в чл. 5 от ЗОПОЕЩ случаи, при които не се прилагат разпоредбите на същия.
6. В случаите на замърсяване с дифузен характер от изпускането на вещество в атмосферата от дифузен източник следва да се установи причинно-следствена връзка между емисията/действието на оператора и причинените екологични щети.

6.4 Определяне на значителни екологични щети

Като цяло природните ресурси и услугите от тях могат да бъдат повлияни негативно от множество фактори, голяма част от тях антропогенни, но съответната щета трябва да бъде свързана пряко или косвено с въздействието на събитието / инцидента / емисията.

Количественото изразяване на щетата обхваща най-малко:

- определяне на зоната на въздействие и засегнатите природни ресурси и услуги като място и време;
- оценяване загубата на природни ресурси или услуги спрямо базисното състояние.

---

⁵ Вж. бележки под линия на стр. 10 и стр. 14

Оценката на значимостта на щетите се извършва както следва:

- за щети върху защитени видове и природни местообитания – съгласно Приложение № 2 към чл. 4, ал. 2 от ЗОПОЕЩ;
- за щети върху води – определя се отрицателното въздействие върху водите въз основа на данни за състоянието им преди възникване на щетата;
- за щети върху почви – определя се риска за човешкото здраве в резултат на замърсяването.

Установяването на причинно-следствена връзка между събитието и щетата се отнася до всички случаи на причиняване на щети на природните ресурси.

6.4.1 Значимост на щетите върху защитени видове и природни местообитания

Значимостта на въздействието върху защитени видове и природни местообитания се определя по Приложение № 2 към чл. 4, ал. 2 от ЗОПОЕЩ.

Оценката се прави спрямо консервационния статус към момента на нанасяне на щетите, услугите, предлагани чрез ползите, които произвеждат, както и капацитета им за естествено възстановяване.

Значимите отрицателни промени се определят чрез измерими данни:

- брой на индивидите, състояние на вида/популацията (численост, плътност, степен на обилие и др.) и заемана територия;
- роля на конкретните индивиди или на увредения район по отношение на видовете или запазване на местообитанието, редкостта на видовете или местообитанието – местно, регионално и/или национално значение, включително на ниво Европейска общност;
- капацитет на вида за размножаване, неговата жизнеспособност или капацитет на местообитанието за естествено възстановяване;
- капацитет на вида или местообитанието за възстановяване в кратък срок след възникване на щетите до състояние, смятано за равностойно или превъзхождащо базисното, достигнато единствено чрез динамиката на видовете или местообитанието без друга намеса, освен повишаването на защитните мерки.

Когато е налице доказано въздействие върху човешкото здраве, щетите се класифицират като значителни щети.

Не се класифицират като значителни отрицателни промени, които са по-малки от естествените изменения, смятани за нормални за засегнатите видове или местообитания, както и такива, които се дължат на естествени причини или произтичащи от намеса, представляваща нормално управление обектите – както е дефинирано в описанието на местообитанието или както е било извършвано по-рано от собствениците или операторите. Щети върху местообитания, за които е установено, че ще се възстановят в кратък срок и без намеса до базисното си състояние или до състояние, считано за равностойно или превъзхождащо базисното, достигнато единствено посредством динамиката на видовете или местообитанието, също не се класифицират като значителни щети.

Когато състоянието на видове и местообитания е било оценявано по определена методика, същата следва да се приложи и след настъпване на щетата, с цел да се осигури съпоставимост на резултатите.

6.4.2 Значително отрицателно въздействие върху водите

Екологични щети върху води са щетите, които причиняват значително отрицателно въздействие върху екологичното, химичното и количественото състояние или екологичния потенциал на повърхностните и подземните води, или състоянието на околната среда в морските води (чл. 4, ал. 1, т.2 от ЗОПОЕЩ).

При определяне на значително отрицателно въздействие върху водите се прави сравнение между състоянието на повърхностните и подземните води и околната среда в морските води преди настъпване на щетата и след това, и се преценява доколко отрицателната промяна ще бъде продължителна във времето, дали ще засегне голям географски район.

Данни за състоянието на водите в интернет има:

- на страницата на МОСВ - http://www5.moew.government.bg/?page_id=24258 и
- на страниците на четирите басейнови дирекции:
  - Дунавски район - <http://www.bd-dunav.org/content/upravlenie-na-vodite/plan-za-upravlenie-na-rechniia-baseyn/>
  - Черноморски район - <http://www.bsbd.org/v2/bg/BSPLAN2009.html>
  - Източнобеломорски район - http://earbd.org/indexdetails.php?menu_id=609
  - Западнобеломорски район - <http://www.wabd.bg/index.php/2015-06-25-12-30-02/2016-2021>
- базите данни, поддържани от изпълнителния директор на ИАОС (Прил. №1)

Проверява се дали има несъответствие в състоянието на водите по отношение на нормите за приоритетни вещества и други замърсители и изискванията за качеството им (в зависимост от предназначението им). При установено замърсяване, се търси източник и се определя причинно-следствена връзка между щетата и действията или бездействието на даден/и оператор/и, в това число в случаите на замърсяване с дифузен характер. Това включва проверка за спазване на емисионните норми за допустимо съдържание на вредни и опасни вещества в отпадъчните води и на условия по притежавани разрешения за заустване на отпадъчни води във водни обекти, а така също и разрешения за водоползване. Когато става въпрос за състоянието на околната среда в морските води, за оценка на степента, в която е достигнато добро състояние на околната среда в морските води, се използват критерии и методологически стандарти, установени с Решение на Комисията /ЕС/ 2017/848 съгласно Приложение № 1 към чл. 9, ал.1, и ал.2 на Наредбата за опазване на околната среда в морските води (обн. ДВ бр.94/30.11.2010 г.).

Инцидентите свързани със замърсяване на води често са кратковременни поради факта, че замърсителите бързо биват отнасяни, особено когато не става въпрос за изхвърлени опаковки или твърди вещества.

Случаите, в които най-вероятно се оказва значително отрицателно въздействие върху водите са свързани със сериозно замърсяване на седиментите и нарушаване функционирането на водните екосистеми, при слаб воден отток, както и когато са засегнати изолирани водни растения, риби и водни животни с нисък капацитет за естествено възстановяване от други водни басейни.

От друга страна, може да има случаи, когато ефектите от неблагоприятното въздействие не са преходни, но географските измерения на засегнатите ресурси са ограничени и по тази причина щетата няма да се класифицира като екологична щета.

Значително отрицателно въздействие върху водите може да има и при замърсяване на подземни водни тела или части от тях чрез пряко или непряко

отвеждане на замърсители в подземните води, непряко отвеждане на приоритетни вещества или контакт на материали, съдържащи приоритетни вещества с подземни води, смесване на подземни води с различно качество или инжектиране на природен газ или втечен нефтен газ в подземни водни обекти (вж. чл. 118а от ЗВ).

С цел предотвратяване и отстраняване на екологични щети за подземните води трябва да се извърши оценка на риска и да се състави концептуален модел на района на източника на замърсяване – в частта от съответното подземно водно тяло. Оценката на риска и изготвянето на концептуалния модел трябва да бъдат съобразени с Ръководство 26 за оценка на риска и използване на концептуални модели за подземните води и Ръководство 17 за предотвратяване или ограничаване на преките и непреките зауствания в подземните води в контекста на Директива 2006/118 / ЕО за подземните води, както и Национални подкрепящи документи към Планове за управление на речните басейни 2016 – 2021 г. (Прил. №2).

Трябва да се начертае причинно-следствената верига, свързваща началото на опасност или натиск (напр. идентифицирано или очаквано попадане на вещество - замърсител) „източник – пътека – рецептор” - по екологична пътека до последиците за подземните води и оттам за съответните рецептори на подземни води, а именно – повърхностни водни системи пряко свързани с подземните води в съответното подземно водно тяло, земни екосистеми пряко зависими от подземните води и/или водоизточници за питейно водоснабдяване от подземни води.

Трябва да се отчетат видовете замърсяващи вещества в съответните емисии – във въздух или отпадъчни води, дали в тях се съдържат опасни вещества; да се определят потенциалните въздействия/рискове за подземните води от емисии, от отпадъци, замърсени почви; да се определи района, който концептуалният модел ще обхване и се очертаят неговите граници. Да се събере информация за геоложки характеристики, условия на потока (посока, коефициент на филтрация и др.), хидрогеохимични и хидробиологични процеси, характеристики на ненаситената зона (включително почвена покривка); рецептори на подземните води по посока на потока на подземните води и определяне на прагови стойности за подземните води с цел опазване на съответните рецептори (водни и сухоземни екосистеми или питейно водоснабдяване). Да се определят представителни точки за пробовземане – кладенци, извори, дренажи или базов отток на реките, които се подхранват от подземните води от това подземно водно тяло или участък от него. (river base-flows).

6.4.3 Значителен риск при щети върху почвите

Екологични щети върху почвите са щетите, които създават значителен риск за човешкото здраве като резултат от замърсяване чрез пряко или непряко въвеждане на вещества и смеси, организми или микроорганизми във, върху или под почвата.

Рискът може да се определи като комбинация от вероятността за настъпване на дадено събитие и последициите от това (ISO/Guide 73:2009(en) - www.iso.org).

Съществуват различни методи за идентификация и оценяване на риска. Универсален стандарт, който дава указания за избор на методи за оценяване на риска в много промишлени отрасли и видове системи е БДС EN 31010:2010 „Управление на риска. Методи за оценяване на риска“.

Рисковете за човешкото здраве следва да се идентифицират и оценяват въз основа на информация за:

- вид на замърсителите:
  - вещества

- смеси⁶
- организми
- микроорганизмите
- опасни свойства
- начин на въвеждане:
  - в почвата
  - върху почвата
  - под почвата
- териториален обхват на замърсяването
- близост до населени места/брой на засегнато население
- наличие на достъп до мястото на замърсяване
- продължителност на въздействието
- метеорологична обстановка
- други фактори на околната среда, оказващи влияние (миризми и др.)

Видът на замърсителите и опасните им свойства се установява чрез оглед на място, от етикетите (при наличие на такива), чрез проверка при оператора (листове за безопасност) и чрез възлагане на пробовземане и анализ от акредитирана лаборатория или идентификация в случаите, когато съставът и произходът на замърсителите е неизвестен, но същите могат да бъдат локализирани на мястото на замърсяване. Опасните свойства на веществата и смесите са дефинирани в ЗЗВВХВС и Регламент № 1272/2008, а така също и в приложение № 3 към § 1, т. 12 на ЗУО – за случаите, когато става въпрос за отпадъци.

Рискът за човешкото здраве включва смърт, генетична мутация, нарушаване на репродукцията, заболяване, нараняване, неразположение, дихателни затруднения, кожна чувствителност и други.

Въз основа на събраната информация се прави оценка на тежестта на въздействието, както и на вероятността от възникването му. По този начин се определя рискът. Оценка може да бъде качествена или количествена, като се използват таблици, матрици или скали. Най-значителен е рискът, при който из вероятността от възникване, и последствията от инцидента се оценяват като високи. Когато се прави сравнение, задължително е да са използвани едни и същи подходи за определяне на риска. (вж. Приложение № 6). Като правило, риск оценен над среден, ще води до класифициране на случай като екологична щета върху почви.

Независимо от избрания метод за оценка на щетите, задължително следва да се установи причинно-следствена връзка между инцидента, въвеждането на вещества и смеси, организми или микроорганизми в почвата и риска за човешкото здраве.

---

⁶ Вж. бележки под линия на стр. 10 и стр. 14

6.5 Примери за случаи на причинени екологични щети (върху компонент защитени видове и природни местообитания, води и и почви)

6.5.1 Щети върху защитени видове и природни местообитания

Щети върху защитени видове и природни местообитания могат да бъдат:

- Директно унищожаване и увреждане на защитени видове и природни местообитания
- Преследване и убиване на защитени видове
- Емисии на вещества и смеси, организми и микроорганизми в резултат на човешка дейност
- Дейности по строителство и разрушаване, както и други антропогенни дейности с негативно въздействие
- Значително и непреднамерено освобождаване на генно-модифицирани организми
- Разливи и разсипи при превоз на опасни товари
- Употреба на биоцид без издадено разрешение
- Пускане на пазара на биоцид (съгласно чл. 18, ал. 3 на ЗЗВВХВС)

Списък на дейности, в резултат на които могат да бъдат нанесени щети върху защитени видове и природни местообитания могат да бъдат намерени на страницата на Европейския тематичен център по биологично разнообразие (EIONET) на адрес https://bd.eionet.europa.eu/schemas/natureDirectives/Threats_tes.xml, като следва да се отчетат разпоредбите на чл. 3, т. 1 и 2 от ЗОПОЕЩ.

По-долу е представен примерен случай на причинена екологична щета върху защитени видове и природни местообитания при известен оператор.

Пример 4. Дейност по т. 9 от прил. №1 към чл.3, т.1 от ЗОПОЕЩ

Описание на случая

По време на превоз на товари по шосе, при преминаване през виадукт, водачът изгубва контрол над превозното средство и то се преобръща на платното. В резултат на пътно-транспортното произшествие товарът, транспортиран в насипно състояние в покрито превозно средство, се разпилява върху пътното платно, като голяма част от него достига до мочурливите ливади под виадукта.

Компетентен орган

Компетентен орган по чл. 6, т. 2-4 от ЗОПОЕЩ (КО) е директорът на РИОСВ, на чиято територия е възникнал инцидентът.

Оператор

В случая операторът е известен и това е дружеството-превозвач, притежаващо лиценз за обществен превоз на товари на територията на Република България, издаден от Изпълнителна агенция „Автомобилна администрация“.

Предприемане на мерки и информиране на КО

Водачът е подал информация за инцидента на тел. 112. На мястото пристига екип на Пътна полиция и изготвя документи съгласно Наредба №13-41 от 12 януари 2009 г. за документите и реда за съставянето им при пътно-транспортни произшествия и реда

за информиране между Министерството на вътрешните работи, Комисията за финансов надзор и Гаранционния фонд (загл. изм., ДВ. бр. 19 от 28.02.2017), където са регламентирани документите, изготвяни при настъпване на пътно-транспортно произшествие (ПТП), редът за тяхното съставяне и редът за обмен на информация между МВР и Гаранционния фонд за настъпилите ПТП. Тъй като не са установени пострадали лица, изготвеният протокол е за ПТП с материални щети.

Същевременно представляващия дружеството-превозвач осигурява незабавно екип за предприемане на мерки съгласно изготвената Собствена оценка за възможни случаи на непосредствена заплаха за екологични щети и на случаи на причинени екологични щети съгласно чл.3, ал.1 от Наредба №1 от 29.10.2008 г. Мерките, които операторът предприема, включват изгребване на разпиления товар и ограничаване на разсипа с цел да не се допусне замърсяване на води и почви на мястото на инцидента.

Поради изключително трудния достъп до разпиления товар и силния дъжд по време на инцидента, мерките за премахване на замърсителите не могат да бъдат осъществени както е планирано. Разсипаният товар е събран само от пътното платно, но не и от мочурливите ливади.

Операторът подава информация до КО за причинена екологична щета съгласно чл. 26, ал.1 от ЗОПОЕЦ.

Операторът съхранява информация за случая по образец съгласно т. II от Приложение № 3 към чл. 10 на Наредба №1 от 29.10.2008 г.

Проверка на място от страна на КО

КО извършва проверка на място в тридневен срок от получаване на уведомлението и съставя констативен протокол.

В протокола е записано, че операторът (дружеството-превозвач) следва да представи копие от съпроводителните документи при превоза, както и протоколи от лабораторни анализи, удостоверяващи вида и характеристиките на превозвания товар.

КО установява, че не е налице отстраняване на товара в достатъчна степен и е нанесена щета. За установяване значимостта на щетата, КО изисква от оператора вземане на проби от почвата в засегнатия участък след отстраняване на разсипа.

При проверката КО установява на мястото на инцидента находище на растителен вид, което е изцяло покрито с разпиляната шлака. КО предприема действия по установяване на засегнатия растителен вид.

Класифициране на случая като екологична щета

Операторът представя на КО изисканите данни за вида товара, както и резултатите от анализа на взетите почвени проби. От представеното копие на международната товарителница (CMR) и документа за превоза (Анекс IB към Регламент (ЕО) №1013/2006 относно превози на отпадъци) е видно, че товарът е класифициран по ADR като „Вещество опасно за околната среда, н.у.к. (оловна шлака)“, ООН номер 3077, клас 9, опаковъчна група III, а превозът е до съоръжение за оползотворяване извън страната и се осъществява в рамките на нотифициран трансграничен превоз на отпадъци, за който е издадено съгласие от компетентния орган на Република България (МОСВ).

Анализът на почвените проби показва съдържание на олово 94,3 mg/kg при рН 7.9, което е под максимално допустимата концентрация за олово от Таблица 2 от Приложение №1 към Наредба № 3 от 1 август 2008 г. за нормите за допустимо съдържание на вредни вещества в почвите (обн. ДВ, бр. 15/2008 г.). Заключение е, че не е налице екологична щета върху почви.

Установява се също, че находището е на блатен дремник, който е защитен вид, включен в Приложение №3 към чл. 37 от ЗБР. В този случай щетата е значителна, тъй като находище на защитен вид е напълно унищожено в резултат от произшествието.

Алтернативно, ако при произшествието товарът беше останал в превозното средство, като само част от него е попаднала по границите на находището на защитения вид и ако капацитетът на вида за размножаване би довел до възстановяване в кратък срок след възникването на инцидента, то щетата не би се класифицирала като значителна.

Тъй като мочурливата ливада е зависима от подземните води земна екосистема, трябва да се установи обхватът на въздействие върху подземните води и се извършат химични изпитвания на водните проби за показатели, които съответстват на потенциалните замърсяващи вещества.

Операторът и компетентният орган предприемат действията по глава втора, раздел втори на ЗОПОЕЩ. В допълнение – вж. Схема 6 от Приложение №4 и Контролен лист №3 от Приложение 5 от настоящия документ.

6.5.2 Щети върху води

- Емисии на вещества и смеси, организми и микроорганизми в резултат на човешка дейност, които причиняват отрицателно въздействие върху състоянието на повърхностните и подземните води, както и на околната среда в морските води
- Водовземане и ползване на водните обекти, което представлява натиск върху състоянието на водите и допринася за влошаване на състоянието им
- Възпрепятстване на естественото оттичане на водите
- Заустване на отпадъчни води във водни обекти в нарушение на емисионните норми
- Нерегламентирано изхвърляне на отпадъци и материали, включително опаковки с остатъци от пестициди и други опасни вещества и смеси
- Разливи и разсипи при превоз на опасни товари и други дейности

По-долу е представен примерен случай на причинена екологична щета върху повърхностни води при неизвестен оператор.

Пример 5. Дейност по т. 5 от прил. №1 към чл.3, т.1 от ЗОПОЕЩ

Описание на случая

По време на риболов жител на гр. Стара Загора забелязва изхвърлени 200-литрови варели, маркирани със знаци за опасност в река Бедечка. Незабавно подава сигнал на тел. 112.

Компетентен орган

Компетентен орган по чл. 6, т. 2-4 от ЗОПОЕЩ (КО) е директорът на Басейнова дирекция "Източнобеломорски район", в обхвата на чийто район за басейново управление на водите е установен случая.

Оператор

В случая операторът е неизвестен и предстои да бъде установен с констативен протокол от КО.

Извършване на проверка и предприемане на мерки. Класифициране на случая като екологична щета

КО веднага извършва проверка на място заедно с екип на Регионална дирекция "Пожарна безопасност и защита на населението" - Стара Загора и констатира следното:

- мястото е участъка на река Бедечка преди гр. Стара Загора
- в реката са изхвърлени 4 броя 200-литрови варели, съдържащи препарат за растителна защита.
- остатъците от маркировката върху варелите показва, че същите са опасни за околната среда – има видими знаци за опасност съгласно т. 5.2.1.8. от ADR (за опасност за околната среда) и т. 5.2.2.2.2. от ADR (№ 9 за други опасни вещества и продукти).

При изваждането на варелите от реката се установява, че три от варелите са пълни с вода, а четвъртият е сух, като съдържа остатъци (около 10 см от дъното на варела) от препаратата, който съгласно етикета е фунгицид. При последващото проучване се установява, че препаратът е за професионална употреба и е забранен към момента на проверката. Основното активно вещество на препаратата е симоксанил (2-суано-N-((ethylamino)carbonyl)-2-(methoxyimino)acetamide). При проверката не може да бъде преценено дали варелите са били пълни при изхвърлянето им в реката. Локално обаче се наблюдава измиране на водни организми.

В „Преглед на значимите проблеми в управлението на водите в Източнореломорски район“, октомври 2014 г., в Таблица 3 са дадени критериите за значими точкови източници на замърсяване с химични еществa, като за цианиди общо като CN праговата стойност е 50 кг/г. Праговете стойности в горещитираната Таблица 3 са в зависимост от емисионните норми в Приложение № 5 на Наредба № 6 от 2000 г. за емисионни норми за допустимо съдържание на вредни и опасни вещества в отпадъчните води, зауствани във водни обекти (вж. Приложение № 2 тук). Изхвърлените количества биоциден препарат на основата на симоксанил с голяма вероятност надвишават този праг от 50 кг, макар че не може да бъде установено колко са били пълни към момента на изхвърлянето им в реката.

Екологичното състояние на р.Бедечка в участъка пред гр. Стара Загора, съгласно Раздел 4 от Плана за управление на речните басейни в Източнореломорски район 2016 - 2021 г. (ПУРБ на ИБР 2016-2021) (Екологично състояние на повърхностните водни тела в ИБР: Приложение 19 – таблица и 20 – карта) е оценено като добро. Оценката на екологичното състояние/потенциал се извършва в съответствие с Наредба № Н-4 от 14.09.2012 г. за характеризирание на повърхностните води (обн. ДВ, бр. 22/2013 г.). Приложение № 3 към чл. 7, ал. 2 и чл. 15 на същата наредба е даден списък на основните замърсители, в които са включени биоциди и цианиди. Съгласно Приложение № 7 към чл.12, ал.4 пак там са посочени следните стандарти за качество на химични елементи и други вещества за свободен цианид (CN) – средногодишна стойност 1 µg/l и максимално допустима концентрация 5 µg/l.

Няма данни за химичното състояние на реката в участъка на събитие (преди гр. Стара Загора) съгласно Приложение 23 на ПУРБ на ИБР 2016-2021, но химичното състояние на участъка от гр. Стара Загора до устието е определено като „добро“.

Пробовземането и изпитването на пробите са извършени от акредитирана лаборатория. Резултатите по отношение на свободни цианиди надвишават стойностите, посочени в Приложение №7 към чл. 12, ал. 4 на Наредба № Н-4. Анализът за този показател е направен по стандарт БДС EN ISO 14403-1:2012 Качество на водата. Определяне на общ цианид и свободен цианид чрез анализ на потока (FIA и CFA). Част 1: Метод за анализ чрез впръскване (FIA). Резултатите от анализа показват 0,006 mg/l, което е над максимално допустимата концентрация от 5 µg/l.

КО класифицира случая като екологична щета и пристъпва към изготвяне на предложение до министъра на околната среда и водите за одобряване на необходимите оздравителни мерки (чл. 33, ал. 4 и 5 от ЗОПОЕЩ) и установяване на оператора, който към момента на причиняване на щетата е неизвестен. В допълнение вж. Схема 7 от Приложение №4 тук, Контролен лист №4 и Контролен лист №5 от Приложение №5 в настоящия документ.

6.5.3 Щети върху почви

- Нерегламентирано изхвърляне на отпадъци и материали
- Разливи и разсипи при превоз на опасни товари и други дейности
- Неразрешена употреба на опасни химични вещества и смеси
- Разрушаване на сгради без предварително отстраняване на опасните компоненти от тях (например химикали, оборудване, съдържащо опасни вещества, в т.ч. уплътнения съдържащи полихлорирани бифенили (ПХБ), остатъци в тръбопроводи и резервоари и др.)
- Нерегламентирано обезвреждане, включително съхраняване преди обезвреждане на опасни отпадъци, в това число отпадъци, съдържащи ПХБ, което може да доведе до замърсяване на почвите
- Изпускане на газови емисии във въздуха, в случаите, когато водят до отлагане на опасни вещества върху почвата

Пример 6. Дейност по т. 1 от прил. №1 към чл.3, т.1 от ЗОПОЕЩ

Описание на случая

Поради авария на тръба, чрез която регенерирано масло се подава за преупаковане в 200-литрови метални варели с цел продажба на крайни клиенти, в предприятие е допуснат разлив на пода в склада. При почистването му част от маслото попада извън бетонираната площадка и замърсява горния почвен слой на затревената площ. Операторът не предприема незабавно мерки за отремонтване на тръбопровода, каквото е задължението му по чл. 26, ал. 1, т. 1 от ЗОПОЕЩ. В резултат на това подобни разливи се случват често. Предприятието се намира в населено място. Живущи наблизо подават искане за предприемане на действия (чл. 47, ал.1 от ЗОПОЕЩ).

Компетентен орган

Компетентен орган по чл. 6, т. 2-4 от ЗОПОЕЩ (КО) е директорът на РИОСВ, на чиято територия е възникнал инцидентът.

Оператор

В случая операторът е известен и това е дружество, притежаващо комплексно разрешително по чл. 117 от ЗООС.

Искане за предприемане на мерки. Проверка от страна на КО.

КО разглежда искането в 7-дневен срок от получаване на заявлението и преценява, че предоставената информация е достатъчна. КО извършва проверка в 14-дневен срок. При проверката се установява, че наистина има видими следи от разливи в склада и около него, като същите не се документират в дневник. Размерът на засегнатата почва е определен на около 60 кв.м.

За установяване наличие на екологична щета, КО изисква от оператора предоставяне на данни от собствения мониторинг на почви, както и вземане на проби от акредитираната лаборатория за изследване за съдържание на нефтопродукти.

В допълнение, КО изисква извършване на анализ за съдържание на полихлорирани бифенили на наличното в склада масло, и в почвените проби. Разходите за пробовземане и анализ са за сметка на оператора съгласно чл. 37, ал.1 от ЗОПОЕЩ.

След проверка на комплексното разрешително на оператора, доклада за базовото състояние и данните от извършен през годините мониторинг на почви, става ясно, че местата на пунктовете за извършване на мониторинг са много близо до мястото на замърсяване на почвата и последно мониторинг е извършван преди две години, като не е установено несъответствие. И в двата случая, резултатите са били по-ниски от предохранителните концентрации за анализирани вредни вещества.

Предвид резултатите от собствения мониторинг на почви, приложими са следните норми съгласно Приложение №2 към чл. 4 на Наредба № 3 от 1 август 2008 г. за нормите за допустимо съдържание на вредни вещества в почвите (обн. ДВ, бр. 15/2008 г.):

- за съдържание на нефтопродукти предохранителни концентрации – 100 mg/kg, максимално допустими концентрации 300 mg/kg и интервенционни концентрации 1200 mg/kg (5000 mg/kg за индустриални/производствени терени).
- за съдържание на полихлорирани бифенили (ПХБ) като общо съдържание в mg/kg суха почва: предохранителни концентрации - 0,02 mg/kg, максимално допустими концентрации 0,2 mg/kg и интервенционни концентрации 1 mg/kg. Стойностите на фоновите концентрации са 0,005 mg/kg.

Извършената проверка обхваща също наличието и спазването на писмените инструкции за работа с технологичното оборудване в предприятието. Установява се, че работещите в момента на проверката не са запознати с тях.

Класифициране на случая като екологична щета

След получаване на протоколите от извършените анализи, КО установява, че е налице замърсяване с нефтопродукти и в двата почвени слоя - 0-10 см и 10-40 см, в средата на замърсената почва, както и в горния почвен слой – 0-10 см по границите на замърсената почва. Резултатите от анализите са съответно 5100 mg/kg в извадката, взета от дълбочина до 10 см от центъра на замърсения периметър. Анализите са извършени съгласно БДС EN ISO 11504:2017 Качество на почвата. Оценяване на въздействието на замърсени с петролни въглеводороди почви. Съгласно резултатите от извършвания мониторинг, в близост до склада, в който е установен разливът, съдържанието на нефтопродукти в почвата, в слоя от 0 до 10 см е бил 290 mg/kg.

В почвените проби не е установено съдържание на полихлорирани бифенили, но такава е установено в пробата, взета от един от варелите, намиращи се в склада, като съгласно направените анализи съдържанието е 47 mg/kg. Тази стойност е под посочената в §1, т. 21 от ДР на Наредба за отработените масла и отпадъчните нефтопродукти (обн. ДВ бр. 2/2013 г.), съответно под стойностите в §1, т.6 от ДР на Наредба № 3 от 5 август 2014 г. за изискванията за реда и начина за инвентаризация на оборудване, съдържащо полихлорирани бифенили, маркирането и почистването му, както и за третирането и транспортирането на отпадъци, съдържащи полихлорирани бифенили (обн. ДВ бр. 70/2014 г.) и маслото не се класифицира като съдържащо ПХБ.

Въз основа на горното, при предварителното оценяване на риска за човешкото здраве, вероятността от възникването на подобни инциденти се оценява като средна – до висока. Последствията се оценяват след преглед на резултатите от анализите на взетите извадки като последствия с високо ниво на въздействие – данните показват съдържание на нефтопродукти над интервенционните концентрации. В допълнение,

разстоянието от склада, в който се извършват дейности, довели до екологичната щета и най-близката къща е много малко – под 50 метра. Така при използване на матрица на риска, рискът за човешкото здраве се оценява като висок. КО информира съответната регионална здравна инспекция с цел оценка на риска за човешкото здраве (чл. 8, ал.1, т.7 от ЗОПОЕЩ).

Междувременно операторът предприема действия - спиране работата на склада, в който се извършват дейностите, довели до щетата и КО преценява, че не е необходимо да налага такава принудителна административна мярка с мотивирана заповед (чл. 60 от ЗОПОЕЩ).

КО класифицира случая като екологична щета върху почви. Операторът и компетентният орган предприемат действията по глава втора, раздел втори на ЗОПОЕЩ. В допълнение – вж. Схема 6 от Приложение №4 и Контролен лист №3 от Приложение 5 от настоящия документ.

7 МЕТОДОЛОГИЯ ЗА ОПРЕДЕЛЯНЕ НА ПРЕВАНТИВНИ/ОЗДРАВИТЕЛНИ МЕРКИ

В настоящият раздел са разгледани подходите, които следва да се приложат с цел предотвратяване и отстраняване на екологични щети на компонентите по чл. 4 от ЗОПОЕЩ, причинени в резултат на извършване на дейности в обхвата на същия закон.

В случаите на причинени няколко екологични щети, компетентният орган определя последователността на оздравителните мерки съобразно естеството, степента, значимостта на възникналите екологични щети и възможностите за естествено възстановяване, като се вземе предвид и рискът за човешкото здраве.

7.1 Определяне на превантивни мерки

Лицата, извършващи дейности по Приложение №1 на ЗОПОЕЩ определят превантивни мерки при изготвянето на собствена оценка за възможни случаи на непосредствена заплаха за екологични щети и на случаи на причинени екологични щети преди започване на дейността, съответно преди въвеждане в експлоатация на новите съоръжения и инсталации.

Съдържанието на оценката е посочено в Приложение №1 към чл. 3, ал.1 на Наредба №1 от 29 октомври 2008 и включва:

1. Кратко описание на дейностите по приложение № 1 от ЗОПОЕЩ, извършвани от оператора.
2. Описание на местоположението на площадките, на които се извършват дейностите по т. 1.
3. Описание на стационарни и нестационарни машини, съоръжения, инсталации и др., вкл. и на наличните химични вещества и смеси на площадката.
4. Установени случаи на:
  - непосредствена заплаха за възникване на екологични щети;
  - екологични щети, причинени от дейност/и по т. 1 и/или експлоатацията на машини, съоръжения, инсталации и други по т. 3.
5. Анализ и оценка на информацията по т. 1 - 3 и случаите по т. 4 (ако има такива).

Тази оценка се актуализира при промени в дейностите или в резултат от случаи на непосредствена заплаха за екологични щети или случаи на причинени екологични щети.

За всяка от дейностите по приложение № 1 от ЗОПОЕЩ има специализирано законодателство, което определя рамката за извършване на дейността. Така например при превоз на опасни товари, което включва и опасни отпадъци, задължително дейността се извършва от лица, преминали обучение по изискванията регламентиращи превоза на тези товари за съответния вид транспорт.

Дейностите с химични вещества и смеси, с продукти за растителна защита и с биоциди имат детайлна регламентация, като някои от документите са Наредба за предотвратяване на големи аварии с опасни вещества и за ограничаване на последствията от тях, приета с ПМС № 2 от 11.01.2016 г. (обн., ДВ бр. 5 от 19.01.2016 г.), Наредба за реда и начина за съхранение на опасни химични вещества и смеси (обн. ДВ бр. 43 от 7.06.2011 г.), Наредба за разрешаване на продукти за растителна защита (обн. ДВ. бр.81 от 6.10.2006г., посл. изм. ДВ бр.55 от 7.07.2017 г.), Наредба № 104 от 22

август 2006 г. за контрол върху предлагането на пазара и употребата на продукти за растителна защита (обн. дв. бр.81 от 6.10.2006 г.), Наредба за формата и съдържанието на документите, необходими за издаване на разрешение за предоставяне на пазара на биоцид или на група биоциди по чл. 18 от Закона за защита от вредното въздействие на химичните вещества и смеси (обн. ДВ бр. 9 от 26.01.2018 г., в сила от 30.01.2018 г.)

По отношение на ГМО - Наредбата за работа с генетично модифицирани организми в контролирани условия (Приета с ПМС № 211 от 4.10.2005 г.) предвижда специални мерки за защита, в това число наличие на предпазни и защитни мерки за съответния клас на работа с ГМО.

Дейностите по управление на минните отпадъци се осъществяват въз основа на одобрен от министъра на енергетиката план за управление на минните отпадъци, включващ необходимите мерки за предотвратяване, намаляване или ограничаване на отрицателното им въздействие върху компонентите на околната среда, безопасността на хората и човешкото здраве.

Съхранението на въглероден диоксид се съобразява с най-новите научни познания, с постиженията на най-добрите налични технологии и включва приоритетни мерки по изолиране на емисиите на въглероден диоксид от атмосферата, безопасното му и постоянно съхраняване, осигуряване на стабилността и безопасността на съоръжението за съхраняване на въглероден диоксид и провеждане на мониторинг на съоръженията за инжектиране и комплексите за съхранение на въглероден диоксид, включително на струята въглероден диоксид.

Превантивните мерки следва да бъдат съобразени с тези специфични изисквания. Освен това мерките се определят и в съответствие с идентифицираните пътища и начини за неблагоприятно въздействие върху природните ресурси, които са посочени като уязвими при случаи на непосредствена заплаха.

Подходът при определянето на превантивните мерки е следният:

- описание на работните операции и използваното оборудване
- определяне на възможни случаи, в които има вероятност за инциденти и места, на които те могат да възникнат
- идентифициране на щетите, които могат да бъдат нанесени
- планиране на мерки за недопускане на инцидентите
- идентифициране на природните ресурси и услуги, които могат да бъдат засегнати
- определяне на действията, с които да се предотвратят щетите върху природните ресурси и услуги
- формулиране на превантивните мерки
- остойносттаване на превантивните мерки

По-долу са представени примери за превантивни мерки за случаи на непосредствена заплаха за всеки от компонентите по чл. 4 от ЗОПОЕЩ.

7.2 Примери за превантивни мерки за случаи на непосредствена заплаха (върху компонент защитени видове и природни местообитания, води и почви)

Мерките, които се прилагат за случаи на непосредствена заплаха могат да бъдат групирани както е посочено по-долу. Когато е приложимо, едни и същи мерки могат да се прилагат при случаи на непосредствена заплаха върху различни компоненти.

Примери за превантивни мерки за случаи на непосредствена заплаха върху компонент защитени видове и природни местообитания:

1. Осигуряване на опаковки и преопаковане на повредени и разсипани товари, за да не се допусне попадане на опасни вещества в природни местообитания и засягане на защитени видове;
2. Използване на оборудване или изграждане на съоръжения за ограничаване на разливи с цел недопускане на емисии в природни местообитания, както и засягане на защитени видове;
3. Преместване на защитени видове с цел опазване от унищожаване;
4. Отстраняване на замърсителите, които биха оказали отрицателно въздействие върху защитените видове и природните местообитания на мястото на събитието;
5. Ограничаване на достъпа с цел недопускане разпространението на замърсяването в по-широк периметър.

Примери за превантивни мерки за случаи на непосредствена заплаха върху компонент води:

1. Отстраняване на повредени и разсипани товари, съдържащи опасни вещества от повърхностните води, в които са попаднали;
2. Ограничаване на разлив с цел недопускане на емисии в повърхностни, подземни, вътрешни морски води и териториално море;
3. Използване на наличните в товарния автомобил покривала за покриване на шахти и др. с цел недопускане превозваните опасни вещества да попаднат във води в случай на ПТП;
4. Изграждане на предпазна стена за недопускане замърсяване на води в резултат на пътни инциденти или нерегламентирани дейности с отпадъци;
5. Укрепване на стената на хвостохранилище;
6. Спиране заустването на отпадъчни води при установено надвишаване на индивидуалните емисионни ограничения.

Примери за превантивни мерки за случаи на непосредствена заплаха върху компонент почви:

1. Осигуряване на опаковки за повредени и разсипани товари, в които да се поставят повредени, дефектирали или течещи пакети с опасни товари, или разсипани или изтекли опасни вещества;
2. Изгребване на замърсените почви с цел недопускане разпространението на замърсяването в по-широк периметър;
3. Отстраняване на нерегламентирано изхвърлени отпадъци;
4. Преустановяване работата на инсталации, когато е установено отклонение от режима на работа.

При определянето на превантивните мерки се цели недопускане дадена дейност или събитие да доведе до неблагоприятно въздействие върху природните ресурси в обхвата на ЗОПОЕЩ или до риск за човешкото здраве.

Мерките следва да са строго обвързани с вида на дейността, оборудването и инсталациите и местоположението на площадката, на която са разположени.

Например, при представените в т. 6.2 от настоящия документ примери, могат да се предприемат следните превантивни мерки:

Пример 1. Превоз на опасни товари по т.7 от прил. №1 към чл. 3, т.1 ЗОПОЕЩ:

- максимално бързо пристигане на екип, който да събере разлива/разсипа и да не допусне навлизане на опасни вещества в повърхностните води и почвата;
- изпомпване на съдържимото от повредените вместимости;
- при наличие на находище на защитен вид/природно местообитание да се отстранят разсипаните/разпилените продукти по начин, който да не доведе до унищожаване на защитения вид/природното местообитание.

Пример 2. Дейност по събиране, транспортиране, оползотворяване или обезвреждане на отпадъци по т. 2 от прил. №1 към чл. 3, т.1 ЗОПОЕЩ

- на площадката да бъдат налични в достатъчно количество и достъпни в случай на разлив или разсип ръкави, сорбенти, помпи и др. оборудване за ограничаване на разливи и разсипи;
- персоналът на площадката да бъде периодично обучаван съгласно чл. 8, ал.2, т.8 от ЗУО, в това число за работа в случай на разливи и разсипи;
- изгребване на замърсените почви с цел недопускане разпространение на замърсяването в по-широк периметър;
- площадката да бъде проектирана по начин, който позволява ограничаване навлизането на опасни вещества и материали в почвите, повърхностите, подземните (вкл. минералните) и морските води.

Пример 3. Дейност по работа с ГМО по т. 8 от прил. №1 към чл. 3, т.1 ЗОПОЕЩ

- да се извършва регулярен контрол за спазване на условията за работа в ГМО;
- да се осигури максимално бързо ограничаване на разпространението на ГМО в околната среда чрез обучени за целта екипи.

При определянето на превантивни мерки за предотвратяване на непосредствена заплаха за екологични щети вж. Контролен лист №1 и Контролен лист №2 от Приложение №5 на настоящия документ.

7.3 Определяне на оздравителни мерки

7.3.1 Какво представлява отстраняването на щети върху води или защитени видове или естествени местообитания и как се постига?

Основната цел на законодателството за екологичната отговорност е пълното отстраняване на щетите, причинени на природните ресурси и техните услуги, и връщането им в изходното състояние, което би било налице, ако не са настъпвали щети.

Условията на изходното състояние може да се определят като се използват съществуващите данни за ресурса и увреденото място, данни от сходни места, за които нужните данни може да са налице, да бъдат проучени след инцидент (в референтни места) или да се получат данни посредством моделиране на ресурсите и услугите.

При настъпване на екологични щети операторът е длъжен да предприеме всички приложими мерки за контрол, улавяне, премахване на замърсителите и/или други фактори, причинили екологичните щети и да предприеме необходимите оздравителни мерки (чл.26, ал.1 , т.2 от ЗОПОЕЩ).

Мерките се определят съгласно Приложение № 4 към чл. 26, ал. 1, т. 2 от ЗОПОЕЩ и се одобряват по реда на чл. 29 или чл. 32 от ЗОПОЕЩ, като при фактическа сложност за определяне на оздравителни мерки или необходимост от допълнителни анализи, компетентният орган по чл. 6, т.2-4 определя допълнителен срок от 6 месеца, в който операторът изготвя доклад за оздравителните мерки.

Примерен списък на оздравителните мерки е даден в Приложение №2 към чл. 8 на Наредба №1 от 29.10.2008 г.

Процедурата при определяне на оздравителни мерки е описана в Приложение № 5 към настоящия документ – Контролен лист № 3 и Контролен лист № 4.

7.3.2 Отстраняване на щети върху защитени видове и природни местообитания или води

Отстраняването на щети е свързано с възстановяване на засегнатия природен ресурс до неговото базисно състояние. Базисното състояние се определя като състоянието на природните ресурси и услугите от тях, които биха били налице, ако не бяха настъпили екологичните щети.

Базисното състояние се определя като се отчитат и естествените промени (влошаване или подобряване) в характеристиките на засегнатите природни ресурси. Данните за базисното състояние се събират въз основа на информацията и регистрите, поддържани в изпълнение на чл. 11 от ЗОПОЕЩ. При оценката на базисното състояние се използват и всякакви други данни, налични при оператора или компетентния орган. Това са специфични за обекта геоложки, геохимични, биологични, хидрофизични, хидрологични, метеорологични и хидроморфологични бази данни, които са били създавани и поддържани за други цели и от други органи. Също така следва да се отчитат и социално-икономическите характеристики като гъстота на населението, поминък, инфраструктура. Поддържаните от ИАОС данни са описани в Приложение №4.

Допустимо е и използването на референтни обекти в случаите, когато информацията за базисното състояние на увредения обект не е достатъчна. В този случай референтните обекти се избират като се отчитат тези техни характеристики, които могат да повлияят на качеството и количеството на природните ресурси и услуги и които са сходни за засегнатия обект. Те могат да бъдат местоположение, климат, топография, гъстота или многообразие на организми и местообитания на различни видове и др.

Ако не са налични референтни обекти, както и в случаите, в които засегнати са определени организми, за оценката на базисното състояние могат да се използват и модели, разработени на достоверна научна основа.

При определяне на базисното състояние, операторите могат да включват експерти с компетентност в областта на опазване на местообитанията и защитените видове, съответно на водите и водните тела и на почвите, както и такива с познания в оценката на риска за човешкото здраве.

Също така, когато операторът е неизвестен и при фактическа сложност за определяне на оздравителни мерки и/или при необходимост от допълнителни анализи, министърът на околната среда и водите открива процедура по възлагането на изготвяне на доклад за оздравителни мерки, който се възлага на експерти със съответната компетентност (чл. 34, ал.1 и 2 от ЗОПОЕЩ).

Съгласно Приложение № 4 към чл. 26, ал. 1, т. 2 от ЗОПОЕЩ съществуват три вида мерки за отстраняване на щети върху води или защитени видове или естествени местообитания: **първични, допълнителни и компенсаторни.**

Целта на първичното отстраняване е да приведе обекта до неговото базисно състояние.

Възможните **първични** мерки включват "естествено възстановяване", което означава, че естествените ресурси и услуги могат да се възстановят по естествен път. Естественото възстановяване винаги трябва да се разглежда като благоприятна опция и в много случаи може да бъде най-добрият вариант. Естественото възстановяване не означава непременно да не се прави нищо, тъй като често то включва някаква активна намеса, като премахване на факторите или вредното въздействие (например химикали или физически замърсители), които са отговорни за намаляването на природните ресурси или услуги или изолиране на района, за да се улесни възстановяването. Като цяло, естественото възстановяване следва да бъде управляван процес, като най-малко трябва да се осигури мониторинг на компонентите на околната среда.

Препоръчително е използването на количествени показатели като:

- обхват на конкретен вид местообитание;
- единици или количества от някои ресурси (например километри от вид река, хектари от конкретен вид местообитание, защитени видове и др.);
- състояние на вида/популацията (численост, плътност, степен на обилие, др.);
- и др.

Количествените показатели се използват за изразяване както на степента на увреждане на природните ресурси или услуги, дължащо се на инцидент, така и на степента на ползите, произтичащи от оздравителните мерки. Изборът на подходящ показател е важен, тъй като той ще се използва и за оценяване на резултатите. Например, ако щетата бъде количествено изразена в проценти естествена растителна покривка на хектар, останала след възникване на инцидента, ползата от възстановяването също така следва да бъде изразена в проценти създадена растителна покривка на хектар. Ако щетата бъде количествено изразена като намаляване на засегнатата популация спрямо изходното равнище, ползата от нейното отстраняване следва да бъде измерима като увеличаване на популацията спрямо изходното равнище.

Първичните мерки могат да включват и широк кръг от други действия като:

- премахване и/или третиране на замърсители за намаляване на въздействието върху природните ресурси;
- премахване или защита срещу други вредни въздействия върху ресурсите и услугите;
- възстановяване или повторно въвеждане на унищожени видове;
- засяване, засаждане или презасаждане на растителност;
- инженерни работи за осигуряване на местообитания (например рифове и вихри в реките);
- премахване на стеснени участъци като непроходими преливници и водостоци;

- използване на съоръжения за осигуряване преминаването на риби;
- осигуряване на екип от експерти за управление и поддържане на обектите, подлежащи на оздравителни мерки;
- разработване и изпълнение на планове за стратегическо управление;
- въвеждане на ограниченията за достъп;
- улесняване на достъпа до услуги ресурси (напр. повишаване на възможностите на обществото да се възползва от дадена услуга/ресурс);
- осигуряване на капацитет за мониторинг.

Допълнителното отстраняване включва мерки за компенсиране на случаите, в които първичното възстановяване не осигурява пълно възвръщане на увредените природни ресурси или услуги до състоянието, което е съществувало преди да настъпи вредата. Мерките могат да бъдат предприети или на засегнатия обект или на алтернативен обект, но където е възможно и подходящо, алтернативният обект трябва да бъде географски свързан със засегнатия обект.

Допълнителното отстраняване се извършва тъй като в някои случаи не е възможно или желателно да се възстановят ресурсите или услугите в предишното им състояние или това не е възможно да се направи в разумен срок. Екстремни примери в това отношение е например инцидент, при който са унищожени всички индивиди от даден вид, при което е по-добре да се предприемат мерки за възстановяване на този вид на друго място.

Компенсаторно отстраняване. В общия случай, когато възникнат екологични щети, отнема известно време преди ресурсите и услугите да се възстановят до предишното им състояние. През това време други (незасегнати) видове или обществеността няма да могат да се възползват от тях. Примери за това могат да бъдат случаите, когато даден инцидент е унищожил популациите на птици за определен период от време от район, редовно посещаван от птици, или когато инцидент е премахнал развъдната зона за риба. Компенсаторното отстраняване се извършва именно с цел да бъдат предприети мерки за компенсиране на тези междинни загуби. Компенсаторно възстановяване може да бъде направено или на засегнатия обект или на алтернативен обект. Компенсаторното отстраняване не може да се състои под формата на финансова компенсация

Съществува гъвкавост при комбинирането на първични, допълнителни и компенсаторни мерки за отстраняване на щети, които могат да бъдат предложени от оператора и избрани от съответния компетентен орган по чл. 6, т. 2 – 4 от ЗОПОЕЩ. Мерки, при които първоначалното оздравяване не възстановява напълно ресурсите или услугите, могат да бъдат избрани само, ако се осигурява достигане на еквивалентно ниво на ресурси и услуги чрез допълнителни оздравителни мерки.

По същия начин, ако първичните мерки възстановяват природните ресурси или услугите до предишното им състояние недостатъчно бързо, могат да бъдат избрани мерки за компенсаторното оздравяване, ако те осигуряват същото ниво на ресурси и услуги като на изгубените вследствие на екологичната щета. Степента, в която тази гъвкавост се упражнява се преценява от компетентния орган за всеки отделен случай, въз основа на критериите за избор на опции съгласно т. 1.3.1. от Приложение № 4 от ЗОПОЕЩ.

Когато природните ресурси, увредени при екологичната щета не се възстановят в резултат на мерките при първичното отстраняване, се пристъпва към допълнително отстраняване. Такива мерки се прилагат, за случаите и местата, когато първичното отстраняване не е довело до възстановяване до базисното състояние. Допустими са мерки както на мястото на инцидента, така и на подходящи алтернативни места, които

са географски свързани с увредените, когато това е уместно. Отчитат се и интересите на засегнатото население.

Когато се отчитат междинни загуби в резултат на това, че увредените природни ресурси и/или услуги не са в състояние да изпълняват своите екологични функции или да предоставят услуги на други природни ресурси или на обществото, докато не бъдат проведени първичните или допълнителните мерки, се планират и предприемат мерки за компенсаторно отстраняване на екологичните щети. Компенсаторните мерки също могат да бъдат в засегнатата област или на алтернативно място. Не се включват финансови компенсации за граждани.

Ако не е възможно да се използват избраните първо подходи "ресурс за ресурс" или "услуга за услуга", тогава се ползват техники за алтернативна оценка. Ако оценката на загубените ресурси и/или услуги е изпълнима, но оценката на заместващите природни ресурси и/или услуги не може да бъде извършена в разумен срок или на разумна цена, тогава може да се изберат оздравителни мерки, чиято цена е еквивалентна на определената парична стойност на загубените природни ресурси и/или услуги.

Допълнителните и компенсаторните оздравителни мерки трябва да бъдат проектирани така, че да осигуряват допълнителни природни ресурси и/или услуги, за да отразят времевите предпочитания и времевия профил на оздравителните мерки. Например, колкото е по-дълъг периодът от време преди достигането на базисното състояние, толкова по-голямо е количеството на компенсаторните оздравителни мерки, които се предприемат (при равни други условия).

Изборът на оздравителни опции следва да се направи съобразно т.1.3. от Приложение №4 на ЗОПОЕЩ. Приемливите оздравителни опции трябва да се оценяват при използване на най-добри налични техники на базата на следните критерии:

- а) въздействие върху здравето и безопасността на гражданите;
- б) разходи по прилагането;
- в) вероятност за успех;
- г) степен, до която ще се предотвратят бъдещи щети и ще бъдат избегнати вторични щети в резултат на внедряването на съответната мярка;
- д) степен, до която опцията е от полза за всеки от компонентите на природния ресурс и/или услуга;
- е) степен, до която се вземат предвид съответните социални, икономически и културни проблеми и други фактори, характерни за района;
- ж) времето, което ще е необходимо, за да бъде ефективно възстановяването на екологичните щети;
- з) степен, до която се постига възстановяването на увредения от екологичните щети обект;
- и) географска връзка с увредения обект.

Когато се оценяват различните идентифицирани оздравителни мероприятия, могат да бъдат избрани първични оздравителни мерки, които не връщат напълно увредените води или защитени видове или естествени местообитания към базисното им състояние или които го възстановяват по-бавно. Решението може да бъде взето само ако природните ресурси и/или услуги, загубени на първичния обект в резултат на решението, се компенсират чрез увеличаващи се допълнителни или компенсаторни действия, за да се осигури ниво, сходно на това на загубените природни ресурси и/или услуги. Такъв би бил случаят, например, когато равностойни природни ресурси и/или услуги могат да бъдат предоставени от другаде на по-ниска цена. Тези допълнителни

оздравителни мерки се определят в съответствие с правилата, заложи в Приложение №4 към чл. 26, ал.1, т.2 на ЗОПОЕЩ.

Независимо от правилата, предвидени там и в съответствие с правомощията си съгласно чл. 36, компетентният орган има право да реши, че няма да бъдат вземани по-нататъшни оздравителни мерки, ако:

а) вече предприетите оздравителни мерки гарантират, че повече не съществува значителен риск за оказване на отрицателно въздействие върху човешкото здраве, водите или защитени видове и естествени местообитания, и

б) разходите за оздравителните мерки, които трябва да бъдат взети, за да се достигне базисното състояние или сходно ниво, би било несъразмерно с очакваните екологични ползи.

7.3.3 Цели и критерии за отстраняване на щети върху почвата

Оценката за замърсяването на почвите и за наличието на риск се извършва по реда на Наредбата за инвентаризацията и проучванията на площи със замърсена почва, необходимите възстановителни мерки, както и поддържането на реализираните възстановителни мероприятия (обн. ДВ бр. 15/2007 г.).

Съгласно тази наредба, мерките за въздействие върху площи с доказано замърсена почва включват:

- мерки за възстановяване;
- ограничителни мерки;
- защитни мерки;
- мерки за обезопасяване

Мерките за въздействие се прилагат съгласно изготвени проекти въз основа на задание и имат минимално съдържание както следва:

1. Цели на въздействието.
2. Срок за изпълнение.
3. Необходими средства.
4. Размер на площта, върху която се провеждат мерките.
5. Мерки за въздействие, оценка и поддържане на постигнатите резултати и тяхната продължителност във времето, други довършителни или периодични мерки.
6. Влияние на предложените мерки върху околната среда, както и общото и конкретното положително въздействие върху отделните ѝ компоненти.
7. Методи на извършване на въздействието.
8. Ограничения за ползване и условия за поддържане на площи.
9. Програма за мониторинг на мерките за въздействие със срок не по-малък от 5 години, периодичност и начин на отчитане.

В случаите, когато в почвите има органични замърсители, може да се приложи и естествено възстановяване на почвите в съответствие с критериите, предвидени в Наредба № 3 от 1 август 2008 г. за нормите за допустимо съдържание на вредни вещества в почвите (обн. ДВ, бр. 15/2008 г.), която отменя Наредба № 3 за норми относно допустимото съдържание на вредни вещества в почвата (обн.ДВ бр.36/1979 г.).

Предназначението на териториите и поземлените имоти се определя по реда на чл. 7 и 8 от Закона за устройство на територията.

В случай на възникване на щети върху почвата, оздравителните мерки трябва да осигурят на първо място, че съответните замърсители са отстранени, контролирани, ограничени или намалени, така че почвата (като се вземе предвид нейното предназначение), вече не оказва риск за човешкото здраве.

Оценката за замърсяването на почвите и за наличието на риск се извършват по реда на Наредбата за инвентаризацията и проучванията на площи със замърсена почва, необходимите възстановителни мерки, както и поддържането на реализираните възстановителни мероприятия (обн. ДВ бр. 15/2007 г.).

В редица случаи естественото възстановяване се счита за подходяща форма на възстановяване на почвата и отстраняване на щети, но трябва да се включват действия за активна намеса, най-вече премахване на факторите или вредното въздействие (напр. химикали или физическо замърсяване) и извършване на мониторинг.

Когато се разглеждат случаи на екологични щети върху почвата, трябва да бъдат проучени условията във всички разрешения, издадени от компетентните органи за конкретния парцел и разрешените дейности в зависимост от предназначението на земята, за да се осигури съгласуван подход за отстраняване на щетите. Това включва и използване на базови доклади за състоянието на почвата и резултати от контролни проби (при наличие на такива и когато се изисква съгласно чл. 112, ал. 2, т.т. 11 и 12 от ЗООС). В случаи, когато резултатите от направените анализи надвишават данните от доклада за базовото състояние, но са в нормите по Приложение №2 към чл. 4 на Наредба №3 от 1 август 2008 г. за нормите за допустимо съдържание на вредни вещества в почвите (обн. ДВ, бр. 15/2008 г.), случаят няма да бъде класифициран като екологична щета.

В случаите, когато използването на земята се променя след възстановяване, трябва да се обмисли всеки риск, който може да възникне във връзка с предложено ново ползване на земята и да се предприемат подходящи действия, както се изисква например от процеса на планиране или контрола върху сградата.

Операторите следва също така да предприемат необходимите стъпки, за да гарантират, че предприетите мерките за отстраняване няма да бъдат засегнати впоследствие от извършване на други планирани дейности, които могат да окажат негативно влияние.

7.3.4 Планиране на оздравителни мерки

На този етап се извършва предварителна оценка за да се определи какво вече е известно. Трябва да се събере и оцени лесно достъпната информация и да се разработи предварителна оценка на размера на щетите, както и вида, мащаба и цената на необходимите оздравителни мерки. Както при всяка преценка, подготовката е от решаващо значение за успеха.

Въз основа на направената предварителна оценка и след идентифициране на оздравителни мерки, се пристъпва към планиране на дейностите за отстраняване на екологичните щети.

Могат да се следват различни подходи при планирането и изпълнението, като е важно да се знае, че понякога са необходими няколко итерации, за да се избере оптималния вариант за отстраняване на екологичните щети.

Най-общо процесът включва:

- разбивка на дейностите на управляеми задачи

- оценка на времето, необходимо за изпълнение на всяка задача, включително подготовка и продължителност (началната дата, крайната дата и времетраене)
- задаване на зависимости между отделните задачи, възможности за паралелно изпълнение, йерархия, задачи, ако има такива, които трябва да бъдат завършени, преди да започне изпълнението на съответната задача и др.
- определяне на отговорници за всяка от задачите
- оценка на необходимите ресурси, което включва броя и квалификацията на хората, които ще изпълняват задачата, материалите, техническите средства и др.
- оценка на разходите за всеки от ресурсите
- необходимост от мониторинг и контрол, в това число пробовземане, анализи и оценка на резултатите от изпълнението на планираните задачи

При планирането, за всяка от дейностите могат да бъдат посочени необходимите ресурси, в т.ч. хора и оборудване, което подпомага процеса на остойностяване.

Една от най-използваните диаграми за изобразяване и следене на графика на проекта е диаграмата на Гант. При нея всяка задача има начална и крайна дата като всички задачи са подредени в хоризонтална скала на времето.

Графикът за изпълнението на дейностите дава яснота за разполагането им във времето и служи за основа за детайлно планиране на разходите и съответно на паричните потоци при последващото остойностяване на оздравителните мерки.

Конкретните дейности могат да включват намиране на отговори на следните въпроси:

Предварителна оценка:

- Какви са основните действия за преодоляване на проблеми, вследствие на екологичната щета?
- Какво вече е известно за всеки от петте етапа описани по-горе?
- Има ли възможности за допълнително и компенсаторно възстановяване, което осигурява ресурси или услуги, които са достатъчно близки по характер до загубените ресурси и услуги така, че да могат да се приложат подходите REA и HEA?
- Възможно ли е да се идентифицират обменните единици и показателите, които ще се използват? Това би позволило своевременно събиране на необходимите данни.
- Каква информация е налична за ключовите рецептори, вероятната величина на въздействието, времето за възстановяване, наличие на подходящи алтернативи за възстановяване и разходи?

Разработване на график:

- Какви са ключовите стъпки съобразно петте етапа описани по-горе?
- Какви са взаимните връзки между тях?
- Кога се изисква оценка от външни експерти?
- Кога следва да са налични необходимите изходни данни за извършване на оценката?

Идентифициране на необходимите ресурси:

- Кои външни експерти ще направят оценката?
- Какви умения и опит са необходими?
- На каква степен на детайлност трябва да се изходните данни за извършване на оценката – обикновено е пропорционално на мащаба на щетите и възможните варианти за отстраняване?

Идентифициране на нуждата от информация:

- Какъв вид данни ще са необходими?
- Колко данни има налични от етапа на оценката на щетите и от други източници?
- Какви модели или софтуер са необходими за оценка на щетите и оздравителните мерки?

Осигуряване на участието на заинтересованите страни:

- Има ли други заинтересовани страни, които може да се наложи да бъдат информирани или чиито принос би бил полезен?
- Какви мерки са необходими за координиране на приноса им или за комуникация с тях?

7.3.5 Идентифициране на щетите

Този етап включва дейности по идентифициране на увредените природни ресурси и услуги и събиране на ключова информация за щетите.

Списък на увредените природни ресурси и услуги:

- природни ресурси
- биологични ресурси, различни от природни ресурси
- косвени последици, като напр. пропуснатата репродукция при изчезване на видовете
- Използване на модели за определяне кои характеристики на екосистемата биха били повредени от дадения инцидент
- Определяне на ресурсите и услугите, които са засегнати от щетата
- Когато много услуги са засегнати в различна степен, вниманието следва да се съсредоточи върху значителните загуби

Събиране на ключова информация за щетите (голяма част от информацията би следвало да е вече налична от оценката дали е налице "екологична щета"):

- Основната информация включва: когато са започнали вредите; степента на щетите (напр. засегнатата площ или броя на унищожените индивиди от даден вид); какви услуги са били загубени и проявление на щетите (напр. дали има внезапен спад в природните ресурси или услуги или постепенно намаляване). Информацията може да е налична под различни форми, като например данни от вземане на проби, проучвания, карти, скици, моделиране, фотографии, свидетели и експертно мнение.

- За определянето на размера на щетите обикновено се изисква информация за състоянието на околната среда преди възникването на щетата. В някои случаи ще са налице специфични за обекта данни, например данни от мониторинг, данните от докладване по Рамковата директива за водите или Директивата за местообитанията. В други случаи референтните сайтове биха могли да съдържат информация за състоянието преди увреждането. Може да е необходимо да бъде извършено моделиране.
- Събирането на конкретна информация за щетите би следвало да бъде лесно ако предварителната оценка вече е установила подходящи възможности за прилагане на оздравителни мерки и е определила подход за количествена оценка, мерните единици и показателите за услуги.
- Възможно е да има повече от един вид увредени природни ресурси, затова е вероятно те ще се нуждаят от отделна оценка.
- Природните ресурси също могат да бъдат повредени в различна степен. В този случай може да е подходящо разделянето на природните ресурси на секции със сходна степен на промени в нивото на услугите.

7.3.6 Набелязване на първични оздравителни мерки

На този етап се набелязват реалистични опции за първично възстановяване.

Изброяване на най-приемливите варианти за първично възстановяване

- Мерки за първично възстановяване
- Трябва да се отчетат възможностите за естествено възстановяване
- Трябва да се оцени осъществимостта на вариантите, които възстановяват природните ресурси до тяхното състояние преди инцидента
- Трябва да се вземат предвид критериите за избор на опции съгласно т.1.3.1. от Приложение № 4 от ЗОПОЕЩ.

Събиране на основна информация за възможностите за първично възстановяване

- Какви мерки ще бъдат предприети и кога
- Кога се очаква възстановяването да започне и да бъде завършено
- Каква степен на възстановяване би трябвало да се очаква
- Какви начини за възстановяване би трябвало да се очакват. Понякога природните ресурси ще се възстановят постепенно за определен период от време и ще започнат да предоставят услуги, докато се възстановяват поради което за този случай може да се приеме линеен път на възстановяване. В други случаи природните ресурси или техните услуги ще се очаква да се възстановят рязко след определен период от време.

7.3.7 Набелязване на допълнителни и компенсаторни оздравителни мерки

Този етап включва идентифициране на компенсаторни коригиращи мерки и, когато първичното възстановяване не възвръща природните ресурси в тяхното състояние преди инцидента – мерки за допълнително възстановяване.

Изброяване на възможностите за допълнително и компенсаторно възстановяване, съобразно приложимите възможности за първично възстановяване

- Степента, в която се изисква допълнително и компенсаторно възстановяване, се определя от това дали първичното възстановяване възвръща околната среда до нейното състояние преди инцидента и степента на междинните загуби
- Дейностите по допълнително и компенсаторно възстановяване могат да са подобни на мерките за първично възстановяване, но следва да се има предвид, че допълнителното и компенсаторното възстановяване трябва да осигурява допълнителни подобрения на ресурсите или услугите спрямо съществуващите и може да включва осигуряване на ресурси и услуги, които не са присъствали преди това на обекта.
- Възможно е да има няколко възможности за допълнително и компенсаторно саниране и всеки вариант може да включва повече от един обект. Различните варианти биха могли да бъдат съвсем различни един от друг или биха могли да бъдат по същество една и съща схема с вариации на определени компоненти
- Допълнителните и компенсаторни санирания са различни в концептуално отношение, но те не изискват непременно отделни проекти, ако оздравителните мерки са достатъчни за обхващане и на двата компонента.
- Трябва да се обърне внимание на практическите въпроси при определянето на варианти като например дали земята ще бъде на разположение за предприемане на оздравителни работи и дали съществуват други фактори, които могат да засегнат осъществимостта на прилагането на конкретни мерки.
- Трябва да е ясно, че мерките, предприети като допълващо и компенсаторно оздравяване са допълнителни към мерките, планирани или изисквани по друг начин.
- Отново следва да се вземат предвид критериите за избор на опции съгласно т. 1.3.1. от Приложение № 4 от ЗОПОЕЩ.

Събиране на основна информация за възможностите за допълнително и компенсаторно възстановяване

- Какви мерки ще бъдат предприети и кога
- Кога се очаква подобрението да започне и да бъде завършено
- Каква степен на подобрение би се очаквала
- Какъв начин на подобрение би се очаквал (подобно на начина на подобрение в таблицата за първично възстановяване)
- Очакваните разходи за мерки, които са полезни за целите на оценката и могат да бъдат необходими за количествено определяне на оздравителните мерки

7.3.8 Количествена оценка на оздравителните мерки

На този етап за всеки вариант се определи колко допълнителни и компенсаторни оздравителни мерки трябва да се предприемат, като се има предвид приложеното първично оздравяване.

Определяне на подхода за количествена оценка

- REA трябва да бъде приложим подход, когато се предоставят същите видове природни ресурси (или различни природни ресурси, които предоставят сравними услуги) и те могат да бъдат изразени като брой на определен ресурс
- HEA трябва да бъде приложим подход, когато същите или подобни видове природни ресурси или различни природни ресурси, които предоставят сравними услуги и могат да бъдат изразени в площ или дължина.
- Парично остойностяване ще бъде необходима, когато различни природни ресурси се предоставят с различни услуги
- Определяне на мерни единици
- За REA, степента на загубите и подобренията ще се измерва с брой (напр. брой риби) а мерната единица ще бъде приведения чрез дисконтиране брой риби на година. Понякога ресурсите могат да бъдат измервани по различни начини, например млади риби, възрастни риби или килограми риба от даден вид и се избира тази, която най-добре представя пълните загуби и подобрения.
- За HEA, размерът на загубите и печалбите ще се измерва с броя напр. хектари местообитания или километра от реката. Обменната единица обикновено включва параметър, който да представлява ниво на обслужване и ще се изразява като напр. дисконтирани услуги-hekтари-години или дисконтирани услуги-километри-години
- Когато природния ресурс не охарактеризира добре услугата е необходим показател за количествена оценка на услугата. Тогава трябва да се избере възможно най-подходящи показатели или дори показатели охарактеризиращи промяната на услугите за всеки природен ресурс. Показатели за услугата могат да включват например:
  - мерки за растителна плътност, покритие или биомаса
  - процентно покритие на съществени растителни видове
  - надземна биомаса с доминираща растителност
  - плътност на младите растения
  - индекс на растително структурно разнообразие
  - индекси за качество на хабитатите
  - наличие на положителни или отрицателни индикаторни видове
  - дни за ползване на местообитанията (броят на посетителите на даден обект за определен период от време, умножен по период от време)
  - концентрации на замърсители (това може да бъде например линейна скала или основана на информация за вероятните ефекти когато замърсителите надвишават определени прагове)
- Изборът на подходящи показатели за услугите е от ключово значение за успешната оценка и може да има значително влияние върху оценката на загубите и подобренията. Показателите обикновено се измерват с цифри и често отразяват процентно ниво на обслужване. Трябва да се избират показатели, които най-добре да отразяват промяната във важните услуги, които са резултат от щети или предприети оздравителни мерки. Понякога един показател няма да отчита точно промените в услугите. При тези обстоятелства може да се окаже целесъобразно да се изгради мулти-атрибутен показател или да се използват повече от един показател. Ако се използват повече от един показател, важно е да се определи дали измерените от всеки от тях подобрения и загуби са независими или се наслаждат
- За паричната оценка мерната единица е парични единици (валута).

7.4 Примери за оздравителни мерки за случаи на причинена екологична щета (върху компонент защитени видове и природни местообитания, води и водни тела и почви)

7.4.1 Увреждане на видове и местообитания: оборски тор върху варовити ливади

Пример 7. Дейност извън обхвата на прил. №1 към чл.3, т.1 от ЗОПОЕЩ

Описание на случая

Земеделско стопанство използва оборски тор върху ливади с алкални почви, намиращи се в защитена зона. Пасището е в благоприятно състояние през последните 15 години и се използва за паша през лятото. Подадено е искане за предприемане на действия по процедурата на чл. 47 от ЗОПОЕЩ до компетентния орган по чл. 6 от ЗОПОЕЩ.

Оператор

Дейността не попада в обхвата на Приложение № 1 към чл.3, т.1 на ЗОПОЕЩ, но операторът е действал виновно и с това е причинил щети върху защитени видове и природни местообитания. (вж. Схема 2 от Приложение № 4 към настоящия документ).

Компетентен орган

Компетентен орган по чл. 6, т. 2-4 от ЗОПОЕЩ (КО) е директорът на РИОСВ, на чиято територия е възникнал случая. Ако случаят е възникнал на територията на национален парк, тогава компетентен орган е директорът на националния парк.

Предприети действия от страна на компетентните органи

КО незабавно нарежда да се спре разстилането на оборския тор и назначава проверка на място.

Компетентния орган измерва площта на щетите с GPS (5ha - 50% от защитената местност) и оценява процента на пасищата, покрити с тор (40%). Направени са снимки и е взета проба от оборския тор.

Компетентния орган установява дали има основателни причини да се смята, че щетите могат да попаднат в обхвата на ЗОПОЕЩ. Взема се предвид, че оборският тор може потенциално да повлияе неблагоприятно на защитената зона, въпреки че е трудно да се каже как ще реагират видовете на повишените хранителни вещества и покриването им с оборска тор.

Компетентният орган издава предписание за прилагане на превантивни мерки (по чл. 20, ал. 5 от ЗОПОЕЩ) на земеделския стопанин да изгради временна ограда за да се предотврати разнасянето от добитъка на оборската тор от увредената зона в неувредената. Предписва се също оборската тор да не бъде отстранявана тъй като това, че това ще причини повече щети отколкото ползи.

Класифициране на случая като екологична щета

Експерт от РИОСВ, отговорен за биоразнообразието и външен експерт с познания за естествените тревни площи извършва проверка на място за спазване на предписанията и установява, че редица конкурентни или негативни индикаторни видове са се развили по-бързо и застрашават устойчивостта на защитената зона.

Специалистът по тревни площи прави експертна оценка, че при подходяща интензивност на използване за паша, районът може да възвърне първоначалното си състояние в рамките на 10 години. Установява се, че инцидентът е повлиял неблагоприятно на защитената зона, тъй като 50% от територията е засегната и е необходимо активно възстановяване, за да се върне обектът към базовото му състояние в рамките на приблизително 10 години. КО уведомява земеделския стопанин, че щетата попада в обхвата на ЗОПОЕЩ и земеделският стопанин следва да го информира за оздравителни мерки, които ще предприеме за отстраняване на щетите по реда на чл. 26 от ЗОПОЕЩ.

Определяне на оздравителните мерки

Земеделският стопанин възлага на експерти да разработят предложения за оздравителни мерки.

Планиране на потенциални мерки за отстраняване: Предварителната оценка извършена от експертите стига до заключение, че първичното възстановяване е за предпочитане пред допълнителното възстановяване, тъй като мястото може да бъде върнато до базовото състояние сравнително евтино чрез прилагане на подходяща интензивност на използване на площта за паша и без повече добавяне на хранителни вещества. Те също така установяват, че чрез отстраняване на храсти, който виреят в районите от защитената зона, които не са бил засегнати от оборския тор ще позволи да се създадат ливади, което би било потенциална възможност за компенсаторно възстановяване. Анализът на еквивалентността на хабитатите (НЕА) е определен като най-подходящият метод. За мерна единица е избран "процент на покритие с отрицателните видове".

Срок: Експертите считат, че ще могат да извършат оценката в рамките на четири седмици.

Допълнителни ресурси: Експертите установяват, че ще се нуждаят от допълнителни съвети от специалист по тревните съобщества.

Необходима информация: Необходима е информация за площта заета с отрицателните видове в увредената част на площадката и за времето за възстановяване на другата част от обекта след отстраняването на храстите.

Идентифициране на увредените ресурси и услуги: Шест месеца след възникване на инцидента е установено, че 10% от защитената зона е покрита с отрицателни видове (главно коприва).

Идентифициране на първичните оздравителни мерки: Мнението на експертите е, че прилагането на подходяща интензивност на използване на поляната за паша, би осигурило възстановяване до базовото състояние в рамките на десет години, с постепенно подобрение през това време (т.е. линейна скорост на възстановяване). Няма основателна причина да се счита, че първичното възстановяване няма да осигурява пълно възвръщане на увредените природни ресурси или услуги до състоянието, което е съществувало преди да настъпи вредата, така, че използването на допълнително възстановяване не носи никакви предимства.

Идентифициране на компенсаторните оздравителни мерки: Експертите също така потвърждават, че премахването на храстите от незасегнатите територии е най-добрият вариант, който трябва да се предприеме като компенсаторно възстановяване. Понастоящем районът е много гъсто покрит със храсти, поради което се счита, че осигурява 0% услуги. Като първа стъпка ще бъде премахната по-голямата част от храстите - това ще стане 9 месеца след възникване на инцидента. Предвижда се, че след това все още 60% от зоната ще бъде покрита с отрицателни видове. Единадесет месеца след възникването на инцидента ще бъде въведен режим с подходяща

интензивност на ползване така, че да може ливадите да се възстановят постепенно в продължение на 10 години.

Количествена оценка на мерките за възстановяване:

Таблицата по-долу обобщава информацията, необходима за оценката.

	Щети / първично възстановяване	Допълнително/ компенсаторно възстановяване
Време	Възстановяването започва единадесет месеца след възникване на щетата с въвеждането на режим с подходяща интензивност на ползване	Храстите се отстраняват 9 месеца след възникване на инцидента, и се прилага режим на ползване с подходяща интензивност
Засегнати природни ресурси	5 хектара	Има площ от 1 хектара с храсти, която може да се подобри
Промяна в услугите	10% загуби, които се възстановяват за 10 години	Пасищата с храстовидна растителност започват с 0% услуги. След като храстите се отстранят, услугите се увеличават до 40%, а след въвеждане на режима с подходяща интензивност на ползване услугите се увеличават до 100% в продължение на десет години.

Прилагане на анализа на еквивалентността на хабитатите (НЕА):

Загуби				Подобрения			
Година	Площ (ha)	Загуби на услуги	услуги-хектари-години (дисконтирани)	Година	Площ (ha)	Подобрения на услуги	услуги-хектари-години (дисконтирани)
1	5	10%	0,48	1	1	40%	0,39
2	5	9%	0,42	2	1	46%	0,43
3	5	8%	0,36	3	1	52%	0,47
4	5	7%	0,31	4	1	58%	0,51
5	5	6%	0,25	5	1	64%	0,54
6	5	5%	0,20	6	1	70%	0,57
7	5	4%	0,16	7	1	76%	0,60
8	5	3%	0,11	8	1	82%	0,62
9	5	2%	0,07	9	1	88%	0,65
10	5	1%	0,04	10	1	94%	0,67
11	5	0%	0,00	11	1	100%	0,68
Общо			2,40	Общо			6,12

Размер на допълнителните мерки за компенсиране на загубите	$\frac{\text{Общо количество на загубите изразени в избраната мерна единица (дисконтирани)}}{\text{Общо количество на придобивките, израени в избраната мерна единица (дисконтирани)}}$
--	---

или в конкретния случай:

$$0,39 = \frac{2,4}{6,12}$$

Резултати от прилагането на метода:

- изчислена е обща загуба на услуги 2,4 изразена като дисконтирани услуги-хектари-години
- изчислени са общи придобивки на услуги 6,12 изразени като дисконтирани услуги-хектари-години
- крайният резултат от прилагането на НЕА показва, че е необходимо да се подобрят около 0.4 хектара, за да се компенсират междинните загуби

Предложението за необходимите оздравителни мерки и финансов разчет на разходите за изпълнението им се представя на КО за одобрение (чл. 26, ал. 3 от ЗОПОЕЩ).

КО въз основа на предложението определя оздравителните мерки, които операторът е длъжен да осъществи (съгласно чл. 29, ал. 1 от ЗОПОЕЩ).

Прилагане на оздравителните мерки

Операторът отговаря за прилагането на оздравителните мерки. Той наема подизпълнител, за да премахне храстите и експерт по опазване на околната среда, който да извършва ежегоден мониторинг на напредъка.

В изпълнение на предвидените оздравителни мерки земеделският производител осъществява промяна на интензивността на ползване на ливадата за паша и реализира компенсаторните мерки.

В допълнение – вж. Контролен лист №3 от Приложение №5 на настоящия документ.

7.4.2 Щети върху воден обект: замърсяване на повърхностни и подземни води

Пример 8. Дейност по т.10 от прил. №1 към чл.3, т.1 от ЗОПОЕЩ

Описание на случая

Резултатите от изпитване на проби от подземни води показват замърсяване с цианиди. Замърсяването е установено при рутинно вземане на проби на няколко километра от хвостохранилище.

Подземните води се дренират в река, която се използва за риболов на пъстърва и чиито води са предназначени за питейно-битово водоснабдяване и е с отлично екологично и добро химично състояние.

Предприети действия от страна на компетентните органи

Компетентния орган по чл. 6, т.2-4 е директорът на басейновата дирекция за управление на водите, на чиято територия се намират замърсените водни тела. КО счита случая, като щета във воден обект съгласно ЗОПОЕЩ поради вида на замърсителя и очакванията, че екологичното и химичното състояние на засегнатите води ще се влоши. Поради наличието на риск от влошаване качеството на водата, КО преценява необходимостта от системни анализи.

В Басейнова дирекция се получават рутинни резултати от мониторинга, които показват също така влошаване на състоянието на биологичните елементи за качество и спад на рибните запаси в реката. Причината е неизвестна, но се потвърждава замърсяване с цианиди. За да се идентифицира източникът на замърсяване, КО започва наблюдение на биологичните и физико-химичните елементи на реката. Също така извършва паралелно проучване на разположените в съседство реки, но резултатите от мониторинга на физико-химичните елементи показват, че те все още не са замърсени.

Разработва се концептуален модел на частта от подземното водно тяло и се оценява риска за замърсяване от потока на подземни води към реката, която е рецептор на подземните води, както и наличието на санитарно-охранителни зони на водоизточници за подземни води в определения в риск участък от подземното водно тяло в съответствие с Приложение 2 - Обща стратегия (Common Implementation Strategy (CIS)) / Ръководства за прилагане на Рамковата директива за водите (РДВ).

През следващите няколко седмици наблюдението на физико-химичните елементи на подземните води проследява потока от замърсявания, от северозапад до югоизток. Мониторингът и последващите изчисления премахват възможността за дифузни източници като причина за замърсяването. Мониторингът също така показва, че натоварването от замърсяване е твърде голямо, за да бъде причинено от единичен случай например на нерегламентирано изхвърляне на вещества и смеси, съдържащи цианиди. Идентифицирането на северната граница на замърсяване установява хвостохранилището като възможен източник. Проверката на място потвърждава, че хвостохранилището е източник на замърсяването, тъй като се установява наличието на компрометиране на стената му. Въз основа на това, компетентният орган издава предписание на оператора да предприеме мерки за предотвратяване на по-нататъшни щети. Тези мерки включват незабавно справяне с компрометираната стена на хвостохранилището, почистване на площта около нея и създаване на мрежа от мониторингови сондажи.

Определяне на значимостта щетата

Цианидите са включени в Приложение № 3 към § 6, ал. 1 - Част А. Списък на опасните вещества, забранени за отвеждане в подземните води, към Наредба № 1 от 10 октомври 2007 г. за проучване, ползване и опазване на подземните води (обн. ДВ бр. 87/2007 г., посл.изм. и доп. ДВ бр. 102/2016 г.) и в Приложение № 5 към чл. 12, ал. 2 - Групи показатели за контрол, на Наредба № 12 от 18 юни 2002 г. за качествените изисквания към повърхностните води, предназначени за питейно-битово водоснабдяване (обн. ДВ бр. 63/2002 г., изм. ДВ. бр.15/2012 г.).

Нормативните изисквания към съдържанието на цианиди в подземните води, съгласно Приложение №1 към чл. 10, ал. 2, т.1 от Наредба № 1 от 10 октомври 2007 г. за проучване, ползване и опазване на подземните води и Приложение №1 към чл.3,

ал. 1, т.2 от Наредба № 9 за качество на водата, предназначена за питейно-битови цели (обн. ДВ бр. 30/2001 г., посл. изм. и доп. ДВ бр. 6/2018 г.) са: стандарт за качество на подземните води и максимална стойност за показател цианиди – 50 µg/l.

Съгласно Приложение № 1 към чл. 1, ал. 1 - Изисквания към качеството на повърхностни води, предназначени за добиване на питейна вода, от Наредба № 12 от 18 юни 2002 г., задължителната стойност за показателя цианиди е 0.05 mg/l CN.

Данните от мониторинга показват завишаване на общото количество цианиди (общо като CN) и в пробите от реката, и в пробите от подземните води – анализът на първите проби показва съдържание 0.03 mg/l CN, като в рамките на календарната година достигат и надвишават 0.05 mg/l.

За да се прецени дали увреждането представлява щета на воден обект по смисъла на ЗОПОЕЩ, компетентният орган възлага на акредитирана лаборатория вземане на проби и анализ за установяване на химичния състав на реките и подземните води от различни точки. Анализът показва, че:

- В продължение на десет километра от реката има повишени нива на свободен цианид. По отношение на безгръбначните и рибите (които в този случай се считат за най-приложимите параметри), може да се счита с висока статистическа сигурност, че в продължение на шест километра реката, ще влоши екологичното си състояние от отлично на лошо и надолу по течението след тези 6 километра, още 4 километра състоянието ще се влоши от отлично към умерено.
- Другите две съседни реки запазват отличния си екологичен статус непроменен.
- Приемната река също остава в "добро" екологично състояние.

Направено е заключение, че са налице щети върху воден обект въз основа на нарушеното екологичното състояние на реката, нарушеното химичното състояние на подземните води и на установените повишени нива на цианиди.

Определяне на оздравителните мерки

Компетентният орган информира оператора, че има замърсяване на води, като има данни, че то произхожда от неговата дейност, и че щетата попада в обхвата на ЗОПОЕЩ.

Планиране на потенциални мерки за отстраняване:

След извършване на предварителна оценка от страна на експерти наети от оператора, се стига до заключение, че първичното възстановяване ще позволи връщането на реката до първоначалното ѝ състояние. Съществува участък от същата река нагоре по течението, както и съседна река, чието екологично състояние би могло да се подобри чрез извършване на дейности, водещи до увеличаване популациите на риба и безгръбначни. Взема се решение, че е най-подходящо да се използва анализ на еквивалентността на местообитанията (НЕА) с мерна единица дисконтирани услуги-километри-години. Като най-подходящ показател за отразяване на промяната в услугите, предоставяни от двете реки е избран показателят "екологично състояние", който е израз за качеството на структурата и функционирането на водните екосистеми в повърхностни води.

Допълнителни ресурси:

Счита се, че ще са необходими услугите на експерти в областта на:

- екологията на реките,

- мониторинг на състоянието на биологичните, физико-химичните и хидроморфологичните елементи за качество,
- подземните води,
- управлението на минните отпадъци,
- прилагането на ЗОПОЕЩ
- прилагането на методики за количествена оценка на оздравителните мерки.

Необходима информация:

По голямата част от данните са вече събрани в хода на преценката дали има "екологични щети". Установява се, че са необходими допълнителни данни относно прилагането на първичните и компенсаторните мерки

Идентифициране на увредените ресурси и услуги

По голямата част от информацията необходима за установяване на щетите вече е събрана в хода на преценката дали има "екологични щети". Установено е, че 6 километра от реката са влошили екологичното си състояние от "отлично" до "лошо" и още 4 км от "отлично" до "умерено".

Идентифициране на първичните оздравителни мерки

Естественото възстановяване е идентифицирано като най-добрият вариант за замърсената с цианиди река, като се предвижда повторното внасяне на рибите да се извърши 2 години след като безгръбначните са се възстановили.

Оценено е, че ще са необходими 20 години за участък от 10 километра, за да достигне "добро" екологично състояние и още 10 години, за да достигне "отлично" екологично състояние.

Също така е оценено, че ако в близост до хвостохранилището се приложат допълнителни дейности за изгребване на засегнатите почви, тези срокове могат да бъдат намалени съответно до 12 и 5 години.

Идентифициране на компенсаторни оздравителни мерки:

Прилагането на компенсаторни оздравителни мерки е необходими за компенсирани на междинните загуби. Съществуват възможности за подобрения в замърсената река и в една от съседните реки чрез мерки за изграждане на рифове и вихри, подобряване на речните брегове, с цел да се подпомогне биоразнообразието, наемането на експерт по консервацията на биоразнообразието и закупуването на крайречни земи.

Предвижда се, че инженерните работи ще отнемат две години и след това се очаква, че популациите от безгръбначни животни ще се увеличат по линеен път в продължение на още пет години. След това в реката (съседна на замърсената) ще бъдат повторно въведени рибите.

Екологичното състояние на реката, съседна на замърсената в момента е "умерено" и се очаква тези дейности да подобрят състоянието ѝ до "отлично" след седем години.

Предполага се, че ако не се приложат тези компенсаторни мерки реката (съседна на замърсената) би могла да достигне добро екологично състояние след десет години, но никога не би достигнала отлично състояние.

По този начин мерките ще гарантират, че реката ще достигне отлично екологично състояние (вместо добро) за период от време, който се предполага, че ще бъде в рамките на 25 години.

Количествена оценка на оздравителните мерки:

Таблицата по-долу обобщава информацията, използвана за оценката на опцията за естествено възстановяване:

	Щети / първично възстановяване	Допълнително/ компенсаторно възстановяване
Време	Щетите са нанесени през март 2010 г. Възстановяването приключва до март 2040 г.	Инженерните работи могат да започнат през март 2011 г. и да приключат 2 години по-късно. Възстановяването ще стане след 5 г.
Засегнати природни ресурси	10 км река	
Промяна в услугите	Екологичното състояние на 6 километра от реката се влошава до "лошо" и 4 км до "умерено". След 20 години и двата участъка са в "добро" екологично състояние, а след още 10 години и 10-те километра достигнат – отлично състояние	Съседната река ще подобри състоянието си от умерено до отлично след 7 (2 + 5) години

Прилагане на анализа на еквивалентността на хабитатите (HEA):

Загуби				Подобрения				
Година	Загуби на услуги за 6 км.	Загуби на услуги за 4 км.	услуги-километри-години	Година	без прилагане на мерки	с прилагане на мерки	Подобрения на услуги	услуги-километри-години
2010	70,0%	50,0%	6,20	2010	50	50	0	0,00
2011	68,0%	49,0%	5,84	2011	48	50	-2	-0,02
2012	66,0%	48,0%	5,49	2012	46	50	-4	-0,04
2013	64,0%	47,0%	5,16	2013	44	40	4	0,04
2014	62,0%	46,0%	4,85	2014	42	30	12	0,10
2015	60,0%	45,0%	4,55	2015	40	20	20	0,17
2016	58,0%	44,0%	4,26	2016	38	10	28	0,23
2017	56,0%	43,0%	3,99	2017	36	0	36	0,28
2018	54,0%	42,0%	3,74	2018	34	0	34	0,26
2019	52,0%	41,0%	3,49	2019	32	0	32	0,23
2020	50,0%	40,0%	3,26	2020	30	0	30	0,21

МЕТОДИКА ЗА КЛАСИФИЦИРАНЕ НА СЛУЧАИ ПО ЗАКОНА ЗА ОТГОВОРНОСТТА ЗА ПРЕДОТВРЯВАНЕ И ОТСТРАНЯВАНЕ НА ЕКОЛОГИЧНИ ЩЕТИ И ЗА ОПРЕДЕЛЯНЕ/ОСТОЙНОСТЯВАНЕ НА ПРЕВАНТИВНИ / ОЗДРАВИТЕЛНИ МЕРКИ ПО ЗАКОНА И ПОДЗАКОНОВАТА НОРМАТИВНА УРЕДБА КЪМ НЕГО

Загуби			Подобрения					
Година	Загуби на услуги за 6 км.	Загуби на услуги за 4 км.	услуги-километри-години	Година	без прилагане на мерки	с прилагане на мерки	Подобрения на услуги	услуги-километри-години
2021	48,0%	39,0%	3,04	2021	30	0	30	0,21
2022	46,0%	38,0%	2,83	2022	30	0	30	0,20
2023	44,0%	37,0%	2,63	2023	30	0	30	0,19
2024	42,0%	36,0%	2,45	2024	30	0	30	0,19
2025	40,0%	35,0%	2,27	2025	30	0	30	0,18
2026	38,0%	34,0%	2,10	2026	30	0	30	0,17
2027	36,0%	33,0%	1,94	2027	30	0	30	0,17
2028	34,0%	32,0%	1,79	2028	30	0	30	0,16
2029	32,0%	31,0%	1,64	2029	30	0	30	0,16
2030	30,0%	30,0%	1,51	2030	30	0	30	0,15
2031	27,0%	27,0%	1,31	2031	30	0	30	0,15
2032	24,0%	24,0%	1,13	2032	30	0	30	0,14
2033	21,0%	21,0%	0,95	2033	30	0	30	0,14
2034	18,0%	18,0%	0,79	2034	30	0	30	0,13
2035	15,0%	15,0%	0,63	2035	30	0	30	0,13
2036	12,0%	12,0%	0,49	2036	30	0	30	0,12
2037	9,0%	9,0%	0,36	2037	30	0	30	0,12
2038	6,0%	6,0%	0,23	2038	30	0	30	0,11
2039	3,0%	3,0%	0,11	2039	30	0	30	0,11
2040	0,0%	0%	0,00	2040	30	0	30	0,11
Общо			79,02	2041	30	0	30	0,10
				2042	30	0	30	0,10
				2043	30	0	30	0,10
				2044	30	0	30	0,09
				2045	30	0	30	0,09
				Общо				4,97

Резултати:

Изчислена е обща загуба на услуги от 79 дисконтирани услуги-километри-години. Придобивките възлизат на 4,97 дисконтирани услуги-километри-години

Следователно е необходимо да се предприемат мерки за подобряване на 15,9 километра от съседната река.

Подобно изчисление е направено за опцията за инсталиране на допълнителна пречиствателна станция резултатите от което показват, че ще има загуби от 47,9 дисконтирани услуги-километри-години и изискване за подобряване на съседната река от 9,6 км. Операторът предоставя и двете възможности на компетентния орган.

В допълнение вж. Контролен лист №3 от Приложение №5 тук.

Прилагане на оздравителните мерки

Операторът сключва договори с дружество, което да изпълни набелязаните мерки и с акредитирана лаборатория за извършване на мониторинг.

7.4.3 Примерен случай за щети върху почви

Пример 9. Дейност по т.1 от прил. №1 към чл.3, т.1 от ЗОПОЕЩ

Основна информация

През август 2009 г. резервоар за съхранение на гориво в двора на галваничен цех е компрометиран, което води до изтичане на дизелово гориво. Подадено е искане за предприемане на действия от заинтересовани лица до компетентните органи - РИОСВ. Уведомена е ГД „Пожарна безопасност и защита на населението“ - МВР, която предприема незабавни действия за обезопасяване на резервоара и за предотвратяване на по-нататъшно изтичане на дизелово гориво.

Предприети действия от страна на компетентните органи

Течът на дизеловото гориво е излязъл извън пределите на площадката на дружеството и се е насочил към близките къщи и към близката река.

Взети са почвени проби по границите на разлива и е извършен анализ за съдържание на вредни вещества в почвата в съответствие с Наредба № 3 от 01.08.2008 г. за нормите на допустимо съдържание на вредни вещества в почвите (обн. ДВ бр. 15/2008 г.) и е установено, че концентрацията на нефтопродукти в почвата е 155 mg/kg, което е над предохранителната концентрация от 100 mg/kg съгласно Приложение №2 към чл. 4 на същата наредба. При сравняване на данните от извършения мониторинг на почви съгласно притежаваното от оператора комплексно разрешително по чл. 117 от ЗООС, е установено, че измерените концентрации надвишават стойностите от изпитването, извършено по-рано същата година на почвените проби от пункта за собствен мониторинг, разположен на територията на площадката – 55 mg/kg.

Необходимо е да се установи дали щетата попада в обхвата на ЗОПОЕЩ:

- установено е, че галваничният цех попада в обхвата на инсталациите и съоръженията, за които се изисква издаване на комплексно разрешително по чл. 117 от ЗООС
- вече са причинени вреди на почвата и може да се направи основателно предположение, че това може да представлява екологична щета или че вредата може да прерасне в екологична щета, защото има няколко къщи, в непосредствена близост мястото на изтичане на дизеловото гориво и то може вече се е разпространило в земята под къщите. Това може да представлява значителен риск от неблагоприятни въздействия върху човешкото здраве в резултат на потенциални въгледородни изпарения. Освен това замърсителите могат да навлязат или вече да са навлезли в подземните води.

Тъй като видно от направените анализи не са достигнати максимално допустимите концентрации за нефтопродукти в почвите съгласно Приложение №2 към чл. 4 на Наредба № 3 от 01.08.2008 г. за нормите на допустимо съдържание на вредни вещества в почвите (обн. ДВ бр. 15/2008 г.), случаят е класифициран като непосредствена заплаха. Компетентният орган издава предписание на дружеството да

инсталира "мембрана", за да се предотврати разпространението на замърсители и да се ограничат евентуални допълнителни щети.

Уведомен е също директорът на Басейнова дирекция, който издава становище, че вземайки предвид количеството на замърсителите и състоянието на подземните води е малко вероятно вредата да причини щета на воден обект.

Определяне на значимостта щетата

Шест месеца по-късно, и въпреки монтираната мембрана, се установява, че в някои от къщите, разположени в непосредствена близост до галваничния цех, има изпарения на въглеродороди. Те трябва да бъдат оценени, за да се установи дали те представляват значителен риск от вредно въздействие върху човешкото здраве. В съответствие с чл.37. ал. 1 от ЗОПОЕЩ и определението за разходи, съгласно т. 25 от ДР на ЗОПОЕЩ, разходите за възлагане на тези допълнителни анализи са за сметка на дружеството. Взети са почвени проби в близост до къщите, разположени до галваничния цех и са направени анализи за съдържание на нефтопродукти в тях. Резултатите от анализи показват стойности на съдържание на нефтопродукти в почвата от 1500 mg/kg, което е над интервенционните концентрации за терени, различни от индустриални/производствени съгласно Приложение №2 към чл. 4 на Наредба № 3 от 01.08.2008 г. за нормите на допустимо съдържание на вредни вещества в почвите (обн. ДВ бр. 15/2008 г.).

Компетентният орган извършва оценка на риска в съответствие с процедурите на Наредбата за инвентаризацията и проучванията на площи със замърсена почва, необходимите възстановителни мерки, както и поддържането на реализираните възстановителни мероприятия (ДВ, бр. 15 от 2007 г.).

Отчитайки широк кръг от фактори като данните от направените анализи за съдържание на нефтопродукти в почвата, близостта на замърсителите до жилищните зони, дългосрочната експозиция и присъствието на възрастни и деца се стига до заключение, че е налице екологична щета върху почвата. Компетентният орган уведомява управителя на дружеството, че е налице екологична щета на почвата и той трябва да представи предложение за оздравителни мерки.

Определяне на оздравителни мерки

Дружеството представя пред компетентният орган предложения за оздравителни мерки, които включват изолиране на резервоарите с цел предотвратяване изтичането на замърсителите извън територията на галваничния цех. След това компетентният орган издава заповед за извършване на оздравителни мерки, в която се описват щетите, мерките за оздравяване, които трябва да бъдат приложени и срока, в който те трябва да бъдат предприети. Предписаните мерки включват вземане на проби за установяване на евентуално наличие на замърсени почви, в които концентрациите на нефтопродукти надвишават максимално допустимите концентрации съгласно Приложение №2 към чл. 4 на Наредба № 3 от 01.08.2008 г. за нормите на допустимо съдържание на вредни вещества в почвите (обн. ДВ бр. 15/2008 г.) с цел тяхното обезвреждане и възстановяване на терена.

Изпълнение на оздравителните мерки

Дружеството сключва договори за изпълнението на предвидените оздравителни мерки. След извършените анализи са установени почви, подлежащи на обезвреждане в общо количество от 10 куб.м. Същите са изгребани и предадени за обезвреждане.

Компетентния орган установява, че осъществените мерки са достатъчни и не е необходимо предприемане на по-нататъшни оздравителни мерки.

7.4.4 Примерен случай за дифузно замърсяване

Пример 10. Дейност по т.4 от прил. №1 към чл.3, т.1 от ЗОПОЕЩ

Основна информация

През април 2015 г., при извършване на ремонт на климатична инсталация на голямо предприятие от хранително-вкусовата промишленост, е допуснато изтичане на амоняк. При това се е формирал облак от пари, капки и въздух, чиито граници са ясно видими. Тъй като на мястото на инцидента няма пострадали лица и облакът се е издигнал и насочил извън населеното място, екипите на място са взели решение, че няма опасност за населението и не са уведомили никого за случая, освен ръководството на предприятието с цел придвижване на средства за закупуване на допълнителни количества амоняк за инсталацията. Количеството изпуснат амоняк е определено на около 5 тона. Същевременно амонячният облак се придвижва в посока към намираща се в близост до предприятието защитена зона – оризище в резултат на вятъра, който в този момент е бил 2.5 m/s и за около 3 часа го достига. Жители на населени места в района се оплакват от леко дразнене на очите, кихане и глабоволие.

На следващия ден на мястото на защитената зона случайно преминаващи лица забелязват няколко мъртви бели щъркела и уведомяват РИОСВ.

Предприети действия от страна на компетентните органи

Компетентният орган извършва оглед на мястото. Установени са над 10 мъртви бели щъркела, които са предадени за анализ с цел установяване на причината за смъртта. Експертите от РИОСВ провеждат разговори с хората от близките населени места. Извиканата акредитирана лаборатория взема проби и от оризището.

При извършване на огледа на място е имало среща и с пенсиониран жител на близкото населено място, който в професионалната си работа се е занимавал с аварийно-спасителни работи при производствени аварии. След направена справка на справочник „Промислени отровни вещества при крупни производствени аварии и провеждане на спасителни и други неотложни работи“, Военно издателство, София 1990 г., е направено предложение, че е възможно мястото да е било поразено от амонячен облак.

Въз основа на събраната предварителна информация, се предполага, че най-вероятно има случай на дифузно замърсяване по ЗОПОЕЩ, тъй като има достатъчни основания да се счита, че е имало изпускане на вещество в атмосферата по смисъла на Протокола към Конвенцията от 1979 г. за трансграничното замърсяване на въздуха на далечни разстояния за намаляване на подкиселяването, еутрофикацията и тропосферния озон (виж §1, т.10 от ПЗР на ЗОПОЕЩ).

От публикации в медиите, експертите на място са информирани за планираните инвестиции в хранително-вкусовото предприятие. Междувременно се извършват и анализи на взетите проби по стандарти БДС EN 16169 - Утайки, обработени биоотпадъци и почви. Определяне на азот по Kjeldahl и БДС ISO 7150-1:2002 Качество на водата. Определяне на амоняк. Част 1: Ръчен спектрометричен метод.

При последвалата проверка за установяване на оператора в предприятието, за което е известно, че се извършват ремонти по климатичната инсталация, се потвърждава, че е имало инцидент – експертите от РИОСВ виждат на мястото работещи екипи, които пълнят инсталацията с амоняк.

Необходимо е да се установи дали щетата попада в обхвата на ЗОПОЕЩ:

- налице е изпускане на амоняк в атмосферата;
- справка с метеорологичната обстановка в деня на изпускането на амоняк показва, че е възможно амонячен облак да достигне мястото, където да открити мъртвите птици;
- резултатите от анализите доказват наличие на амоняк във водата и на азот в тъканите на мъртвите птици;
- белият щъркел е включен в Приложение №3 към чл. 37 от ЗБР.

В заключение: налице са достатъчно основания, за да се счита, че има причинно-следствена връзка между дейността, извършвана на територията на предприятието и установеното отрицателно въздействие върху защитен вид и природно местообитание.

В допълнение е установено също, че нито предприятието, нито дружеството, извършващо ремонта на климатичната инсталация са подали информация за включване в публичния регистър по чл. 15 от ЗОПОЕЩ, каквото е изискването на чл. 17, ал. 1 и ал.2 от ЗОПОЕЩ към тях в качеството им на оператори, извършващи дейност попадаща в обхвата на т.4 от прил. №1 към чл.3, т.1 от ЗОПОЕЩ. Също така няма изготвени Собствени оценки за възможни случаи на непосредствена заплаха за екологични щети и за причинени екологични щети. В случай, че такива са били налице, може да се предполага, че операторите биха предприели превантивни мерки при изтичането на амоняка, като например утаяването му с водни завеси, съдържащи 5-10% органични киселини и ограничаване на пораженията от изпускането му (Вж. справочник „Промислени отровни вещества при крупни производствени аварии и провеждане на спасителни и други неотложни работи“, Военно издателство, София 1990 г., стр. 22-26 и стр. 151-153.).

Определяне на значимостта щетата

Значимостта на въздействието върху защитени видове и природни местообитания се определя по Приложение № 2 към чл. 4, ал. 2 от ЗОПОЕЩ.

В случая, отчитайки широк кръг от фактори като данните⁷ за разпространение и численостна засегнатия защитен вид, ролята му и редкостта му, както и капацитета за възстановяване, щетата е определена като значима.

Компетентният орган уведомява ръководителите на предприятието, собственик на климатичната инсталация и на дружеството, извършващо ремонтите дейности по нея, че е налице екологична щета върху защитен вид и трябва да представят предложение за оздравителни мерки.

---

⁷ Петров, Ц., Й. Христов, И.Ангелов. 2007. Популацията на белия щъркел в България през 2004-2005 г.

Петров, Ц. (отг. ред.), Белият щъркел (*Ciconia ciconia*) в България, II. БДЗП, Природозащитна поредица, книга 12, Пловдив, стр.18

Определяне на оздравителни мерки

Операторите представят пред компетентният орган предложения за оздравителни мерки, които включват възстановяване на засегнатото оризище (източване на водата, изсушаване и обработка на почвата, за да се проветри и да се разрушат някои вредни вещества, и възстановяване на популацията от бял щъркел чрез връщане в природата на рехабилитирани птици от близкия Спасителен център за диви животни.

Изпълнение на оздравителните мерки

Операторите сключват договори за изпълнението на предвидените оздравителни мерки. Компетентния орган установява, че осъществените мерки са достатъчни и не е необходимо предприемане на по-нататъшни оздравителни мерки.

8 МЕТОДОЛОГИЯ ЗА ОСТОЙНОСТЯВАНЕ НА ПРЕВАНТИВНИ/ ОЗДРАВИТЕЛНИ МЕРКИ

8.1 Остойносттаване на превантивни/оздравителни мерки

Оценката на превантивните/ оздравителните мерки се извършва на пет етапа:

- Планиране
- Идентифициране на щетите
- Идентифициране на непосредствената заплаха
- Остойносттаване на превантивните мерки
- Набелязване на първични оздравителни мерки
- Набелязване на допълнителни и компенсаторни оздравителни мерки
- Остойносттаване на оздравителните мерки

Отстраняването на непосредствена заплаха за възникване на екологични щети и на екологични щети включва дейности като:

- премахване на факторите или вредното въздействие (например химикали или физически замърсители), което може да е свързано със строително-монтажни дейности като например изграждане на временни или постоянни преградни диги;
- изграждане на система за мониторинг, което е свързано с разходи за оборудване;
- премахване и/или третиране на замърсители, което е свързано със закупуване на реагенти и смеси, които могат да се употребяват еднократно, но е възможно и за по-дълъг период от време;
- възстановяване или повторно въвеждане на унищожени видове, което е свързано със закупуване или отглеждане на популация от тези видове;
- засяване, засаждане или презасаждане на растителност, което е свързано със закупуване на семена, резници, фиданки и торове и организиране на напоителни мероприятия (които могат да включват инвестиционни разходи);
- инженерни работи за осигуряване на местообитания (например рифове и вихри в реките), което е свързано с разходи за строително-монтажни дейности;
- премахване на стеснени участъци като непроходими преливници и водостоци), което е свързано с разходи за строително-монтажни дейности;
- използване на съоръжения за осигуряване преминаването на риби, което е свързано с разходи за строително-монтажни дейности;
- осигуряване на екип от експерти за управление и поддържане на обектите, подлежащи на оздравителни/превантивни мерки), което е свързано с разходи за високо-квалифициран труд;
- въвеждане на ограниченията за достъп, което изисква ниско-квалифициран труд;
- изработване на експертизи, консултации и експертни оценки, което е свързано с разходи за високо-квалифициран труд;
- извършване на мониторинг.

От краткото изброяване на дейностите по отстраняване на щети и свързаните с тях разходи може да се направи обобщение, че се очакват следните групи разходи за:

1. Инвестиционни разходи – съгласно изготвен на технически и работен проект в който са оразмерени всички строително монтажни работи
  - строително монтажни дейности;
  - закупуване на оборудване и машини
  - закупуване на семена, резници, видове, които ще бъдат повторно въвеждани в природния обект и др.
2. Оперативни разходи
  - разходи за труд – квалифициран и неквалифициран
  - отчисления за амортизации
  - поддръжка и ремонт на машини и оборудване
  - торове
  - питейна вода и вода за напояване
  - електроенергия
  - горива и смазочни материали
  - реагенти
  - транспортни разходи за извозване на отстранено замърсяване
  - разходи за третиране на отстранено замърсяване
  - разходи за пробовземане и анализ

За остойностяване на тези разходи могат да се представят най-малко три оферти от действащи дружества извършващи съответните услуги и ако това не е възможно е необходимо да се направи разбивка на разходите за:

- Материали, които ще се ползват в строителството – количество от всеки вид и единична цена (от работния проект)
- Закупуване или наемане на оборудване и машини за дейностите по отстраняване на щети – количество и единична цена (от работния проект)
- Обем на строителните и монтажните дейности изразени в количествени единици (съгласно дейностите от работния проект) – например земно изкопни работи в кубични метри, укрепващи диги в кубични метри, канавки за улавяне на разливи или води (дължина в метри), тръбопроводи в метри, дренажни тръби в метри, и т.н. като данните са налични от работния проект
- Експлоатационни разходи за машини и оборудване по време на строително-монтажните дейности – представя се информация за броя на необходимите машиносмени за извършване на конкретна строително-монтажна дейност (съгласно дейностите от работния проект), както и разбивка на себестойността на една машиносмяна въз основа на данни за броя и заплащането на ангажирания персонал, използваните консумативи, горива, електроенергия и др., както и амортизационните отчисления и отчисленията за ремонт и поддръжка. Всички цени следва да са актуални съобразно пазарната конюнктура към датата на разработване на работния проект.
- Използваното оборудване и машини по време на дейностите по отстраняване на щети – ако се използват машини се представя информация за броя на необходимите машиносмени за извършване на конкретна дейност по отстраняване на щети (например третиране на замърсяване с реагенти), както и разбивка на себестойността на една машиносмяна въз основа на данни за броя и заплащането на ангажирания персонал, използваните консумативи, горива, електроенергия и др., както и амортизационните отчисления и отчисленията за ремонт и поддръжка. Всички цени следва да са актуални съобразно пазарната конюнктура към датата на планиране на дейността.

- Транспортни разходи за извозване на отстранено замърсяване - представя се информация за броя на необходимите машиносмени за извършване на конкретна транспортна дейност, както и разбивка на себестойността на една машиносмяна въз основа на данни за боря и заплащането на ангажирания персонал, използваните консумативи, горива, смазочни материали и др., както и амортизационните отчисления и отчисленията за ремонт и поддръжка. Всички цени следва да са актуални съобразно пазарната конюнктура към датата на представяне на разходите
- Разходи за третиране на отстранено замърсяване – съгласно актуални цени за третиране на съответния вид отпадък към датата на представяне на разходите
- Разходи за изработване на експертизи, консултации и експертни оценки – време за изготвяне на съответното становище и ставката на час положен труд от експерта

8.2 Последователност от действия за остойностяване на превантивни/ оздравителни мерки

Набиране на необходимата изходна информация

Необходимата изходна информация е обобщена в следната таблица:

	Щета/ първични мерки	Допълнителни/ Компенсаторни мерки
Време	<ul style="list-style-type: none"> • Кога е причинена щетата • Кога е започнало възстановяването • Кога е завършило възстановяването 	<ul style="list-style-type: none"> • Кога е започнало подобрението • Кога е постигнато подобрението • Продължителност на мерките за подобрение
Засегнати природни ресурси	<ul style="list-style-type: none"> • Брой увредени риби или хектари, например • Брой възстановени риби или хектари, например 	<ul style="list-style-type: none"> • Потенциален брой риби или хектари, които могат да бъдат доставени или подобрени, например
Промени в услугите	<ul style="list-style-type: none"> • Промяна в показателите за услуги когато възникне щетата и начини на проявяване на щетата • Промяна в показателите за услуги когато се приложат оздравителни мерки и начини на прилагане на оздравителните мерки 	<ul style="list-style-type: none"> • Промяна в показателите на услугата от началото на подобряването до постигането на подобрението и докато ползата се поддържа както и начина на прилагане на оздравителните мерки.

Изчисляване на загубите

- Набиране/ обобщаване на наличната информация за изчисляване на загубите (в избраните единици) за REA и HEA
- Ако е необходимо парично остойностяване, трябва да се изчислят стойностите на загубите

- Трябва да се отчете, че при прекратяване на щетите състоянието на природните ресурси може и да не остане постоянно, тъй като обикновено има известни колебания или може да има положителни или отрицателни тенденции

Тъй като винаги има известно ниво на несигурност (недостоверност) в данните, трябва да бъдат допуснати правдоподобни диапазони и да се направи възможно най-добра преценка

Изчисляване на броя единици, които да бъдат предоставени на хектар/ индивид за компенсирание на загубите

- Приложими са същите въпроси, както при изчисляването на загубите (виж по-горе)
- За оценка на броя на предоставените единици на хектар / индивид трябва да се използва паричната оценка. Ако това не може да бъде направено в рамките на разумен срок или на разумна цена, вместо това трябва да се използват финансовите разходи за прилагане на мерките. Това ще изисква включването на разходите по изпълнението на мерките, администрирането, поддръжката и мониторинга.

Количествена оценка на оздравителните мерки

- Броят на загубите изразени в дисконтирани единици, трябва да бъде разделен на броя на предоставените за подобрение дисконтирани единици за хектар или индивид, за да се получи броят на необходимите за подобрението хектари или индивиди.
- Трябва да се избират приемливи диапазони и да се направи възможно най-добра оценка, за да се преодолеят рисковете от недостоверност на изходните данни.
- Трябва да се прецени как е най-удачно да се направят подобренията – например може да бъде добре да се внесе по-високо ниво на подобрение в по-малка площ.
- Възможно е да се ползват софтуерни пакети, за да се определи количеството на необходимите оздравителни мерки, в зависимост от входящите параметри.

Определяне на разходите за оздравителните мерки

- Трябва да се направи разбивка на себестойността на разходите.

Документирание

- Осигуряване на информацията по чл. 20, ал. 3 или чл. 26, ал. 2 от ЗОПОЕЩ

В допълнение вж. Приложение №7 Подходи за оценка на допълнителните и компенсаторните мерки.

8.3 Примери за остойносттаване на превантивни и оздравителни мерки

8.3.1 Пример за изчисляване на разходите за предотвратяване/отстраняване на замърсяването във воден обект

Изчисляване на разходите за изграждане на ретензионен басейн за предотвратяване на замърсяването на воден обект

	Количествено – стойностна сметка: Ретензионен басейн	Ед. мярка	Количество	Ед. цена	Сума, лв.
1.	Изкоп с багер с товарене и транспорт 1.0 km	m ³	230,00	9,60	2208,00
2.	Направа на легло от трошен камък – 2 x 20 cm, с валиране и транспорт	m ³	185,00	42,00	7770,00
3.	Направа на диги от глина с транспорт	m ³	660,00	55,00	36300,00
4.	Направа на глинена изолация по дъното и откосите	m ³	70,00	55,00	3850,00
5.	Доставка и полагане на решетъчни плочи 50 / 50 / 5 cm	m ²	310,00	20,00	6200,00
6.	Доставка и полагане на мита речна баластра ф16–32 mm, с транспорт от 20.0 km	m ³	30,00	40,00	1200,00
7.	Полагане на бетон В20 с транспорт	m ³	1,00	180,00	180,00
8.	Кофраж за стени	m ²	2,00	25,00	50,00
9.	Ръчен изкоп за канавка за закотвяне и отводняване с транспорт	m ³	50,00	22,00	1100,00
10.	Ограда от поцинкована мрежа с ширина 180 cm и стоманобетонни колове през 3 m	m	110,00	25,00	2750,00
11.	Стоманена врата от винкел 50 / 50 / 5 cm	kg	80,00	4,20	336,00
12.	Заскаляване с едроломен камък с транспорт	m ²	3,00	21,60	64,80
13.	Затревяване	m ²	100,00	14,40	1440,00
14.	Доставка и полагане на PEHD фолио, с δ = 2 mm	m ²	520,00	16,00	8320,00
15.	Доставка и полагане на геотекстил 500 g/m ²	m ²	520,00	6,95	3614,00
16.	Доставка и полагане на PEHD тръби, ф 315 mm	m	16,00	165,00	2640,00
				Общо:	78022,80

Всички строително монтажни дейности са определени въз основа на най-изгодната от три получени оферти, поради което разбивка на себестойността на всяка една отделна услуга не е правена.

Разбивка на разходите за транспортиране на уловените замърсители до съоръжение за третиране (например пречиствателна станция):

Плътност на товара		кг./куб.м.	950
Вместимост на камиона		куб.м.	13
Товароподемност		т.	25
Маса на превозвания товар		т.	12,35

Количество замърсители	т.	10,00
Курсове	бр./год.	1
Среден пробег на курс	км.	100

Наименование		Показател	Разходи		
			Ед. цена	Мярка	Стойност
	Доставна стойност	лева/бр.	200 000		200 000
	Брой камиони	бр.			1
<u>Горива и материали</u>				<u>лв/курс</u>	<u>110,00</u>
				<u>лв/год</u>	<u>110,00</u>
Гориво		л/100км	50	лв/курс	100,00
	<i>Цена на гориво</i>	<i>лв/л</i>	2		
Смазочни материали		%, от горивото	10	лв/курс	10,00
<u>Поддръжка</u>				<u>лв/курс</u>	<u>58,18</u>
				<u>лв/год</u>	<u>58,18</u>
Поддръжка и резервни части		%, от ст-та	4	лв/курс	8 000,00
				лв/год	8 000,00
Гуми				лв/курс	4 800,00
	<i>Брой</i>	<i>брой</i>	12	лв/год	4 800,00
	<i>Цена за гуми</i>	<i>лева/брой</i>	400		
<u>Такси и застраховки</u>				<u>лв/курс</u>	<u>7,27</u>
				<u>лв/год</u>	<u>7,27</u>
<u>Амортизации</u>		<u>години</u>	<u>5</u>	<u>лв/курс</u>	<u>181,82</u>
				<u>лв/год</u>	<u>181,82</u>
<u>Персонал</u>				<u>лв/курс</u>	<u>26,14</u>
				<u>лв/год</u>	<u>26,14</u>
<i>Заплата шофьор</i>		<i>лв/ раб. дни</i>	20	лв/курс	20,00
				лв/год	20,00
Осигуровки		%	30,7	лв/курс	6,14
				лв/год	6,14
	ОБЩО разходи			<u>лв/курс</u>	383,41
				<u>лв/год</u>	383,41

8.3.2 Пример за изчисляване на разходите за ремедиация на силно замърсени почви

Засегнатата площ 135,88 дка

Анализ: Необходимо количество вар: (над 50 кг/дка) 361 кг/дка

I. Труд

1. Товарене на камион $0,361 \text{ т} \times 1,33 \text{ чч} \times 2,31 \text{ лв./чч} = 1,11 \text{ лв}$
2. Разтоварване от камион $0,361 \text{ т} \times 0,85 \text{ чч} \times 2,31 \text{ лв./чч} = 0,71 \text{ лв}$
3. Ръчно разхвърляне - над 50 кг/дка $0,73 \text{ чч} \times 2,31 \text{ лв./чч} = 1,69 \text{ лв}$

Сума	3,51 лв
98% допълнителни разходи	<u>3,44 лв</u>
Всичко труд:	6,95лв

II. Материали

1. Варови материали - $0,361 \text{ т/дка} \times 25,00 \text{ лв./т} \times 1,12 = 10,11\text{лв}$
вкл. доставно складови разходи (Кд - 1,12)

Общо I+II **17,06 лв за 1 дка**

Определяне на пълните разходи

Дейност	Мярка	Количество	Единична цена, лв.	Обща стойност, лв.	В т.ч. преки разходи за материали	
					единични	общи
Варуване на площта	дка	135,88	17,06	2318,06	10,11	1373,73

9 ЗАКЛЮЧЕНИЕ

Настоящата методика представя основни примери за класифициране на случаи като непосредствена заплаха за възникване на екологична щета и на причинена екологична щета. При обогатяване на практиката, същата ще се допълва с примери.

С прилагането на методиката ще бъде постигнато взаимодействие и успешна координация и комуникация между компетентните органи по чл. 6 от ЗОПОЕЩ.

ПРИЛОЖЕНИЕ № 1

ИНФОРМАЦИОННИ СИСТЕМИ, БАЗИ ДАННИ И РЕГИСТРИ, ПОДДЪРЖАНИ ОТ ИАОС

Съгласно чл.11, ал.1, т.1 от ЗОПОЕЩ Изпълнителният директор на Изпълнителната агенция по околна среда (ИАОС) създава и поддържа бази данни на национално ниво за:

- състоянието на защитените видове и природните местообитания;
- екологичното, химичното и/или количественото състояние, и/или екологичния потенциал на водните тела;
- състоянието на почвите;

Информационна система за обмен на данни от мониторинга на водите, извършван в системата на МОСВ

Информационна система функционира на основание ЗООС; ЗВ - чл. 151, ал. 3 т. 6 ; чл. 90 ал. 1 т. 3 от Наредба №1/11.04.2011 г. за мониторинг на водите (ДВ. бр. 34/2011,изм. и доп. ДВ. бр.20 от 15 Март 2016г.).

Информационната система за разрешителни и мониторинг при управление на водите е интегрирана с внедрената и въведена в експлоатация „Геоинформационна система за управление на водите и докладване“.

Геоинформационната система за управление на водите и докладване осигурява възможност за поддържане на пълна информация за всички повърхностни, подземни, крайбрежни и преходни водни тела, движещите сили, които оказват натиск върху тях и данни за тяхното химично, екологично и количествено състояние. Системата е интегрирана със съществуващите системи за национален мониторинг на подземни и повърхностни води и предоставя информация на експертите за оценка на състоянието на водните тела. Подпомага създаването на програми от мерки за подобряване на състоянието на водните тела и следи тяхното изпълнение. Поддържат се националните програми за мониторинг и програмите за мониторинг по райони за басейново управление. Системата поддържа и данни за оценка на състоянието на морската околна среда, цели и индикатори, програми за мониторинг и програми от мерки съгласно Директива 2008/56/ЕО. Поддържа и генерира автоматично всички данни необходими за докладване по Директива 2000/60/ЕО за установяване на рамка за действията на Общността в областта на политиката за водите, Директива 2008/56/ЕО за създаване на рамка за действие на Общността в областта на политиката за морска среда, Директива 91/271/ЕЕС относно пречиствателните станции за отпадъчни води от населени места и Директива 91/676/ЕЕС за опазване на водите от замърсяване с нитрати от земеделски източници. Геоинформационната система осигурява възможност за поддържане, визуализиране и анализ на пространствени данни. Разработено е уеб базирано приложение с възможност за визуализация на точкови, линейни и площни обекти (растерни, векторни данни), както и свързаните с тях атрибулни данни от други модули, вкл. пространствени данни за докладване до ЕК и ЕАОС“. Достъпът до него е на адрес: <http://212.122.185.131/giswmr/> .

Общи характеристики на системата

Информационната система за разрешителни и мониторинг при управление на водите е изградена като централизирана информационна система. Системата създава и поддържа единна централизирана база от данни и осигурява онлайн достъп на всички

потребители до функциите и възможностите на системата в зависимост от техните права за достъп.

За модули „Регистър на разрешителните“, „Контрол“ и „Финанси“ достъпът до функциите на системата е само онлайн през уеб браузър.

За модул ГИС достъпът до системата е както онлайн през уеб браузър, така и чрез настолните ГИС клиенти на МОСВ и БД, които се свързват към централната геобаза данни.

Публичен интерфейс

Публичният интерфейс включва:

- Преглед на регистрите за издадените разрешителни (само данните, позволени за публичен достъп);
- Преглед на съобщенията по чл. 62а от Закона за водите;
- Въвеждане на данни за годишен отчет по издаденото разрешително;
- Калкулатор за изчисляване на дължимите суми по разрешителни съгласно чл. 94 от Наредбата за електронните административни услуги доставчикът на електронни административни услуги;
- Електронно попълване на платежни нареждания.
- Пълната функционалност на модул ГИС без възможностите за редакция и експорт

URL адрес: <https://opendata.government.bg/dataset/danni-ot-edinnata-informatsionna-sistema-voda>

Мониторинг на повърхностни води

Мрежите за контролен и оперативен мониторинг на повърхностни води и измерваните показатели в тях са регламентирани със Заповед на Министъра на околната среда и водите.

Разпределението на пунктовете е по БД като включват брой пунктове за контролен (в това число и за оперативен мониторинг, които се припокриват с контролния мониторинг), брой пунктове само за оперативен мониторинг и пунктове в зони за защита на водите.

Показателите, които се наблюдават са разделени в три основни групи – основни физикохимични, приоритетни вещества и специфични замърсители, като честотата им на мониторинг е от 4 до 12 пъти в годината.

Измерваните показатели са разделени в три групи :

- **основни физикохимични показатели** – рН, Температура, Неразтворени вещества, Прозрачност (Диск на Секки), Хлорофил “А”, Електропроводимост, Разтворен кислород, Наситеност с кислород, БПК5, ХПК, Азот амониен N – NH₄, Азот нитратен N – NO₃, Азот нитритен N – NO₂, Ортофосфати като фосфор (P – PO₄), Хлориди, Сулфати, Нитрати, Амониен йон, Азот по Келдал, Перманганатна окисляемост, Общо екстрахируеми вещества, Азот общ, Фосфор общ, Калций, Магнезий, Обща твърдост, Калциево карбонатна твърдост, Сероводород, Общ органичен въглерод, Силиций, Соленост, Мътност (FNU/NTU);
- **специфични замърсители** – Феноли, Нефтепродукти, Полихлорирани бифенили, ЕОХ, АОХ, Прометон, Приметрин, Пропазин, Аметрин, Симетрин, Дихлородифлуорметан, Chloromethane, Бромометан, Бромодихлорометан, 1,4-

дихлорбензен, 1,2-дихлорбензен, 1,3-дихлорбензен, Бромформ, Транс-1,2-дихлоретан, Тетрахлоретан, Етилен, О,м,р-ксилен, Толуен, Бензо(а)антрацен, Пирен, Фенантрен, Хризен, Етилбензен, Стирен, Ацетон, DIBP, Бентазон, DEP, DBP, Линурон, МСРА, Ацетохлор, Бисфенол А, Аценафтилен, Аценафтен, Флуорен, Пендиметалин, Тербутилазин, Металахлор, Винилхлорид, Дибензо(а,һ)антрацен, Паратион-етил, Паратион-метил, Метоксихлор, 2,4-Д, Дикамба, Диметоат, Фенитроцион, Фентион, Малатион, Диазинон, Мекопроп, Цинк, Мед, Хром 6 валентен, Хром 3 валентен, Арсен, Селен, Сребро, Калий, Натрий, Флуор, Антимон, Магнезий, Алуминий, Ванадий, Кобалт, Уран (естествен), Радий, Обща β радиоактивност, Общ хром, Желязо разтворено, Манган разтворен, СПАВ анионактивни, Свободни цианиди, Сулфиди, Карбонати, Бикарбонати, Растителни масла и мазнини, Флуороводород, Литий;

- **приоритетни вещества** – Алахлор, Антрацен, Атразин, Бензен, Brominated diphenylethers, Кадмий, Tetrachloromethane, C 10 – 13 chloralkanes, Хлорфенвинфос, Хлорпирифос, Cyclodien pesticides, Алдрин, Диедрин, Ендрин, Изодрин, DDT, 1,2-Дихлоретан, Дихлорметан, ДЕНР, Диурон, Ендосулфан, Флуорантен, Хексахлорбензен, Хексахлорбутадиен, Хексахлорциклохексан, Изопротурон, Олово, Живак, Нафтаден, Никел, Нонилфенол, Октилфенол, Пентахлорбензен, Пентахлорфенол, Полициклични ароматни въгледороди, Бензо(а)пирен, Бензо(б)флуорантен, Бензо(ɡ,һ,і)перилен, Бензо(к)флуорантен, Индено(1,2,3-сd)пирен, Симазин, Тетрахлоретилен, Трихлоретилен, Трибутилкалаени съединения, Трихлорбензен, Трихлорметан, Трифлуралин, Дикофол, PFOS, Киноксифен, Доиксини, Аклонифе, Бифенокс, Цибутрин, Циперметри, Дихлорвос, HBCDD, Хептахлор и хептахлорепоксид, Тербутрин;
- Честотата на пробонабиране при контролния и оперативния мониторинг е 4, 6 или 12 пъти годишно, като за основните физикохимични показатели и специфичните замърсители честотата е 4 или 6 пъти годишно, а за приоритетните вещества честотата е 12 пъти годишно.

Информационната система е предназначена за въвеждане и ползване на данните от мониторинга на повърхностните води по посочените по-горе показатели, описване на повърхностните водни тела, паспортите на пунктовете за мониторинг.

Структура на системата

Системата се състои от три основни модула:

- **Програми** – в него се въвеждат номенклатурните данни, синхронизират се номенклатурите към базите данни на БД и данните от базите данни на БД в националната база данни за подземни води.
- **Водоизточници** – в него се въвеждат паспортите на повърхностните водни тела и пунктовете за мониторинг.
- **Справки** – с него се генерират справки за повърхностните водни тела, пунктове за мониторинг и резултати от анализи.

Информационната система е на адрес: <http://pdbase.government.bg/water>

Хидробиологичен мониторинг

В съответствие със Заповедта на Министъра на околната среда и водите се провежда хидробиологичен мониторинг на повърхностни води за категориите „река“ и категория „езеро“ (към която се отнасят езерата и язовирите). В заповедта се определят броят на пунктовете за хидробиологичен мониторинг за реки, езера и язовири.. Биологичните качествени елементи са дефинирани в Рамковата директива за водите,

чл. 8 и Приложение V (Директива 2000/60/ЕО на Европейския парламент и на Съвета от 23 октомври 2000 година за установяване на рамка за действията на Общността в областта на политиката за водите) и Наредба №1 за мониторинг на водите (обн. ДВ, бр.20 от 15.03.2016 г.)

От 2017 г. се изпълнява мониторинг на макрозообентос, макрофити, фитобентос и риби в реки, мониторинг на фитопланктон и макрофити в езера/язовири и мониторинг на макрозообентос, макрофити, зоопланктон и фитопланктон в крайбрежни води. Методиките за биологичен мониторинг и екологична оценка са утвърдени със Заповед № РД-591/26.07.2012 г. на министъра на околната среда и водите и Наредба № Н-4 за характеризирани на повърхностните води (в сила от 23.09.2014 г.)

Информационна система за подземните води

Мрежите за мониторинг на подземните води са регламентирани със Заповед на министъра на околната среда и водите. Те се състоят от пунктове за контролен, оперативен мониторинг на химичното състояние на подземните води и пунктове за мониторинг в зони за защита на водите. Настоящата мрежа за химично състояние обхваща пунктове за контролен мониторинг (БДДР, БДЧР и БДИБР), пунктове за оперативен мониторинг (БДДР, БДЧР и БДЗБР). За всяка басейнова дирекция (БД) са определени пунктове за мониторинг на зоните за защита на водите, които се припокриват с пунктове от контролния или оперативния мониторинг.

Разпределението на пунктовете е по БД като включват брой пунктове за контролен (в това число и за оперативен мониторинг, които се припокриват с контролния мониторинг), брой пунктове само за оперативен мониторинг и пунктове в зони за защита на водите.

Пробите от подземни води се пробонабират и анализират от лабораториите на ИАОС по показатели посочени в гореописаната Заповед.

Измерваните показатели са разделени в четири групи:

- **основни физикохимични показатели** – разтворен кислород, рН, Електропроводимост, нитратни йони (NO_3), амониев йони (NH_4), температура, перманганатна окисляемост, обща твърдост, калций, магнезий, хлориди, натрий, калий, сулфати, хидрокарбонати, карбонати, сух остатък;
- **допълнителни физикохимични показатели** - нитритни йони (NO_2), фосфати (PO_4), общо желязо, манган;
- **специфични замърсители на подземни води** – метали и металоиди – олово, кадмий, арсен, живак, мед, цинк, никел, хром общ, хром – тривалентен, хром – шествалентен, стронций (от природен произход), α – активност, β – активност, естествен уран, Радий R226;
- **специфични замърсители на подземни води** - органични вещества – трихлоретилен, тетрачлоретилен, алдрин, атразин, DDT/DDD/DDE, диелдрин, дрини, ендосулфан, ендрин, метоксихлор, HCH – съединения, пропазин, симазин, хептахлор, хлордан, 2,4 Д, ацетохлор, пендиметалин, флутриафлор, триадименол, манкоцеб, тебуконазол, хлорпирифос, трифлуоралин, алахлор, циперметрин, хлорпирифос-етил, имидаклоприд, тиаклоприд, флузилазол, фамоксадон, ципроконазол, пропиконазол, дифеноконазол, метазахлор, S-металахлор, тербутилазин, флорасулам, аминопиралид-калий, тиаметоксам, карбоксин, тирам, дитианон, аминна сол, глифозат, прокиназит, метсулфурон,

имазамокс, трибенурон, металахлор, диметоат, диметоморф, металаксил М, напропамид, метрибузин, флуазифоп-П бутил

Честотата на пробонабиране при контролния мониторинг е 2 или 4 пъти годишно, като за основните физикохимични показатели честотата е 2 или 4 пъти /годишно, за допълнителните физикохимични показатели честотата е 2 или 4 пъти /годишно; за металите и металоидите е 1 път годишно, като само за отделни метали честотата на пробонабиране е 4 пъти годишно. За органичните вещества – 1 път/ годишно. Честотата на пробонабиране на пунктовете от оперативния мониторинг е както следва: основните физикохимични показатели честотата е 1–2 или 4 пъти /годишно, за допълнителните физикохимични показатели честотата е 1-2 или 4 пъти /годишно; за металите и металоидите е 1 до 2 пъти /годишно. За органичните вещества – 1 път/ годишно, като само за отделни показатели е 2 пъти годишно.

Информационната система е предназначена за описване на подземните водни тела, паспортите на пунктовете за мониторинг. Също така системата служи за въвеждане и съхранение данните от мониторинг и лабораторен анализ на подземните води.

Структура на системата

Системата се състои от три основни модула:

- **Административен модул** – в него се въвеждат номенклатурните данни, синхронизират се номенклатурите към базите данни на БД и данните от базите данни на БД в националната база данни за подземни води.
- **Модул за паспортите на ПВТ и пунктовете за мониторинг** – в него се въвеждат паспортите на ПВТ и пунктовете за мониторинг.
- **Лабораторен модул** – за въвеждане и съхранение на информацията от полевите и лабораторните изследвания на подземните води.
- **Модул за справки и отчети** – с него се генерират справки върху наличната в базата данни информация за подземни водни тела, пунктове за мониторинг, поледи и лабораторни изследвания.

Основните информационни обекти са основните обекти – носители на информация за системата. Това са подземните водни тела и пунктовете за мониторинг, заедно с техните паспорти.

Обобщен регистър на ресурсите на подземните водни тела:

Басейнова Дирекция Дунавски район – гр. Плевен

URL адрес: <http://www.bd-dunav.org/content/registri/>

Басейнова Дирекция Черноморски район – гр. Варна

URL адрес: <http://www.bsbd.org/v2/bg/register.html>

Басейнова Дирекция Източнороморски район – гр. Пловдив

URL адрес: http://earbd.org/indexdetails.php?menu_id=176

Басейнова Дирекция Западнбеломорски район – гр. Благоевград

URL адрес: <http://www.wabd.bg/index.php/2015-06-24-13-25-15/2015-06-24-13-27-08>

Регистри на разрешителни, издавани от директорите на Басейнови дирекции

Басейнова Дирекция Дунавски район – гр. Плевен

URL адрес: <http://www.bd-dunav.org/content/registri/>

Басейнова Дирекция Черноморски район – гр. Варна

URL адрес: <http://www.bsbd.org/v2/bg/register.html>

Басейнова Дирекция Източнбеломорски район – гр. Пловдив

URL адрес: http://earbd.org/indexdetails.php?menu_id=176

Басейнова Дирекция Западнбеломорски район – гр. Благоевград

URL адрес: <http://www.wabd.bg/index.php/2015-06-24-13-25-15/2015-06-24-13-27-08>

Минерални води

URL адрес: http://www5.moew.government.bg/?page_id=50843

Басейнова Дирекция Дунавски район – гр. Плевен

URL адрес: <http://www.bd-dunav.org/content/registri/>

Басейнова Дирекция Черноморски район – гр. Варна

URL адрес: <http://www.bsbd.org/v2/bg/register.html>

Басейнова Дирекция Източнбеломорски район – гр. Пловдив

URL адрес: http://earbd.org/indexdetails.php?menu_id=176

Басейнова Дирекция Западнбеломорски район – гр. Благоевград

URL адрес: <http://www.wabd.bg/index.php/2015-06-24-13-25-15/2015-06-24-13-27-08>

Публичен регистър на издадените разрешителни за заустване

URL адрес: <http://eea.government.bg/wp/publicregister/>

Басейнова Дирекция Дунавски район – гр. Плевен

URL адрес: <http://www.bd-dunav.org/content/registri/>

Басейнова Дирекция Черноморски район – гр. Варна

URL адрес: <http://www.bsbd.org/v2/bg/register.html>

Басейнова Дирекция Източнореломорски район – гр. Пловдив

URL адрес: http://earbd.org/indexdetails.php?menu_id=176

Басейнова Дирекция Западнореломорски район – гр. Благоевград

URL адрес: <http://www.wabd.bg/index.php/2015-06-24-13-25-15/2015-06-24-13-27-08>

Допълнителна информация и анализ на състоянието на водите и водните тела

1. **План за управление на речните басейни в Дунавски район 2016-2021г.**

<http://www.bd-dunav.org/content/upravlenie-na-vodite/plan-za-upravlenie-na-rechniia-baseyn/aktualizaciia-na-purb/>

2. **План за управление на речните басейни в Източнореломорски район (2016-2021 г.)**

http://earbd.org/indexdetails.php?menu_id=609

3. **План за управление на речните басейни в Черноморски район за басейново управление на водите (2016-2021г.)**

<https://www.bsbd.org/bg/BSPLAN2009.html>

4. **План за управление на речните басейни Западнореломорски Район (2016-2021г.)**

<http://www.wabd.bg/index.php/2015-06-25-12-30-57/purb-2016-2021>

Всички планове за управление на речните басейни -

http://www5.moew.government.bg/?page_id=24258

Информационна система за състоянието на почвите и тяхното изменение

През 2004 г. е разработена и утвърдена от Министъра на околната среда и водите нова програма за почвен мониторинг, която е организирана на три нива. Програмата за мониторинг е изцяло съобразена с последните изисквания на ЕК и ЕАОС, с добрите практики в редица европейски страни, както и с националното законодателство, прието по-късно през 2007-2009 г. Съгласно чл. 8 на Наредба № 4 за мониторинг на почви (ДВ бр.19 / 2009 г.) Националната система за мониторинг на почвите (НСМП) е организирана на три нива както следва:

1. първо ниво - широкомащабен мониторинг и включва наблюдения в равномерно разпределена мрежа;
2. второ ниво - интензивен мониторинг на локално проявени процеси и включва наблюдение на процесите по чл.12 на Закона на почвите (ЗП);
3. трето ниво - мониторинг на локални почвени замърсявания и включва наблюдение на процесите по чл.20 на ЗП.

Наблюденията по I ниво (широкомащабен мониторинг) се извършва в равномерна мрежа 16x16 км, в 397 пункта и предоставят данни за оценка състоянието на почвите по следните показатели- 9 тежки метали и металоиди, общ азот, фосфор, органичен въглерод, активна реакция на почвата (рН) електропроводимост, нитратен азот, общ въглерод и устойчиви органични замърсители - 16 ПАХ, 6 РСВ, 15-хлор органични замърсители, обемна плътност.

Наблюденията по II ниво са ориентирани към регионални проявления на деградационни процеси - **вкисляване**- 58 полигона /вредна киселинност- рН (KCl) обменни йони- H^+ , Al^{3+} , Mn^{2+} , Ca^{2+} , Mg^{2+} , степен на наситеност на почвите с бази $V_3\%$ (- изчислява се!) / и засоляване -**12 полигона** /рН (H_2O), общо количество соли във воден извлек почва : вода 1:5, водоразтворими Na^+ , Cl , SO_4^{2-} , HCO_3^- и CO_3^{2-} , обменен Na^+ , сорбционен капацитет на почвата/. Процеси на ерозия- водоплощна и ветрова се наблюдават чрез специално разработени математически модели за оценка и прогноза. Почвеното запечатване се оценява на база статистически данни и картиране на земното покритие (проект Корин Земно покритие).

Наблюденията на III ниво се идентифицират с т.н. локални почвени замърсявания, в рамките на които следва да се извършва инвентаризация на площи със замърсена почва. Инвентаризацията е все още частична и нерегулярна. През 2016 г. със Заповед № РД-564 на Министъра на ОСВ е утвърдена „Методика за предварителните и подробни проучвания и създаване на публичен регистър за инвентаризация на площи със замърсена почва“. Предстои внедряването и разработването на Публичния регистър.

URL адрес: [Информационната система за почви няма интернет достъп](#)

Информационна система към Националната система за мониторинг на биологичното разнообразие

На основание чл. 115, ал.1, т.10 и чл. 115, ал.2 от **Закона за биологичното разнообразие (ЗБР)**, в ИАОС е разработена и функционира **Национална система за мониторинг на състоянието на биологичното разнообразие (НСМСБР)**, утвърдена от Министъра на околната среда и водите и **информационна система** към нея. Подробна информация, относно НСМСБР, обектите на НСМСБР (видове и природни местообитания) и информационната система към НСМСБР се намира на интернет страницата на ИАОС.

- В рубриката „**Основен документ на НСМСБР**“ се намират **списъците на всички обекти (видове и природни местообитания)** на НСМСБР. Обекти на НСМСБР са всички видове и природни местообитания по приложения 1 и 2 на ЗБР и част от видовете по приложение 3 на ЗБР.

URL адрес: <http://eea.government.bg/bg/bio/nsnbr/osnoven-dokument-na-nsnbr>

- В **информационната система** <http://eea.government.bg/bg/bio/nsnbr/inf-system> на НСМСБР се съдържат данни от проведените мониторинг на обектите на НСМСБР. Данните са структурирани във формата на полевите формуляри, съгласно утвърдените от министъра на околната среда и водите **методики за мониторинг**

URL адрес: <http://eea.government.bg/bg/bio/nsnbr/prakticheskoro-rakovodstvo-metodiki-za-monitoring-i-otsenka>

- **Оценки** на състоянието на обектите на НСМСБР се извършват **на национално ниво**, съгласно утвърдените от министъра на околната среда и водите **методики за оценка на състоянието**

URL адрес: <http://eea.government.bg/bg/bio/nsnbr/prakticheskoro-rakovodstvo-metodiki-za-monitoring-i-otsenka>

Достъп до данните се получава както по служебен път за структурите на МОСВ и други държавни администрации, така и по реда на Закона за достъп до обществена информация за всички заинтересовани физически и юридически лица.

URL адрес: <http://eea.government.bg/bg/bio/nsnbr>

Регистър на вековните дървета

Този регистър представлява електронен регистър на вековните дървета, обявени по Закона за биологичното разнообразие. Той предоставя възможност за търсене по различни критерии и изобразяване на информация за тях.

В регистъра се поддържат актуални данни за характеристиките на всяко официално обявено със заповед на Министъра на околната среда и водите вековно дърво. Данните включват: уникален идентификационен код; наименование на род и вид на вековното дърво; местоположение – землища, общини, области; РДГ (ДГС и ДЛС); РИОСВ; на територията на които попада; характеристики (възраст, височина, обиколка и диаметър); № и дата на заповедите за обявяване и промяна; № и дата на Държавен вестник; карта.

URL адрес: <http://eea.government.bg/v-trees/bg/>

Регистър на защитените територии и защитените зони

Представява електронен регистър на защитените територии, обявени по Закона за защитените територии, и защитените зони, част от Европейската екологична мрежа НАТУРА 2000, обявени по Закона за биологичното разнообразие. Той предоставя възможност за търсене по различни критерии и изобразяване на информация за тях.

В регистъра се поддържат актуални данни за характеристиките на всяка официално обявена със заповед на Министъра на околната среда и водите защитена територия или защитена зона. Тези данни включват: уникален идентификационен код; наименование; категория; актуална площ (в ха); местоположение – землища, общини, области, РДГ (ДГС и ДЛС), РИОСВ, в които попада; № и дата на заповедите за обявяване и промяна; № и дата на Държавен вестник; актуални забрани и режими; цел и предмет на обявяване; припокриване с други защитени обекти; карта на обекта; снимка на някои обекти.

URL адрес: <http://eea.government.bg/zpo/bg>

ПРИЛОЖЕНИЕ № 2

СПИСЪК С ДОКУМЕНТИ И СТАНДАРТИ, ИЗПОЛЗВАНИ ПРИ КЛАСИФИЦИРАНЕ НА СЛУЧАИ ПО ЗОПОЕЦ

Наредба № 6 от 9 ноември 2000 г. за емисионни норми за допустимото съдържание на вредни и опасни вещества в отпадъчните води, зауствани във водни обекти (обн. ДВ. бр.97/2000 г., изм. ДВ. бр.24/2004 г.)

- Емисионните норми за допустимо съдържание на някои опасни вещества в отпадъчните води и промишлените предприятия, за които те се прилагат, са посочени в приложение № 2 от наредбата.
- За дадено предприятие компетентните органи могат да въведат индивидуалните емисионни ограничения в разрешителните за ползване на водни обекти за заустване на отпадъчни води.
- Индивидуалните емисионни ограничения са установени в разрешението за заустване на даденото предприятие и плана за мониторинг към разрешението.
- В случаите, когато за дадено предприятие се изисква издаване на комплексно разрешително, индивидуалните емисионни ограничения се регламентират в условията на комплексното разрешително.

Наредба № 2 от 08 юни 2011 г. за издаване на разрешителни за заустване на отпадъчни води във водни обекти и определяне на индивидуалните емисионни ограничения на точкови източници на замърсяване. (обн. ДВ бр. 47/2011 г., посл. изм. ДВ, бр. 48/2015 г.)

- Наредбата регламентира изискванията при определяне на индивидуалните емисионни ограничения на точкови източници на замърсяване в разрешителните за заустване (съгласно чл. 120 от ЗВ), както и редът и начинът за издаване на разрешителни по чл. 46, ал. 1, т. 3 от ЗВ за ползване на воден обект за заустване на отпадъчни води в повърхностни води

Наредба за стандарти за качество на околната среда за приоритетни вещества и някои други замърсители (обн. ДВ бр. 88/2010 г., посл.изм. и доп. бр. 97/2015 г.)

- Освен емисионните норми за допустимото съдържание на някои вредни и опасни вещества в отпадъчните води, регламентирани в Наредба № 6 от 9 ноември 2000 г., в нормативната уредба са въведени и стандартите за качество на околната среда за приоритетни вещества и някои други замърсители с оглед постигане на добро химично състояние на повърхностните води в съответствие с разпоредбите и целите на глава десета, раздел III от ЗВ.

Наредба № Н-4 от 14.09.2012 г. за характеризиране на повърхностните води (обн. ДВ, бр. 22/2013 г., изм. и доп. ДВ, бр.79/2014 г.)

- Наредба урежда реда и начина за характеризиране, класифициране и представяне на състоянието/потенциала на повърхностните водни тела
- В Приложение № 3 към чл. 7, ал. 2 и чл. 15 е даден списък на основните замърсители
- В Приложение № 7 към чл. 12, ал. 4 са посочени:
  - Стандарти за качество за специфични замърсители за оценка на екологичното състояние, групирани в три групи:
    - I. Летливи органични замърсители;

- II. Индустриални замърсители
- III. Селско стопанство

Посочени са СГС – средногодишна стойност и МДК – максимално допустима концентрация, единица мярка µg/l.

- Стандарти за качество на химични елементи и други вещества

СКОС (стандарт за качеството на околната среда) са дадени за 8 химични елемента (алуминий, арсен, хром тривалентен, хром шествалентен, мед, желязо, манган, цинк), свободен цианид, нефт и нефтопродукти и 4 радиологични показателя.

Наредба № 7 от 14 ноември 2000 г. за условията и реда за заустване на производствени отпадъчни води в канализационните системи на населените места (обн. ДВ бр. 98/2000 г.)

- Максимално допустимите концентрации на вещества в производствените отпадъчни води, зауствани в канализационните мрежи на населените места или в селищните пречиствателни станции, са дадени в приложение № 2 от наредбата

Наредба № 1 от 10 октомври 2007 г. за проучването, ползването и опазването на подземните води (обн. ДВ бр. 87 / 2007 г., посл. изм. и доп. ДВ. бр. 102 / 2016 г.)

- Стандарти за качество на подземните води са посочени в приложение № 1 на наредбата.
- Списък на опасните вещества, забранени за отвеждане в подземните води е даден в приложение № 3 на наредбата.

Наредба № 12 от 18 юни 2002 г. за качествените изисквания към повърхностните води, предназначени за питейно-битово водоснабдяване (обн. ДВ бр. 63/2002 г., изм. ДВ. бр. 15/2012 г.)

- Изискванията към качеството на повърхностни води, предназначени за добиване на питейна вода са представени в приложение № 1 от наредбата

Наредба № 5 от 30 май 2008 г. за управление качеството на водите за къпане (обн. ДВ. бр. 53 /2008 г., посл. изм. ДВ. бр. 5/2013 г.)

- Показателите за извършване на мониторинг за качеството на водите за къпане са посочени в приложение № 1

Наредба № 4 от 20 октомври 2000 г. за качеството на водите за рибовъдство и за развъждане на черупкови организми (обн. ДВ бр. 88 /2000 г.)

- Нормите за качество на пресните повърхностни води, обитавани от риби, с оглед на осигуряване защита на пресните води, които имат или биха имали възможност да поддържат живота на рибите са посочени в приложение № 1 от наредбата.
- Нормите за качество на крайбрежните морски води за нормално развитие и възпроизводство на черупкови организми, с оглед на опазване на тези води за поддържане и нормално функциониране на популациите от ракообразни и мекотели, вкл. опазване от замърсяване на добиваните морски продукти за употреба от човека са посочени в приложение № 2 от наредбата

Наредба № 8 от 25 януари 2001 г. за качеството на крайбрежните морски води (Обн. ДВ бр.10 от 2/2001 г.)

- Показателите и нормите, на които трябва да отговаря качеството на крайбрежните морски води с оглед опазване чистотата им и създаване на условия за тяхното ползване и нормално развитие на морските и крайбрежни системи са регламентирани в приложението към наредбата
- Приложение № 1 към чл. 9, ал. 1, т. 1 съдържа качествени показатели за определяне на добро състояние на морската околна среда
- За оценка на степента, в която е постигнато добро състояние на околната среда в морските води, се използват критерии и методологични стандарти, установени с Решение на Комисията 2010/477/ЕС относно критериите и методологичните стандарти за добро екологично състояние на морските води

Наредба № 3 от 1 август 2008 г. за нормите за допустимо съдържание на вредни вещества в почвите (обн. ДВ, бр. 15/2008 г.)

- отменя Наредба № 3 за норми относно допустимото съдържание на вредни вещества в почвата (обн., ДВ, бр. 36 от 1979 г.)
- норми за предохранителни концентрации са дадени в приложения №1 и №2 на наредбата

Наредба № 3 от 5 август 2014 г. за изискванията за реда и начина за инвентаризация на оборудване, съдържащо полихлорирани бифенили, маркирането и почистването му, както и за третирането и транспортирането на отпадъци, съдържащи полихлорирани бифенили (обн. ДВ бр. 70/2014 г.)

БДС 17.1.4.01:1977 Опазване на природата. Хидросфера. Показатели за качествата на водите. Метод за определяне на мирис, цвят и температура

БДС EN ISO 10523:2012 Качество на водата. Определяне на рН (ISO 10523:2008)

БДС EN 27888:2000 Качество на водата. Определяне на специфична електропроводимост (ISO 7888:1985)

БДС EN 12260:2004 Качество на водата. Определяне на азот. Определяне на свързан азот (TNb), след окисление до азотни оксиди

БДС ISO 7150-1:2002 Качество на водата. Определяне на амоняк. Част 1: Ръчен спектрометричен метод

БДС EN 26777:1997 Качество на водата. Определяне съдържанието на нитрити. Молекулен абсорбционен спектрометричен метод (ISO 6777:1984)

БДС ISO 7890-3:1998 Качество на водата. Определяне съдържанието на нитрати. Спектрометричен метод със сулфосалицилова киселина

БДС EN ISO 6878:2005 Качество на водата. Определяне на фосфор. Спектрометричен метод с амониев молибдат (ISO 6878:2004)

БДС EN ISO 9377-2:2004 Качество на водата. Определяне на въглеродороден индекс за нефтопродукти. Част 2: Метод чрез екстракция с разтворител и газова хроматография (ISO 9377-2:2000)

БДС EN ISO 14403-1:2012 Качество на водата. Определяне на общ цианид и свободен цианид чрез анализ на потока (FIA и CFA). Част 1: Метод за анализ чрез впръскване (FIA) (ISO 14403-1:2012)

БДС EN ISO 14403-2:2012 Качество на водата. Определяне на общ цианид и свободен цианид чрез анализ на потока (FIA и CFA). Част 2: Метод чрез непрекъснат анализ на потока (CFA) (ISO 14403-2:2012)

БДС ISO 6703-1:2002 Качество на водата. Определяне на цианиди. Част 1: Определяне на общи цианиди

БДС EN ISO 11885:2009 Качество на водата. Определяне на избрани елементи чрез оптично емисионна спектрометрия с индуктивно свързана плазма (ICP-OES) (ISO 11885:2007)

БДС EN ISO 11504:2017 Качество на почвата. Оценяване на въздействието на замърсени с петролни въглеводороди почви

БДС EN ISO 17402:2011 Качество на почви. Изисквания и указания за подбор и приложение на методи за оценяване на наличността на биологични замърсители в почви и почвени материали (ISO 17402:2008)

БДС 17.4.1.04:1988 Опазване на природата. Почви. Общи изисквания за класификация на почвите според влиянието върху тях на химически замърсяващите вещества

БДС 17.4.3.05:1988 Опазване на природата. Почви. Паспорт на почвите

БДС EN 16169 - Утайки, обработени биоотпадъци и почви. Определяне на азот по Kjeldahl

Ръководство за оценка на благоприятно природозащитно състояние за типове природни местообитания и видове по НАТУРА 2000 в България

- съдържа количествени показатели за определяне на степента на увреждане на състояние при природните местообитания и видове: приоритетност, възможност за възстановяване, рядкост, естественост, типичност, стабилност, загуба на площ на природните местообитания, фрагментация в рамките на местообитанието, промяна на проективно покритие, сукцесионни промени, промяна на хоризонтална структура, вертикална структура, разпространение на характерни видове, инвазия, възстановителни и възобновителни способности, санитарно състояние и др.

Червена книга на България

- съдържа 3 тома – растения, животни и местообитания.
- <http://e-ecodb.bas.bg/rdb/bg/>

Обща стратегия (Common Implementation Strategy (CIS)) / Ръководства за прилагане на Рамковата директива за водите (РДВ)

- създадена е, за да се адресират предизвикателствата за прилагане на Рамковата конвенция за водите - повече информация на адреса по-долу http://ec.europa.eu/environment/water/water-framework/objectives/implementation_en.htm
- Ръководствата за прилагане на РДВ са достъпни тук http://ec.europa.eu/environment/water/water-framework/facts_figures/guidance_docs_en.htm

Национални подкрепящи документи към Планове за управление на речните басейни 2016-2021 - достъпни тук <https://www.moew.government.bg/bg/vodi/planove-za-upravlenie/planove-za-upravlenie-na-rechnite-basejini-purb/>

ПРИЛОЖЕНИЕ № 3

СПИСЪК С ИЗТОЧНИЦИ НА ИНФОРМАЦИЯ ЗА АКТУАЛНИ ЦЕНИ

Разходи за труд

При остойносттаването на мерките, разходите за труд следва да се отчитат на база приложимия в страната минимален осигурителен доход, който се определя ежегодно с бюджета на държавното обществено осигуряване.

В таблица, в Приложение към Закон за бюджета на държавното обществено осигуряване за съответната година са представени праговете за дейностите, имащи отношение към прилагането на оздравителни мерки, като те са дадени за съответния клас.

Класовете са както следва:

Клас 1 – Ръководители

Клас 2 – Специалисти

Клас 3 - Техници и приложни специалисти

Клас 4 - Помощен административен персонал

Клас 5 - Персонал, зает с услуги за населението, търговията и охраната

Клас 6 - Квалифицирани работници в селското, горското, рибното и ловното стопанство

Клас 7 - Квалифицирани работници и сродни на тях занаятчии

Клас 8 - Машинни оператори и монтажници

Клас 9 - Професии, неизискващи специална квалификация

Минималните осигурителни прагове са дадени по икономическа дейност.

Пример за някои приложими икономически дейности при прилагане на превантивни и оздравителни мерки:

Код по НКИД	Наименование на икономическа дейност
01, 03 без 1.49	Растениевъдство, животновъдство и лов, спомагателни дейности; Рибно стопанство
02	Горско стопанство
36, 37	Събиране, пречистване и доставяне на води; Събиране, отвеждане и пречистване на отпадъчни води
38 без 38.12 и 38.22; 39	Събиране и обезвреждане на отпадъци; рециклиране на материали; Възстановяване и други услуги по управление на отпадъци
38.12 и 38.22	Събиране на опасни отпадъци; Обработване и обезвреждане на опасни отпадъци

Код по НКИД	Наименование на икономическа дейност
41, 42 без 42.11 и 42.22, 43	Строителство на сгради; Строителство на съоръжения; Специализирани строителни дейности
72	Научноизследователска и развойна дейност

За 2018 г. минималния осигурителен доход по основни икономически дейности е даден в Приложение № 1 към чл. 9, т. 1 от Закон за бюджета на държавното обществено осигуряване за 2018 г., обн. ДВ. бр.99 от 12 Декември 2017 г.

Националната класификация на професиите и длъжностите, 2011 г. е достъпна на страницата на Министерството на труда и социалната политика тук <https://www.mlsp.government.bg/index.php?section=CONTENT&l=229>

Разходи за механизация

При остойностяването на мерките, разходите за механизация следва да се остойностяват по текущи пазарни цени на база изискани и получени оферти.

По-долу са представени някои цени за механизация, които са примерни и са изведени от свободно публикувани в интернет ценоразписи на дружества, извършващи такива услуги:

Вид услуга	Мярка	Цена без ДДС
Услуга с мини багер 1.5 тона с кофа с обем 0.25 м ³	мсм	280 лв.
Услуга с мини багер 1.5 тона с хидравличен чук - 0,27 т.	мсм	370 лв.
Услуга с мини челен товарач /бобкат/ 2.7 т. с кофа с обем 0.32 м ³	мсм	260 лв.
Услуга с комбиниран багер с челна кофа 4 в 1 и задна с обем 0.6 м ³	мсм	380 лв.
Услуга с комбиниран багер с челна кофа 4 в 1 хидравличен чук INDECO HP 650	мсм	440 лв.
Услуга с верижен багер 22 т. с обем на кофата 1.6 м ³	мсм	780 лв.
Услуга с верижен багер 22 т. с хидравличен полуверайзер 1.65 т. за вторично разрушаване на стоманобетон.	мсм	980 лв.
Услуга с верижен багер 25 т. с обем на кофата 1.75 м ³	мсм	820 лв.
Услуга с верижен багер с обем на кофата 1,75 м ³	мсм	840 лв.
Услуга с верижен багер с хидравлична ножица за първично разрушаване на стоманобетон и рязане на метал и метални конструкции.	мсм	1280 лв.
Услуга с колесен багер обем на кофата 0.95 м ³	мсм	480 лв.
Услуга с колесен багер с хидравличен чук KRUPP HR 1250 - 1,2 т.	мсм	680 лв.
Услуга с верижен багер с обем на кофата 2.8 м ³ .	мсм	1350 лв.
Услуга с верижен багер с хидравличен полуверайзер 3.3 т. за вторично разрушаване на стоманобетон.	мсм	1840 лв.
Услуга с верижен багер с хидравлична ножица за първично височинно разрушаване на сгради, стоманобетони и метални конструкции с височина до 23 метра CAT 350-L-UHD-55 т.	мсм	2850 лв.
Услуга с хидравлична трамбовка 450 кг.	мсм	160 лв.
Услуга с челен товарач /фадрома/ 16 т. с обем на кофата 3 м ³ .	мсм	540 лв.
Услуга с верижен челен товарач /фадрома/ 15т. обем на кофата 2.5 м ³	мсм	580 лв.

Вид услуга	Мярка	Цена без ДДС
Услуга с верижен булдозер – 7.5 т.	мсм	410 лв.
Услуга с верижен булдозер Т130/Т170 15 т..	мсм	780 лв.
Услуга с едно бандажен вибрационен валеж 6712 – 16.5 т.	мсм	560 лв.
Услуга с двубандажен вибрационен валеж 3.5т.	мсм	360 лв.
Услуга с електро агрегат с мощност 30 kW.	мсм	320 лв.
Услуга с електро агрегат с мощност 6 kW.	мсм	180 лв.
Услуга с моторен заваръчен агрегат със заварчик.	мсм	350 лв.
Услуга с компресор за сгъстен въздух 5 м ³ /мин.	мсм	480 лв.
Услуга с компресор за сгъстен въздух 5 м ³ /мин. с възможност за едновременна работа на 3 броя пневматични къртачи.	мсм	680 лв.
Транспорт на строителна механизация до 15 тона. / километри в двете посоки/	км.	1.80 лв.
Транспорт на строителна механизация до 22 тона./ километри в двете посоки/	км.	2.40 лв.
Транспорт на строителна механизация до 30 тона./ километри в двете посоки/	км.	3.20 лв.
Транспорт на строителна механизация над 30 тона./ километри в двете посоки/	км.	5.80 лв.
Транспорт на строителна механизация в градски условия до 50 км.	мсм	290 лв.
Празен пробег на композиции за превоз на строителна механизация./до точка на товарене/	км.	1.80 лв.
Товарно –разтоварни дейности на стр. механизация.	бр.	40 лв.
Транспорт на извън габаритни товари с пилотни коли и резервиран маршрут.	км.	+ 50 %

1 машиносмяна (мсм) = 8 машиночаса (мч).

Горепосочените дневни ставки включват оператор и гориво.

При остойносттаването на мерки, следва да се отчитат спецификите при наемането на техника, а именно – минимален период за наемане (например минимум ½ мсм), дали времето необходимо за транспорта е включено в машиносмяната и други.

Разходи за строителни дейности

При остойносттаването на мерките, разходите за строителни дейности следва да се остойносттават по текущи пазарни цени на база поискани и изготвени ценови оферти.

За целите на първоначалното планиране могат да се използват и съществуващи справочници, достъпни и онлайн, например Онлайн Справочник за цените в строителството, достъпен след регистрация на адрес <http://smr.sek-bg.com>.

Все пак, при използването им следва да се отчита Решение № 496 от 04.05.2010 г. на Комисията за защита на конкуренцията, с което определянето на фиксирани, ориентировъчни или препоръчителни цени, свързани с предоставянето на строителни услуги се счита за нарушение по чл. 15, ал.1 от Закона за защита на конкуренцията.

Разходи за проектиране

Разходите за проектиране се определят съгласно Методика за определяне на размера на възнагражденията за предоставяне на проектантски услуги от инженерите в устройственото планиране и в инвестиционното проектиране (ДВ, бр.17 от 2008 г.),

изменена и допълнена с Методика за изменение и допълнение (обн. ДВ, бр. 27 от 2017 г.)

Разходи за мониторинг

Ценоразпис на измерванията, лабораторните анализи и изпитванията, които се извършват от лабораториите към ИАОС - <http://eea.government.bg/bg/labs/tsenorazpis.pdf>

Ценоразпис за платените услуги, които извършва българската агенция по безопасност на храните, съгласно чл. 3, ал. 5 от закона за българската агенция по безопасност на храните - <http://bah.government.bg/bg/Page/tariffs/index/tariffs/Тарифи>

Разходи за третиране на отпадъци

При остойностяването на мерките, разходите за третиране на отпадъците се определят в зависимост от вида и характеристиките на отпадъците.

Когато дейностите се извършват от собствен персонал на оператора (в случаите, когато операторът притежава валиден документ за дейности с отпадъци), при планиране на разходите следва да се използват реални данни въз основа на сключените трудови договори и трудовото законодателство (разходи за командировки и др.).

В случаите, в които се предвижда използване на външни фирми, притежаващи съответните валидни документи за извършване на дейности по третиране на отпадъци, в това число на мястото на събитието/инцидента, разходите се остойностяват въз основа на получени оферти.

Когато не могат да бъдат представени оферти за третиране на отпадъците на територията на страната, остойностяването се извършва на база разходи за трансграничен превоз на отпадъци при условията на Глава пета, раздел IV на ЗУО. Остойностяват се следните разходи:

- За подготовка на отпадъците за транспортиране
- За транспорт до съоръжение за третиране на отпадъци
- За оползотворяване или обезвреждане на отпадъците
- За финансова гаранция или еквивалентна застраховка съгласно Наредбата за реда и начина за изчисляване на размера на финансовата гаранция или еквивалентна застраховка и за предоставяне на годишни справки-декларации при трансграничен превоз (приета с ПМС 195 от 10.07.2014 г., обн. ДВ бр. 59/2014 г., изм. ДВ бр.47/2018 г.)⁸
- Разходи за административни и/или други такси, събирани от компетентните органи във връзка с процедурата по издаване на предварителни писмени съгласия и нотификации по Регламент (ЕО) 1013/2006 относно превози на отпадъци.

---

⁸ Размерът на финансовата гаранция или еквивалентна застраховка по чл. 96, ал. 2 от ЗУО е 2000 лв./тон отпадъци. При износ за оползотворяване на отпадъци, изброени в приложения III или IIIA към Регламент (ЕО) № 1013/2006, в страни, за които Решението на ОИСР относно контрола върху трансграничното движение на отпадъци не се прилага, размерът на финансовата гаранция или еквивалентна застраховка се определя по формулата съгласно приложението към наредбата.

ПРИЛОЖЕНИЕ № 4

СХЕМИ ОТНОСНО ПРИЛАГАНЕ НА ЗОПОЕЩ

Схема 1. Определяне приложимостта на ЗОПОЕЩ

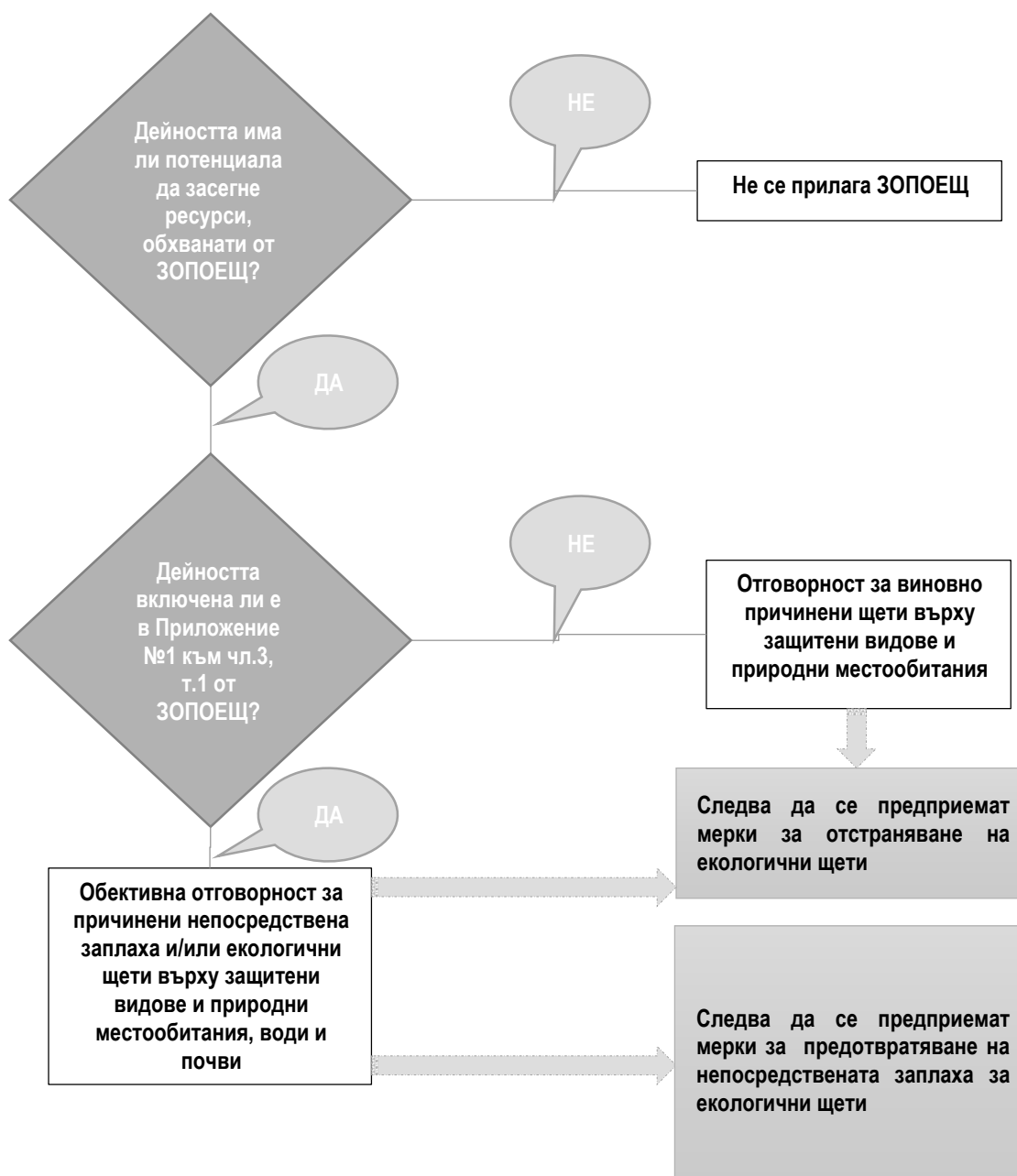

Схема 2. Режим на отговорност по ЗОПОЕЩ

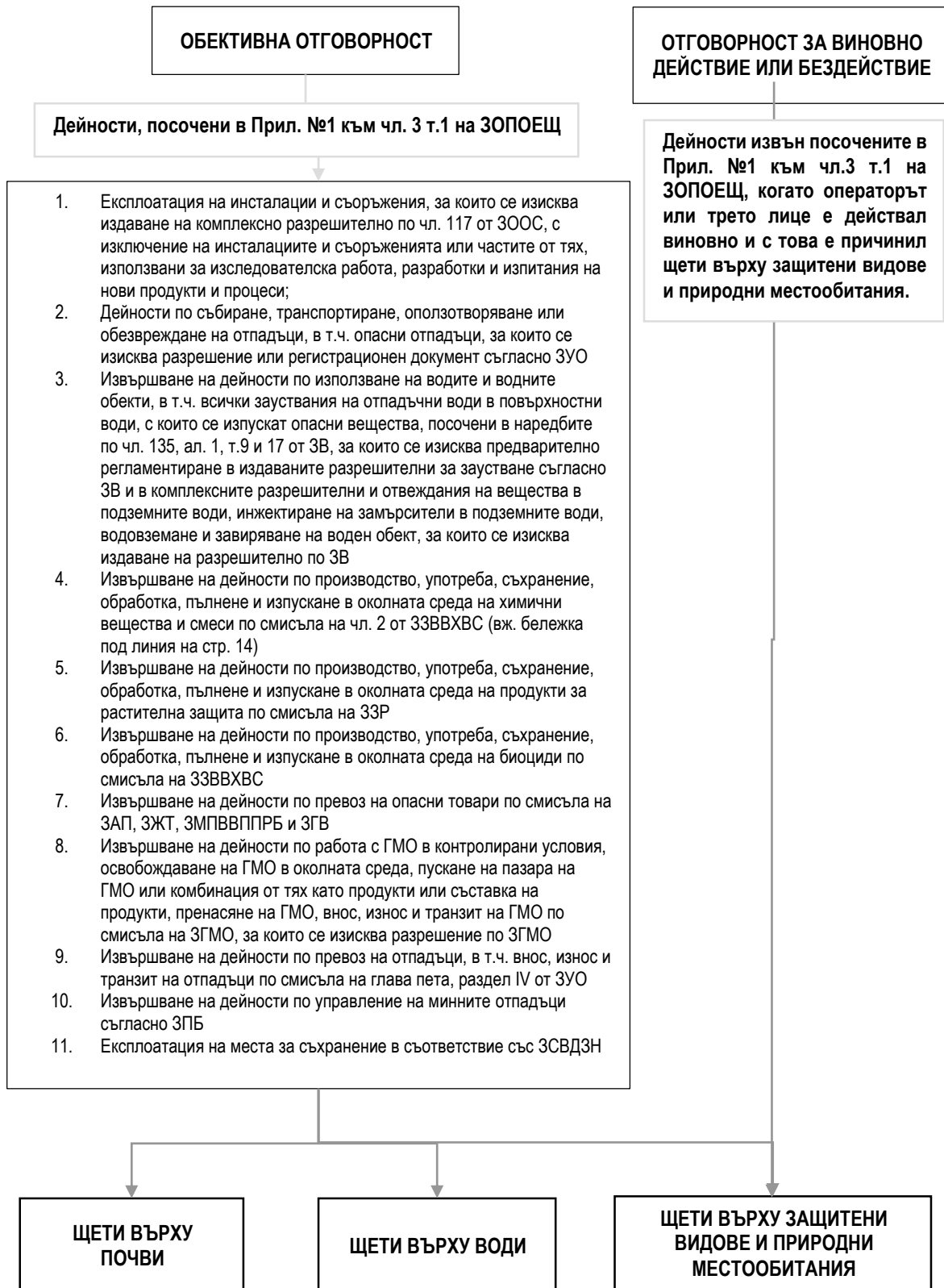

Схема 3. Определяне на приложимостта на ЗОПОЕЩ за даден случай

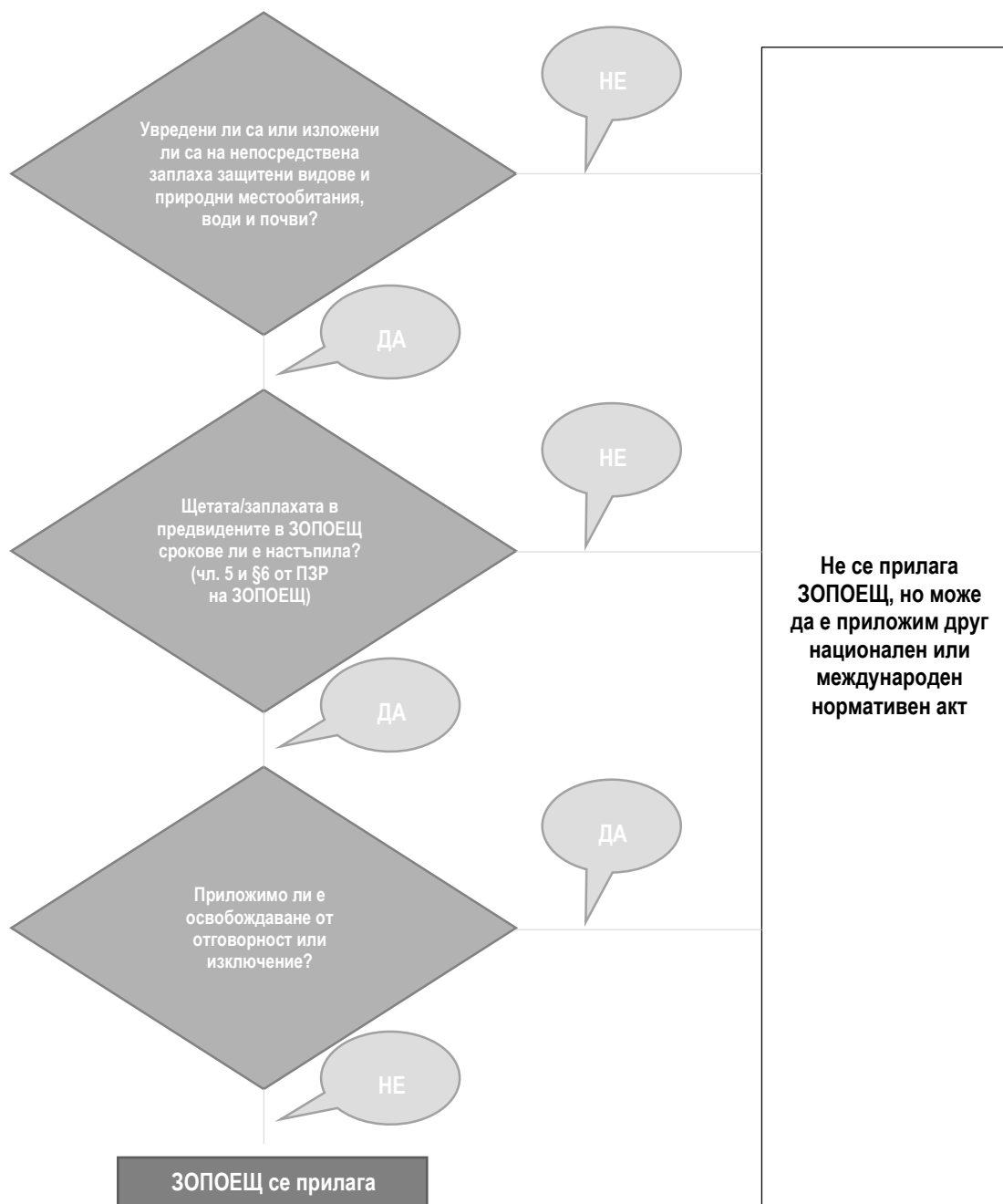

Схема 4. Последователност от действията при прилагане на законодателството за предотвратяване и отстраняване на екологични щети

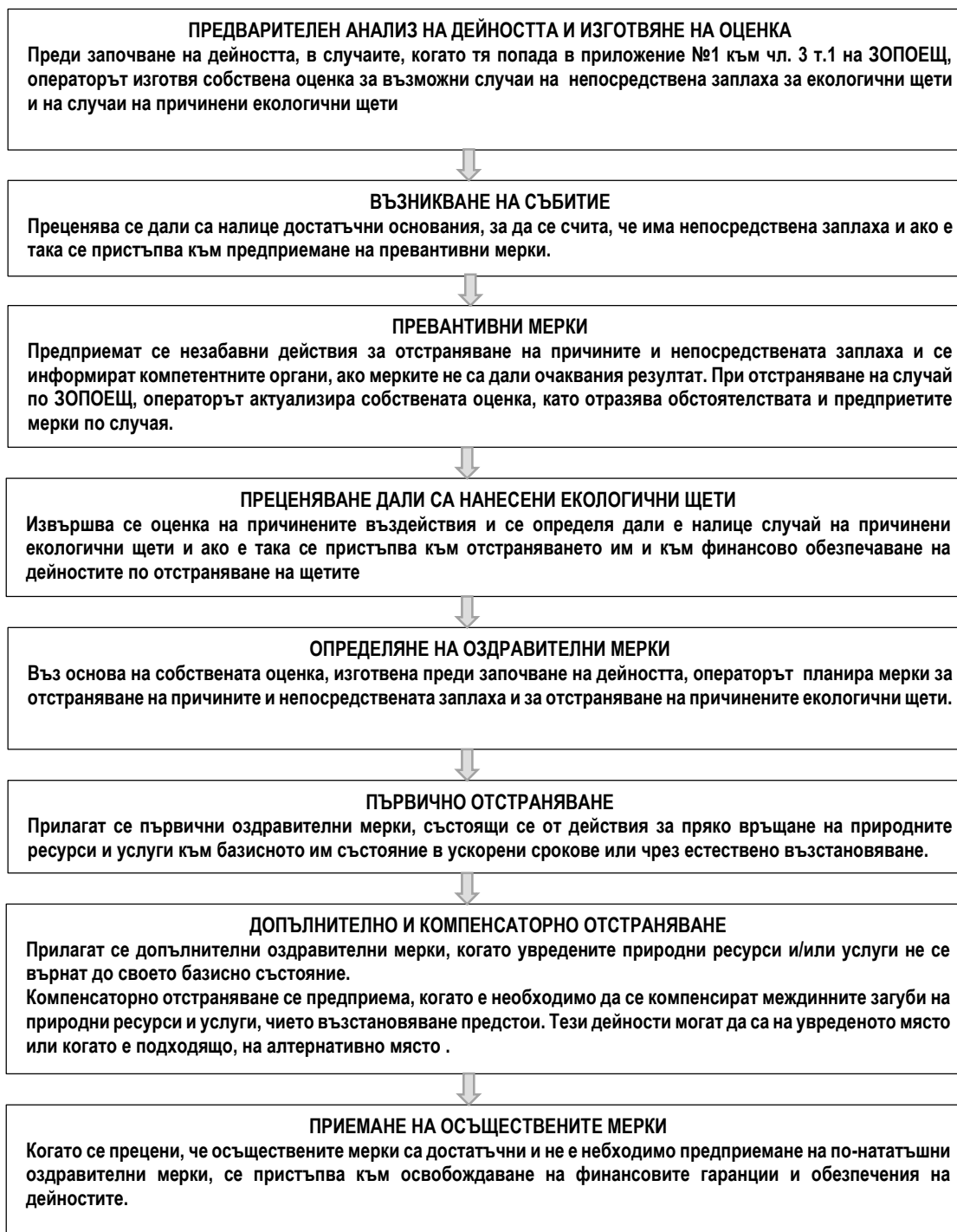

Схема 5. Схема на действията при идентифициране на непосредствена заплаха

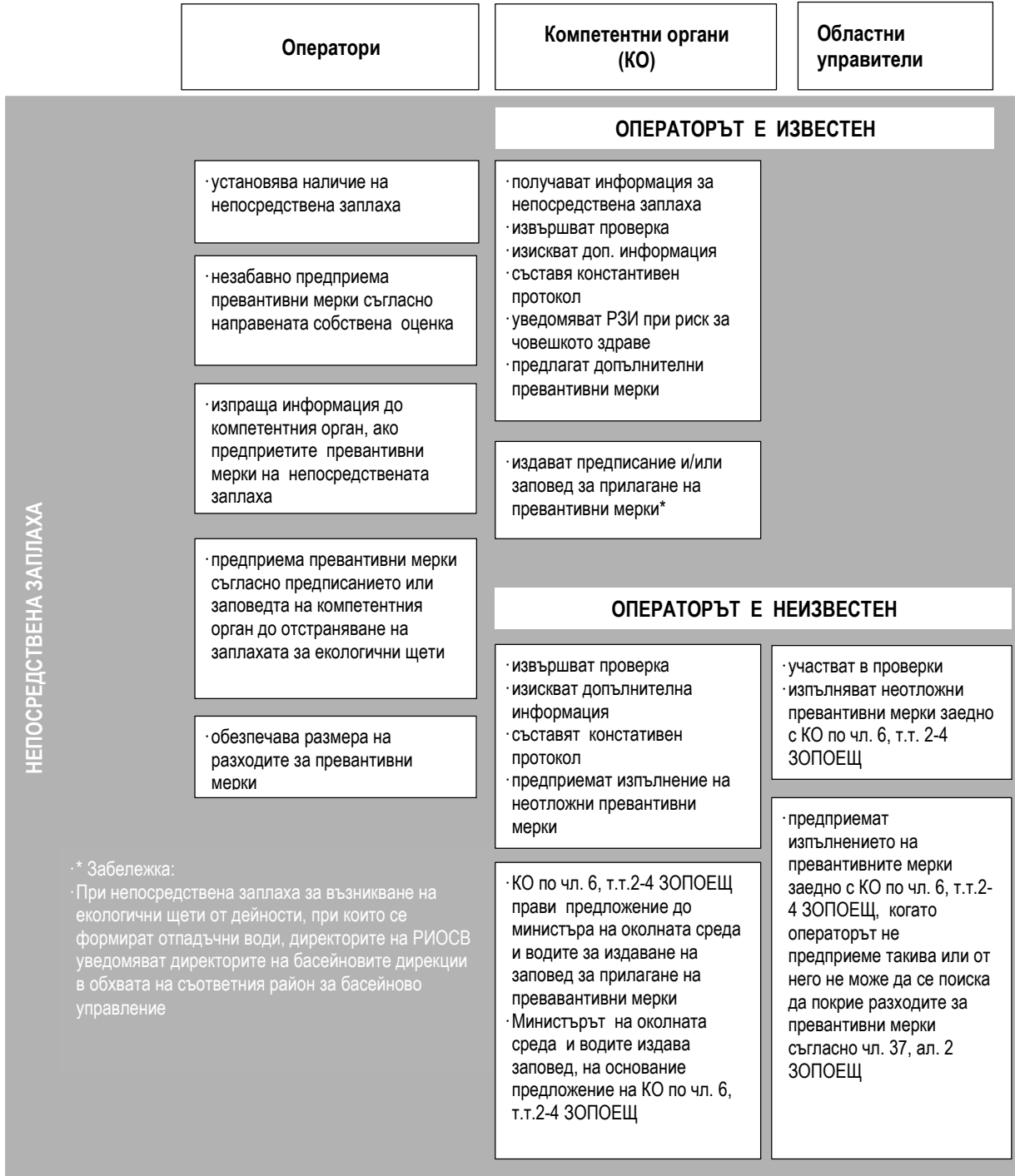

Схема 6. Схема на действията при установяване на причинена екологична щета, в случаите, когато операторът е известен

ЕКОЛОГИЧНИ ЩЕТИ	Оператор	Компетентен орган по чл. 6, т. 2-4	Областни управители
	· установява настъпването на екологични щети	· получава информация за настъпила екологична щета и в срок до 3 дни извършва проверка и съставя констативен протокол	· участват в проверки
	· незабавно информира КО по чл. 6, т. т. 2-4 ЗОПОЕЩ · предприема всички приложими мерки за контрол, улавяне, премахване на замърсителите и други фактори, с цел ограничаване или предотвратяване на последващи екологични щети	· при необходимост дава задължително предписание за вземане на мерки за контрол, улавяне и премахване на замърсителите и/или други фактори, причинили екологичните щети	· получават писмено уведомление за проекта на заповед и я обявява на видно място · уведомяват кмета на общината, на чиято територия са причинени екологични щети за прека на заповед на компетентния орган, който я публикува на интернет страницата на общината
	· предлага на КО по чл. 6, т. т. 2-4 ЗОПОЕЩ оздравителни мерки, съобразно Приложение №4 ЗОПОЕЩ, заедно с финансов разчет, в срок до 10 дни след причиняване на щетата	· при необходимост изисква доп. информация · може да изисква съдействие от други органи на изп. власт при определяне на оздравителните мерки	· когато операторът не предприеме предписаните оздравителни мерки, министърът на околната среда и водите определя областния управител, отговорен за изпълнението на оздравителните мерки · изпълнява оздравителните мерки, когато операторът не успее да изпълни задълженията си
	· изпълнява предписани от компетентния орган мерки за премахване на факторите, причинили екологичните щети и при поискване предоставя доп. информация в срок до 10 дни · участва в консултации за обсъждане и избор на оздравителните мерки	· изготвя проект на заповед за определяне на оздравителни мерки и уведомява областния управител за това · обявява го на интернет страницата си с покана за представяне на становища в срок до 14 дни · провежда консултации с оператора за мерките и разходите за прилагането им	
	· обезпечава размера на разходите за оздравителни мерки съгласно заповедта на компетентния орган	· издава заповед за прилагане на оздравителни мерки в срок от 7 дни след изтичане на 14-дневния срок за препоръки · връчва заповедта на оператора и я обявява на страницата си в 3-дневен срок	· съдейства на компетентните органи при налагане на принудителни административни мерки
	· изпълнява оздравителните мерки съгласно заповедта на компетентния орган	· при необходимост налага принудителни административни мерки	

· Компетентният орган постановява мерките за отстраняване на екологичната щета въз основа на предложените от оператора мерки, преценка на възникналата конкретна ситуация след настъпване на щетите, постъпилите препоръки и становища от обществеността и/или мерките, включени в примерния списък на оздравителните мерки.

При фактическа сложност за определяне на оздравителните мерки, когато операторът е известен:

- В 14-дневен срок след получаване на предложението на оператора, компетентният орган му възлага изготвянето на доклад за оздравителни мерки, като определя срок от 6 месеца
  - докладът съдържа:
    - вид, териториален обхват и причини за настъпването на екологичните щети;
    - описание на базисното състояние и на състоянието след възникване на екологичната щета на природните ресурси и на ползите и услугите от природните ресурси;
    - оценка на причиненото и/или очакваното отрицателно въздействие на екологичните щети върху природните ресурси и човешкото здраве и използваните методики за тази оценка;
    - описание на предлаганите оздравителни мерки и възможните алтернативи;
    - мотиви за избора на предлаганите мерки и срокове за изпълнението им;
    - финансов разчет на разходите за изпълнението им;
    - описание на очакваните трудности при изпълнението на мерките
    - органите на изпълнителната власт, както и другите органи и организации, които събират и разполагат с информация за околната среда (съгл. чл. 21 от ЗООС), предоставят същата на оператора
  - органите на изпълнителната власт и лицата по чл. 21 от ЗООС, които разполагат с информация, необходима за изготвянето на доклада, са длъжни да я предоставят на оператора.
    - в 14-дневен срок след получаване доклада на оператора, съответният компетентен орган прави оценка на пълнотата му и ако няма констатирани пропуски, определя с проект на заповед оздравителните мерки, които операторът да изпълни. При необходимост от допълване на доклада се определя 30-дневен срок за това.
    - компетентният орган обявява проекта на заповед на интернет-страницата си и на видно място в административната си сграда, заедно с покана към обществеността за представяне на препоръки и становища в 14-дневен срок и уведомява писмено съответния областен управител, който съответно уведомява писмено кмета на общината, на територията на която са причинени екологични щети.
    - заповедта за прилагане на оздравителни мерки се издава от съответния компетентен орган до 30 дни след изтичане на 14-дневния срок за представяне на препоръки и становища. При подготовката заповедта се провеждат и консултации с оператора и се вземат предвид получените в срок законосъобразни предложения.
    - в срок до 3 дни след издаването ѝ, заповедта се връчва на оператора и се публикува на страницата на компетентния орган в интернет.

Схема 7. Схема на действие при установяване на причинена екологична щета, в случаите, когато операторът е неизвестен

	Оператор	Компетентен орган по чл. 6, т. 2-4	Областни управители
ЕКОЛОГИЧНИ ЩЕТИ	· операторът се смята за неизвестен до установяването му с констативен протокол от компетентния орган по чл. 6, т.2-4	· може да предприеме незабавни мерки	· може да предприеме незабавни мерки
	· в 14-дневен срок след установяване на оператора съгл. чл. 36 от ЗОПОЕЩ, министърът на околната среда издава заповед за прилагане на оздравителни мерки, вкл. последователност при предприемането им в случаите на причинени няколко екологични щети	· извършва проверка и съставя протокол в срок 3 дни	· участват в проверки
	· изпълнява оздравителните мерки съгласно заповедта на компетентния орган, освен ако не е установен след като мерките са изпълнени	· изготвя предложение до министъра на околната среда и водите за одобряване на оздравителни мерки в срок от 3 дни след съставянето на протокола от проверката	· уведомяват писмено кмета на общината, на чиято територия са причинени екологични щети за проекта на заповед на компетентния орган
	· възстановява разходите за изпълнение на оздравителните мерки, като внася сумите по бюджета на органа на изпълнителната власт, който ги е извършил	· министърът на околната среда и водите в срок от 30 дни изготвя проект на заповед за определяне на оздравителни мерки и уведомява писмено областния управител	· изпълняват оздравителните мерки, когато операторът е неизвестен или не успее да изпълни задълженията си в изпълнение на заповедта на министъра на околната среда и водите
		· обявява проекта на заповед на интернет страницата си с покана за представяне на становища със срок 14 дни	
	· до 7 дни след изтичане на срока за становища и предложения, министърът на околната среда издава заповед за прилагане на оздравителни мерки, като отчита и постъпилите законосъобразни препоръки и становища	· възстановява си изразходваните средства за оздравителните мерки, освен в случаите, когато прецени, че разходите по възстановяването ще бъдат по-големи от сумата, която ще бъде възстановена	
	· заповедта посочва и областния управител, отговорен за изпълнението на оздравителните мерки		
	· до 14 дни след установяване на оператора, министърът на околната среда издава заповед за прилагане на оздравителни мерки, като отчита и постъпилите законосъобразни препоръки и становища	· съдейства на компетентните органи при налагане на принудителни административни мерки	
	· заповедта се връчва до 7 дни след издаването ѝ и се публикува на интернет страницата на МОСВ		

При фактическа сложност за определяне на оздравителните мерки, когато операторът е неизвестен:

- в 14-дневен срок след получаване на предложението на компетентния орган по чл. 6, т.2-4, министърът на околната среда и водите открива процедура по възлагане изготвянето на доклад за оздравителни мерки по реда на Закона за обществените поръчки
- изготвянето на доклада се възлага на експерти със съответната компетентност и които отговарят на изискванията на чл. 31, ал. 2 от ЗОПОЕЦ
- органите на изпълнителната власт и лицата по чл. 21 от ЗООС, които разполагат с информация, необходима за изготвянето на доклада, са длъжни да я предоставят на министъра на околната среда и водите по служебен път
- в 14-дневен срок след получаване доклада министърът на околната среда и водите прави оценка на пълнотата му и ако няма констатирани пропуски, определя с проект на заповед оздравителните мерки, които да бъдат приложени. При необходимост от допълване на доклада се определя 30-дневен срок за това
- в срок от 3 дни след това, министърът на околната среда и водите уведомява писмено съответния областен управител за проекта на заповед, който съответно уведомява писмено кмета на общината, на територията на която са причинени екологични щети. Проектът на заповед се публикува на интернет-страницата на МОСВ с покана към обществеността да представи препоръки и становища в срок от 14 дни
- заповедта за прилагане на оздравителни мерки се издава от министъра на околната среда и водите до 30 дни след изтичане на 14-дневния срок за представяне на препоръки и становища. При подготовката на заповедта се провеждат и консултации с оператора и се вземат предвид получените в срок законосъобразни предложения.
- в срок до 3 дни след издаването ѝ, заповедта се връчва на оператора и се публикува на страницата на компетентния орган в интернет.

Операторът се смята за неизвестен до установяването му с констативен протокол от компетентния орган по чл. 6, т. 2-4 от ЗОПОЕЦ.

ПРИЛОЖЕНИЕ № 5

КОНТРОЛНИ ЛИСТОВЕ

КОНТРОЛЕН ЛИСТ №1

ПРОЦЕДУРА ПО ОПРЕДЕЛЯНЕ НА ПРЕВАНТИВНИ МЕРКИ ЗА ПРЕДОТВРЯВАНЕ НА НЕПОСРЕДСТВЕНА ЗАПЛАХА ЗА ЕКОЛОГИЧНИ ЩЕТИ, КОГАТО ОПЕРАТОРЪТ Е ИЗВЕСТЕН

Дейност	Отговорно лице	Срок	Забележка	Изпълнение
Предприемане на превантивни мерки (чл. 20, ал. 1 ЗОПОЕЩ)	Операторът, в резултат на чиято дейност е възникнала непосредствена заплаха за екологични щети	Незабавно	Мерките за отстраняване на причините и непосредствената заплаха се определят от операторите в съответствие с установените възможни случаи на възникването им въз основа на изготвената оценка по чл. 3, ал.1 от Наредба №1 от 29.10.2008 г.	ДА ☐ НЕ ☐ Бележки:
Писмено информиране на съответния компетентен орган по чл. 6, т. 2-4 (чл. 20, ал. 2 ЗОПОЕЩ)	Операторът, в резултат на чиято дейност е възникнала непосредствена заплаха за екологични щети	Незабавно	Операторът информира за заплахата съответния компетентен орган, когато въпреки предприетите мерки, непосредствената заплаха за екологични щети продължава да съществува. (чл. 20, ал. 2 ЗОПОЕЩ) Информацията е със съдържание съгласно чл. 20, ал.3 от ЗОПОЕЩ.	ДА ☐ НЕ ☐ Бележки:
Писмено уведомяване на директора на съответната регионална здравна инспекция (чл. 8, ал. 1, т. 7 и чл. 25 ЗОПОЕЩ)	Компетентният орган по чл. 6, т. 2-4	5 дни*	Компетентният орган по чл. 6, т. 2 - 4 изпраща писмено уведомление при съмнение за очакван риск за човешкото здраве в резултат на непосредствената заплаха за екологични щети, като посочва информация съгласно чл. 25, т.т. 1-4 от ЗОПОЕЩ	ДА ☐ НЕ ☐ Бележки:
Проверка на място на фактите и обстоятелствата, свързани с непосредствената заплаха за екологични щети (чл. 20, ал. 4 ЗОПОЕЩ)	Компетентният орган по чл. 6, ал. 2-4 или оправомощено от него длъжностно лице	3 дни от получаване на информацията по чл.20, ал.3 от ЗОПОЕЩ	При необходимост изисква от оператора допълнителна информация и съставя констативен протокол.	ДА ☐ НЕ ☐ Бележки:

Дейност	Отговорно лице	Срок	Забележка	Изпълнение
Издаване на предписание и/или заповед за прилагане на превантивни мерки, различни от посочените в информацията, представена от оператора. (чл. 20, ал. 5 ЗОПОЕЩ)	Компетентният орган по чл. 6, т. 2-4	-	Компетентният орган по чл. 6, т. 2-4 може да издаде предписание и/или заповед, чието съдържание е определено в чл. 20, ал.6 от ЗОПОЕЩ	ДА ☐ НЕ ☐ Бележки:
Съобщаване на заповедта на оператора (чл. 20, ал. 7 ЗОПОЕЩ)	Компетентният орган по чл. 6, т. 2-4	3 дни от издаването на заповедта	Заповедта подлежи на обжалване по реда на Административнопроцесуалния кодекс (чл.20, ал. 8 ЗОПОЕЩ) Обжалването на заповедта не спира изпълнението ѝ (чл. 20, ал. 9 ЗОПОЕЩ)	ДА ☐ НЕ ☐ Бележки:

*Разпоредбата на чл. 25 не конкретизира от кога тече срокът. По подразбиране следва да е от момента, в който издава предписанието и/или заповедта по чл. 20, ал. 6 от ЗОПОЕЩ. В този момент, компетентният орган вече ще разполага с информацията по чл. 25, т.т. 1-4 от ЗОПОЕЩ

Други важни разпоредби:

Когато операторът не предприеме превантивни мерки по чл. 20, ал. 1 или ако от него не може да се поиска да покрие разходите съгласно чл. 37, ал. 2, министърът на околната среда и водите по предложение на компетентен орган по чл. 6, т. 2 - 4 може да издаде заповед за прилагане на превантивни мерки, определени по реда на чл. 22 и 23. (чл. 24, ал. 1 ЗОПОЕЩ)

Когато операторът не предприеме превантивни мерки по чл. 20, ал. 6, т. 4 или ако от него не може да се поиска да покрие разходите съгласно чл. 37, ал. 2, министърът на околната среда и водите определя със заповед областния управител, отговорен за прилагането на превантивните мерки. (чл. 24, ал. 2 ЗОПОЕЩ)

КОНТРОЛЕН ЛИСТ №2

Процедура по определяне на превантивни мерки за предотвратяване на непосредствена заплаха за екологични щети, когато операторът е неизвестен

Дейност	Отговорно лице	Срок	Забележка	Изпълнение
Проверка на място на фактите и обстоятелствата, свързани с непосредствената заплаха за екологични щети (чл. 21, ал. 1 ЗОПОЕЩ)	Компетентният орган по чл. 6, ал. 2-4 или оправомощено от него длъжностно лице	3 дни от получаване на информацията	В проверката могат да участват съответните териториални органи на изпълнителната власт, на чиято територия е възникнала щетата, в съответствие с техните правомощия. (чл. 21, ал.2 ЗОПОЕЩ) За проверката се съставя констативен протокол. (чл. 21, ал. 1 от ЗОПОЕЩ)	ДА ☐ НЕ ☐ Бележки:
Предприемане на превантивни мерки за предотвратяване на непосредствената заплаха от екологичните щети (чл. 21, ал. 3 ЗОПОЕЩ)	Компетентният орган по чл. 6, т. 2-4 и органите по чл. 21, ал.2 от ЗОПОЕЩ	-	Компетентният орган по чл. 6, т. 2-4 може съвместно с органите по чл. 21, ал.2 от ЗОПОЕЩ да предприеме превантивни мерки	ДА ☐ НЕ ☐ Бележки:
Представяне на министъра на околната среда и водите на предложение за прилагане на превантивни мерки (чл. 22, ал. 1 ЗОПОЕЩ)	Компетентният орган по чл. 6, ал. 2-4 или оправомощено от него длъжностно лице	3 дни от съставянето на констативния протокол по чл. 21, ал.1 от ЗОПОЕЩ	Съдържанието на предложението е описано в чл. 22, ал. 2 от ЗОПОЕЩ.	ДА ☐ НЕ ☐ Бележки:

МЕТОДИКА ЗА КЛАСИФИЦИРАНЕ НА СЛУЧАИ ПО ЗАКОНА ЗА ОТГОВОРНОСТТА ЗА ПРЕДОТВРЯВАНЕ И ОТСТРАНЯВАНЕ НА ЕКОЛОГИЧНИ ЩЕТИ И ЗА ОПРЕДЕЛЯНЕ/ОСТОЙНОСТЯВАНЕ НА ПРЕВАНТИВНИ / ОЗДРАВИТЕЛНИ МЕРКИ ПО ЗАКОНА И ПОДЗАКОНОВАТА НОРМАТИВНА УРЕДБА КЪМ НЕГО

Дейност	Отговорно лице	Срок	Забележка	Изпълнение
Писмено уведомяване на директора на съответната регионална здравна инспекция (чл. 8, ал. 1, т. 7 и чл. 25 ЗОПОЕЩ)	Компетентният орган по чл. 6, т. 2-4	5 дни*	Компетентният орган по чл. 6, т. 2 – 4 изпраща писмено уведомление при съмнение за очакван риск за човешкото здраве в резултат на непосредствената заплаха за екологични щети, като посочва информация съгласно чл. 25 от ЗОПОЕЩ	ДА ☐ НЕ ☐ Бележки:
Издаване на заповед за прилагане на превантивни мерки (чл. 23, ал. 1 ЗОПОЕЩ)	Министърът на околната среда и водите	10 дни от получаване на предложение по чл. 22, ал. 2 от ЗОПОЕЩ	В същия срок заповедта се публикува на интернет страницата на МОСВ. Заповедта е със съдържание, съгласно чл. 23, ал. 2 от ЗОПОЕЩ Заповедта подлежи на обжалване по реда на Административно-процесуалния кодекс (чл.23, ал. 3 ЗОПОЕЩ) Обжалването на заповедта не спира изпълнението ѝ (чл. 23, ал. 4 ЗОПОЕЩ)	ДА ☐ НЕ ☐ Бележки:

*Разпоредбата на чл. 25 не конкретизира от кога тече срокът. По подразбиране следва да е от момента, в който издава предписанието и/или заповедта по чл. 20, ал. 6 от ЗОПОЕЩ. В този момент, компетентният орган вече ще разполага с информацията по чл. 25, т.т. 1-4 от ЗОПОЕЩ

КОНТРОЛЕН ЛИСТ № 3

Процедура по определяне на оздравителни мерки при настъпване на екологични щети, когато операторът е известен

Дейност	Отговорно лице	Срок	Забележка	Изпълнение
Писмено информиране на съответния компетентен орган по чл. 6, т. 2-4 за причинени екологични щети (чл. 26, ал. 1 ЗОПОЕЩ)	Операторът, в резултат на чиято дейност са причинени екологични щети	Незабавно	Информацията е със съдържание съгласно чл. 26, ал.2 от ЗОПОЕЩ.	ДА ☐ НЕ ☐ Бележки:
Предприемане на мерки за контрол, улавяне, премахване на замърсителите и/или други фактори, причинили екологичните щети (чл. 26, ал. 1, т. 1 ЗОПОЕЩ)	Операторът, в резултат на чиято дейност са причинени екологични щети	Незабавно	Мерките са с цел ограничаване или предотвратяване на последващи екологични щети, отрицателни въздействия върху човешкото здраве и последващо засягане на услуги от природните ресурси.	ДА ☐ НЕ ☐ Бележки:
Предприемане на необходимите оздравителни мерки, одобрени по реда на чл. 29 или 32 от ЗОПОЕЩ (чл. 26, ал. 1, т. 2 ЗОПОЕЩ)	Операторът, в резултат на чиято дейност са причинени екологични щети	Незабавно	Мерките са определени в съответствие с целите и критериите съгласно приложение № 4 от ЗОПОЕЩ.	ДА ☐ НЕ ☐ Бележки:
Писмено уведомяване на директора на съответната регионална здравна инспекция с цел оценка на риска за човешкото здраве. (чл. 8, ал.1, т. 7 ЗОПОЕЩ)	Компетентният орган по чл. 6, т. 2-4			ДА ☐ НЕ ☐ Бележки:

МЕТОДИКА ЗА КЛАСИФИЦИРАНЕ НА СЛУЧАИ ПО ЗАКОНА ЗА ОТГОВОРНОСТТА ЗА ПРЕДОТВРЯВАНЕ И ОТСТРАНЯВАНЕ НА ЕКОЛОГИЧНИ ЩЕТИ И ЗА ОПРЕДЕЛЯНЕ/ОСТОЙНОСТЯВАНЕ НА ПРЕВАНТИВНИ / ОЗДРАВИТЕЛНИ МЕРКИ ПО ЗАКОНА И ПОДЗАКОНОВАТА НОРМАТИВНА УРЕДБА КЪМ НЕГО

Дейност	Отговорно лице	Срок	Забележка	Изпълнение
Предложение до компетентния орган по чл. 6, т. 2-4 относно необходимите оздравителни мерки и финансов разчет на разходите за изпълнението им (чл. 26, ал. 3 ЗОПОЕЩ)	Операторът, в резултат на чиято дейност са причинени екологични щети	10 дни от причиняването на щетите	Оздравителните мерки се определят в съответствие с целите и критериите, съгласно приложение № 4 от ЗОПОЕЩ	ДА ☐ НЕ ☐ Бележки:

При случаи без фактическа сложност

Дейност	Отговорно лице	Срок	Забележка	Изпълнение
Проверка на място на фактите и обстоятелствата, свързани с причинените екологични щети (чл. 27, ал. 1 ЗОПОЕЩ)	Компетентният орган по чл. 6, т. 2-4 или оправомощено от него длъжностно лице	3 дни от получаване на информацията по чл.26, ал. 2 от ЗОПОЕЩ	Съставя се констативен протокол.	ДА ☐ НЕ ☐ Бележки:
Даване на задължителни предписания и изискване на допълнителна информация. (чл. 27, ал. 2 и чл. 28, ал. 1 ЗОПОЕЩ)	Компетентният орган по чл. 6, т. 2-4	При необходимост	Компетентният орган по чл. 6, т. 2-4 може да даде при необходимост предписание с цел ограничаване или предотвратяване на последващи екологични щети, отрицателни въздействия върху човешкото здраве и последващо засягане на услуги от природните ресурси. (чл. 27, ал. 2 и чл. 28, ал. 1 ЗОПОЕЩ) Компетентният орган по чл. 6, т. 2-4 може да изисква съдействие и от другите централни и териториални органи на изпълнителната власт при определяне на оздравителните мерки. (чл. 28, ал. 2 ЗОПОЕЩ)	ДА ☐ НЕ ☐ Бележки:

МЕТОДИКА ЗА КЛАСИФИЦИРАНЕ НА СЛУЧАИ ПО ЗАКОНА ЗА ОТГОВОРНОСТТА ЗА ПРЕДОТВРЯВАНЕ И ОТСТРАНЯВАНЕ НА ЕКОЛОГИЧНИ ЩЕТИ И ЗА ОПРЕДЕЛЯНЕ/ОСТОЙНОСТЯВАНЕ НА ПРЕВАНТИВНИ / ОЗДРАВИТЕЛНИ МЕРКИ ПО ЗАКОНА И ПОДЗАКОНОВАТА НОРМАТИВНА УРЕДБА КЪМ НЕГО

Дейност	Отговорно лице	Срок	Забележка	Изпълнение
Представяне на изискана допълнителна информация (чл. 28, ал. 1 ЗОПОЕЩ)	Операторът, в резултат на чиято дейност са причинени екологични щети	10 дни	Преди определяне на оздравителни мерки компетентният орган може да извършва проверка на място и да дава задължителни предписания, както и да изисква допълнителна информация, която операторът представя в срок 10 дни. (чл. 28 ЗОПОЕЩ)	ДА ☐ НЕ ☐ Бележки:
Проект на заповед за определяне на оздравителните мерки, които операторът е длъжен да осъществи (чл. 29, ал. 1 ЗОПОЕЩ)	Компетентният орган по чл. 6, т. 2-4 или оправомощено от него длъжностно лице	30 дни от получаване на предложението по чл. 26, ал. 3 от ЗОПОЕЩ	Компетентният орган по чл. 6, т. 2-4 уведомява писмено за проекта на заповед по ал. 1 областния управител на областта, на чиято територия са причинени екологичните щети (чл. 29, ал. 2 ЗОПОЕЩ)	ДА ☐ НЕ ☐ Бележки:
Обявяване на проекта на заповед (чл. 29, ал. 2 ЗОПОЕЩ)	Компетентният орган по чл. 6, т. 2-4	3 дни от съставянето му	Проектът на заповед се обявява на интернет страницата на компетентния орган, като обявата съдържа покана към обществеността да представи своите препоръки и становища. Проектът на заповед се поставя на видно място в административната сграда на компетентният орган по чл. 6, т. 2-4. (чл. 29, ал. 2 ЗОПОЕЩ)	ДА ☐ НЕ ☐ Бележки:
Писмено уведомяване за проекта на заповед на кмета на общината, на чиято територия са причинени екологични щети (чл. 29, ал. 3 ЗОПОЕЩ)	Областният управител	В разпоредбата не се посочва изричен срок. Би следвало действието да се извърши „своевременно“/ “във възможно най-кратък срок“, с цел спазване на срока от 14 дни от	Кметът на общината публикува проекта на заповед на интернет страницата на общината.	ДА ☐ НЕ ☐ Бележки:

МЕТОДИКА ЗА КЛАСИФИЦИРАНЕ НА СЛУЧАИ ПО ЗАКОНА ЗА ОТГОВОРНОСТТА ЗА ПРЕДОТВРЯВАНЕ И ОТСТРАНЯВАНЕ НА ЕКОЛОГИЧНИ ЩЕТИ И ЗА ОПРЕДЕЛЯНЕ/ОСТОЙНОСТЯВАНЕ НА ПРЕВАНТИВНИ / ОЗДРАВИТЕЛНИ МЕРКИ ПО ЗАКОНА И ПОДЗАКОНОВАТА НОРМАТИВНА УРЕДБА КЪМ НЕГО

Дейност	Отговорно лице	Срок	Забележка	Изпълнение
		публикуване на проекта на заповед за становища на обществеността		
Представяне на препоръки и становища (чл. 29, ал. 4 ЗОПОЕЩ)	Обществеността	14 дни от публикуването на проекта на заповед.		ДА ☐ НЕ ☐ Бележки:
Провеждане на консултации с оператора (чл. 29, ал. 5 ЗОПОЕЩ)	Компетентният орган по чл. 6, т. 2-4	В рамките на срока за подготовката на проекта на заповед	При подготовката на заповедта за прилагане на оздравителни мерки компетентният орган по чл. 6, т. 2 - 4 насрочва и провежда консултации с оператора за обсъждане и избор на оздравителните мерки и разходите за прилагането им, като взема под внимание и получените законосъобразни предложения.	ДА ☐ НЕ ☐ Бележки:
Издаване на заповед за прилагане на оздравителни мерки (чл. 29, ал. 6 ЗОПОЕЩ)	Компетентният орган по чл. 6, т. 2-4 или оправомощено от него длъжностно лице	7 дни от изтичането на срока по чл. 29, ал. 4 от ЗОПОЕЩ	Съдържанието на заповедта е посочено в чл. 29, ал. 7 от ЗОПОЕЩ.	ДА ☐ НЕ ☐ Бележки:
Връчване на заповедта на оператора (чл. 29, ал. 8 ЗОПОЕЩ)	Компетентният орган по чл. 6, т. 2-4	3 дни от издаването на заповедта	Едновременно с връчването ѝ, заповедта се публикува на интернет страницата на компетентния орган. Заповедта подлежи на обжалване по реда на Административно-процесуалния кодекс (чл.29, ал. 9 ЗОПОЕЩ)	ДА ☐ НЕ ☐ Бележки:

При случаи с фактическа сложност и/или при необходимост от допълнителни анализи

Дейност	Отговорно лице	Срок	Забележка	Изпълнение
Възлагане на оператора да изготви доклад за оздравителни мерки (чл. 30, ал. 1 ЗОПОЕЩ)	Компетентният орган по чл. 6, ал. 2-4 или оправомощено от него длъжностно лице	14 дни от получаване на предложението на оператора по чл.26, ал. 3 от ЗОПОЕЩ	При фактическа сложност за определяне на оздравителни мерки и/или при необходимост от допълнителни анализи компетентният орган по чл.6, т. 2-4 или оправомощено от него длъжностно лице в срок 14 дни от получаване на приложението по чл. 26, ал. 3 определя срок 6 месеца , в който операторът изготвя доклад за оздравителни мерки и го представя на органа. (чл. 30, ал. 1 ЗОПОЕЩ)	ДА ☐ НЕ ☐ Бележки:
Изготвяне на доклад за оздравителни мерки (чл. 30, ал.1от ЗОПОЕЩ)	Операторът, в резултат на чиято дейност са причинени екологични щети	6 месеца	Докладът е със съдържание, в съответствие с чл. 30, ал. 2 ЗОПОЕЩ. Докладът се представя на органа по чл. 6, т. 2-4. Операторът осигурява необходимата информация за изготвяне на доклада. (чл. 30, ал. 3 ЗОПОЕЩ) Органите на изпълнителната власт, както и лицата по чл. 21 от ЗООС, които разполагат с необходимата информация за изготвянето на доклада са длъжни да я предоставят на оператора по реда на глава втора от ЗООС. (чл. 30, ал. 4 ЗОПОЕЩ)	ДА ☐ НЕ ☐ Бележки:

МЕТОДИКА ЗА КЛАСИФИЦИРАНЕ НА СЛУЧАИ ПО ЗАКОНА ЗА ОТГОВОРНОСТТА ЗА ПРЕДОТВРЯВАНЕ И ОТСТРАНЯВАНЕ НА ЕКОЛОГИЧНИ ЩЕТИ И ЗА ОПРЕДЕЛЯНЕ/ОСТОЙНОСТЯВАНЕ НА ПРЕВАНТИВНИ / ОЗДРАВИТЕЛНИ МЕРКИ ПО ЗАКОНА И ПОДЗАКОНОВАТА НОРМАТИВНА УРЕДБА КЪМ НЕГО

Дейност	Отговорно лице	Срок	Забележка	Изпълнение
Оценка на пълнотата на доклада и изготвяне на проект на заповед за оздравителните мерки (чл. 31, ал.1 ЗОПОЕЩ)	Компетентният орган по чл. 6, ал. 2-4 или оправомощено от него длъжностно лице	14 дни от получаването на доклада по чл. 30 от ЗОПОЕЩ		ДА ☐ НЕ ☐ Бележки:
Допълване на доклада (чл. 31, ал. 2 ЗОПОЕЩ)	Операторът, в резултат на чиято дейност са причинени екологични щети	30 дни	При констатирани пропуски органът по чл. 31, ал. 1 на ЗОПОЕЩ връща на оператора доклада за допълване в срок 30 дни. (чл. 31, ал.2 ЗОПОЕЩ)	ДА ☐ НЕ ☐ Бележки:
Обявяване на проекта на заповед (чл. 31, ал. 3 ЗОПОЕЩ)	Компетентният орган по чл. 6, т. 2-4	3 дни от изтичане на срока по чл. 31, ал. 1 или 2 от ЗОПОЕЩ	Компетентният орган по чл. 6, т. 2-4 уведомява писмено за проекта на заповед по ал. 1 областния управител на областта, на чиято територия са причинени екологичните щети. Проектът на заповед се обявява на интернет страницата на компетентния орган, като обявата съдържа покана към обществеността да представи своите препоръки и становища. Проектът на заповед се поставя на видно място в административната сграда на компетентният орган по чл. 6, т. 2-4.	ДА ☐ НЕ ☐ Бележки:
Писмено уведомяване за проекта на заповед на кмета на общината, на чиято територия са причинени екологични	Областният управител	В разпоредбата не се посочва изричен срок. Би следвало действието да се извърши „своевременно“/“във възможно най-кратък срок“, с цел спазване на срока от 14 дни от	Кметът на общината публикува проекта на заповед на интернет страницата на общината.	ДА ☐ НЕ ☐ Бележки:

МЕТОДИКА ЗА КЛАСИФИЦИРАНЕ НА СЛУЧАИ ПО ЗАКОНА ЗА ОТГОВОРНОСТТА ЗА ПРЕДОТВРЯВАНЕ И ОТСТРАНЯВАНЕ НА ЕКОЛОГИЧНИ ЩЕТИ И ЗА ОПРЕДЕЛЯНЕ/ОСТОЙНОСТЯВАНЕ НА ПРЕВАНТИВНИ / ОЗДРАВИТЕЛНИ МЕРКИ ПО ЗАКОНА И ПОДЗАКОНОВАТА НОРМАТИВНА УРЕДБА КЪМ НЕГО

Дейност	Отговорно лице	Срок	Забележка	Изпълнение
щети (чл. 31, ал. 4 ЗОПОЕЩ)		публикуване на проекта на заповед за становища на обществеността.		
Представяне на препоръки и становища (чл. 31, ал. 5 ЗОПОЕЩ)	Обществеността	В срок 14 дни от публикуването на проекта на заповед.		ДА ☐ НЕ ☐ Бележки:
Провеждане на консултации с оператора (чл. 32, ал. 1 ЗОПОЕЩ)	Компетентният орган по чл. 6, т. 2-4 или оправомощено от него длъжностно лице		При подготовката на заповедта за прилагане на оздравителни мерки компетентният орган по чл. 6, т. 2 - 4 насрочва и провежда консултации с оператора за обсъждане и избор на оздравителните мерки и разходите за прилагането им, като взема под внимание и получените законосъобразни предложения по чл. 31, ал. 5 на ЗОПОЕЩ. (чл. 32, ал. 1 ЗОПОЕЩ)	ДА ☐ НЕ ☐ Бележки:
Издаване на заповед за прилагане на оздравителни мерки (чл. 32, ал. 2 ЗОПОЕЩ)	Компетентният орган по чл. 6, ал. 2-4 или оправомощено от него длъжностно лице	30 дни от изтичането на 14-дневния срок по чл. 31, ал. 3 от ЗОПОЕЩ	Съдържанието на заповедта е посочено в чл. 29, ал. 7 от ЗОПОЕЩ.	ДА ☐ НЕ ☐ Бележки:
Връчване на заповедта на оператора (чл. 32, ал. 3 ЗОПОЕЩ)	Компетентният орган по чл. 6, т. 2-4	3 дни от издаването на заповедта	Едновременно с връчването ѝ, заповедта се публикува на интернет страницата на компетентния орган. Заповедта подлежи на обжалване по реда на Административно-процесуалния кодекс (чл. 32, ал. 4 ЗОПОЕЩ)	ДА ☐ НЕ ☐ Бележки:

КОНТРОЛЕН ЛИСТ № 4

Процедура по определяне на оздравителни мерки при настъпване на екологични щети, когато операторът е неизвестен или не предприеме действия

Дейност	Отговорно лице	Срок	Забележка	Изпълнение
Предприемане на мерки по чл. 26, ал. 1, т. 1 ЗОПОЕЩ за контрол, улавяне, премахване на замърсителите и/или други фактори, причинили екологичните щети (чл. 33, ал. 1, т.1 ЗОПОЕЩ)	Компетентният орган по чл. 6, т. 2-4 и чл. 12 или оправомощено от него лице в съответствие с правомощията им	Незабавно	Мерките са с цел ограничаване или предотвратяване на последващи екологични щети, отрицателни въздействия върху човешкото здраве и последващо засягане на услуги от природните ресурси.	ДА ☐ НЕ ☐ Бележки:
Проверка на място на фактите и обстоятелствата, свързани с причинените екологични щети (чл. 33, ал. 1, т. 2 ЗОПОЕЩ)	Компетентният орган по чл. 6, ал. 2-4 и чл. 12 или оправомощено от него длъжностно лице	3 дни от получаване на информацията за настъпили екологични щети	В проверката участват и териториални органи на изпълнителната власт в съответствие с техните правомощия. (чл. 33, ал. 2 ЗОПОЕЩ) За проверката се съставя се констативен протокол. (чл. 33, ал. 3 ЗОПОЕЩ)	ДА ☐ НЕ ☐ Бележки:
Изготвяне на предложение до министъра на околната среда и водите за одобряване на необходимите оздравителни мерки (чл. 33, ал. 4 и ал. 5 ЗОПОЕЩ)	Компетентният орган по чл. 6, ал. 2-4	3 дни от съставянето на протокола	Предложението е в съответствие с целите и критериите на приложение №4 на ЗОПОЕЩ и със съдържание съгласно чл. 33, ал. 5 от ЗОПОЕЩ.	ДА ☐ НЕ ☐ Бележки:

При случаи без фактическа сложност

Дейност	Отговорно лице	Срок	Забележка	Изпълнение
Проект на заповед за определяне на оздравителните мерки (чл. 33, ал. 6 ЗОПОЕЩ)	Министърът на околната среда и водите или оправомощено от него длъжностно лице	30 дни от получаване на предложението по чл. 33, ал. 5 от ЗОПОЕЩ		ДА ☐ НЕ ☐ Бележки:
Обявяване на проекта на заповед (чл. 33, ал. 7 ЗОПОЕЩ)	Министърът на околната среда и водите	В срок 3 дни от съставянето му	Проектът на заповед се обявява на интернет страницата на МОСВ, като обявата съдържа покана към обществеността да представи своите препоръки и становища. Министърът на околната среда и водите поставя на видно място в административната си сграда проекта на заповед. (чл. 33, ал. 7 ЗОПОЕЩ)	ДА ☐ НЕ ☐ Бележки:
Писмено уведомяване за проекта на заповед на областния управител, на чиято територия са причинени екологични щети (чл. 33, ал. 7 ЗОПОЕЩ)	Министърът на околната среда и водите			ДА ☐ НЕ ☐ Бележки:
Писмено уведомяване за проекта на заповед на кмета на общината, на чиято територия са причинени екологични щети (чл. 33, ал. 8 ЗОПОЕЩ)	Областният управител	В разпоредбата не се посочва изричен срок, следователно е „във възможно най-кратък срок“.		ДА ☐ НЕ ☐ Бележки:

МЕТОДИКА ЗА КЛАСИФИЦИРАНЕ НА СЛУЧАИ ПО ЗАКОНА ЗА ОТГОВОРНОСТТА ЗА ПРЕДОТВРЯВАНЕ И ОТСТРАНЯВАНЕ НА ЕКОЛОГИЧНИ ЩЕТИ И ЗА ОПРЕДЕЛЯНЕ/ОСТОЙНОСТЯВАНЕ НА ПРЕВАНТИВНИ / ОЗДРАВИТЕЛНИ МЕРКИ ПО ЗАКОНА И ПОДЗАКОНОВАТА НОРМАТИВНА УРЕДБА КЪМ НЕГО

Дейност	Отговорно лице	Срок	Забележка	Изпълнение
Представяне на препоръки и становища (чл. 33, ал. 9 ЗОПОЕЩ)	Обществеността	14 дни от публикуването на проекта на заповед.		ДА ☐ НЕ ☐ Бележки:
Издаване на заповед за прилагане на оздравителни мерки (чл. 33, ал. 11 ЗОПОЕЩ)	Министърът на околната среда и водите	7 дни от изтичането на срока по чл. 33, ал. 9 от ЗОПОЕЩ	Съдържанието на заповедта е посочено в чл. 33, ал. 11 от ЗОПОЕЩ. При подготовката на заповедта се взема под внимание и законосъобразните предложения по чл. 33, ал. 9 от ЗОПОЕЩ. Заповедта подлежи на обжалване по реда на Административно-процесуалния кодекс (чл.33, ал. 12 ЗОПОЕЩ)	ДА ☐ НЕ ☐ Бележки:

При случаи с фактическа сложност

Дейност	Отговорно лице	Срок	Забележка	Изпълнение
Откриване на процедура за възлагане изготвянето на доклад за оздравителни мерки по реда на Закона за обществените поръчки (чл. 34, ал. 1 ЗОПОЕЩ)	Министърът на околната среда и водите	14 дни след получаване на предложението по чл. 33, ал. 5 от ЗОПОЕЩ	Изготвянето на доклада се възлага на експерти с компетентност в областта на опазването на местообитанията и защитените видове, съответно на водите и водните тела, на почвите и други, които отговарят на изискванията, посочени в чл. 34, ал. 2 от ЗОПОЕЩ. (чл. 34, ал. 2, т. 1-3 ЗОПОЕЩ)	ДА ☐ НЕ ☐ Бележки:

МЕТОДИКА ЗА КЛАСИФИЦИРАНЕ НА СЛУЧАИ ПО ЗАКОНА ЗА ОТГОВОРНОСТТА ЗА ПРЕДОТВРАТЯВАНЕ И ОТСТРАНЯВАНЕ НА ЕКОЛОГИЧНИ ЩЕТИ И ЗА ОПРЕДЕЛЯНЕ/ОСТОЙНОСТЯВАНЕ НА ПРЕВАНТИВНИ / ОЗДРАВИТЕЛНИ МЕРКИ ПО ЗАКОНА И ПОДЗАКОНОВАТА НОРМАТИВНА УРЕДБА КЪМ НЕГО

Дейност	Отговорно лице	Срок	Забележка	Изпълнение
Изготвяне на доклад за оздравителни мерки и представяне на министъра на околната среда и водите (чл. 34, ал. 3 от ЗОПОЕЩ)	Експертите, на които е възложен (по чл. 34, ал.2 от ЗОПОЕЩ)	6 месеца от възлагането	Докладът съдържа информацията по чл. 30, ал. 2 от ЗОПОЕЩ. Органите на изпълнителната власт, както и лицата по чл. 21 от ЗООС, които разполагат с необходимата информация за изготвянето на доклада са длъжни да я предоставят на министъра на околната среда и водите по служебен път. (чл. 34, ал. 4 ЗОПОЕЩ)	ДА ☐ НЕ ☐ Бележки:
Оценка на пълнотата на доклада и изготвяне на проект на заповед за оздравителните мерки (чл. 34, ал. 5 ЗОПОЕЩ)	Министърът на околната среда и водите	14 дни от получаването на доклада		ДА ☐ НЕ ☐ Бележки:
Допълване на доклада (чл. 34, ал. 6 ЗОПОЕЩ)	Експертите, на които е възложен (по чл. 34, ал.2 от ЗОПОЕЩ)	30 дни	При констатирани пропуски органът по чл. 34, ал. 5 на ЗОПОЕЩ връща на експертите доклада за допълване в срок 30 дни. (чл. 34, ал. 6 ЗОПОЕЩ)	ДА ☐ НЕ ☐ Бележки:
Обявяване на проекта на заповед (чл. 34, ал. 7 ЗОПОЕЩ)	Министърът на околната среда и водите	3 дни от изтичане на срока по чл. 34, ал. 5 или 6 от ЗОПОЕЩ	Министърът на околната среда и водите уведомява писмено за проекта на заповед по ал. 5 областния управител на областта, на чиято територия са причинени екологичните щети. Министърът на околната среда и водите обявява на интернет страницата си проекта на заповед, като обявата съдържа покана към обществеността да представи своите препоръки и становища в срок 14 дни. Министърът на околната среда и водите поставя на видно място в административната сграда проекта на заповед.	ДА ☐ НЕ ☐ Бележки:

Дейност	Отговорно лице	Срок	Забележка	Изпълнение
Писмено уведомяване за проекта на заповед на кмета на общината, на чиято територия са причинени екологични щети (чл. 34, ал. 8 ЗОПОЕЩ)	Областният управител			ДА ☐ НЕ ☐ Бележки:
Представяне на препоръки и становища (чл. 34, ал. 7 ЗОПОЕЩ)	Обществеността	14 дни от публикуването на проекта на заповед.	При подготовката на заповедта за прилагане на оздравителни мерки министърът на околната среда и водите взема под внимание и получените законосъобразни предложения по чл. 34, ал. 7 на ЗОПОЕЩ. (чл. 34, ал. 8 ЗОПОЕЩ)	ДА ☐ НЕ ☐ Бележки:
Издаване на заповед за прилагане на оздравителни мерки (чл. 34, ал. 10 ЗОПОЕЩ)	Министърът на околната среда и водите	30 дни от изтичането на 14-дневния срок по чл. 34, ал. 7 от ЗОПОЕЩ	Съдържанието на заповедта е съгласно чл. 33, ал. 11 от ЗОПОЕЩ. Едновременно с издаването ѝ, министърът на околната среда и водите публикува заповедта на интернет страницата си. Заповедта подлежи на обжалване по реда на Административно-процесуалния кодекс (чл. 34, ал. 11 ЗОПОЕЩ)	ДА ☐ НЕ ☐ Бележки:

Други важни разпоредби:

В случаи на причинени екологични щети, когато операторът не предприеме действията по чл. 26, ал. 1, т. 1, министърът на околната среда и водите предприема действия по реда на чл. 33 и 34 от ЗОПОЕЩ. (чл. 35, ал.1, ЗОПОЕЩ)

В случаи на причинени екологични щети, когато операторът не успее да изпълни задълженията по чл. 26, ал. 1, чл. 27, ал. 2 и чл. 30 или ако от него не може да се поиска да покрие разходите съгласно чл. 37, ал. 2, министърът на околната среда и водите може да предприеме действия по реда на чл. 33 и 34. (чл. 35, ал.2, ЗОПОЕЩ)

В случаи на причинени екологични щети, когато операторът не успее да изпълни задълженията, предвидени в заповеди по чл. 29, ал. 7 и чл. 32, ал. 2 или ако от него не може да се поиска да покрие разходите съгласно чл. 37, ал. 2, министърът на околната среда и водите определя със заповед областен управител, отговорен за прилагането на оздравителните мерки. (чл. 35, ал. 3, ЗОПОЕЩ).

Компетентните органи писмено уведомяват директора на съответната регионална здравна инспекция към министъра на здравеопазването при причинени екологични щети с цел оценка на риска за човешкото здраве (чл. 8, ал. 1, т. 7).

КОНТРОЛЕН ЛИСТ № 5

Процедура по установяване на неизвестен оператор при изпълнение на оздравителни мерки

Дейност	Отговорно лице	Срок	Забележка	Изпълнение
Издаване на констативен протокол за установяване на оператора, в резултат на чиято дейност са настъпили екологични щети (чл. 36, ал. 1 ЗОПОЕЩ)	Компетентният орган по чл. 6, т. 2-4		Операторът се смята за неизвестен до установяването му с констативен протокол.	ДА ☐ НЕ ☐ Бележки:
Издаване на заповед за неизпълнените оздравителни мерки (чл. 36, ал. 2 ЗОПОЕЩ)	Министърът на околната среда и водите	В 14-дневен срок от установяването на оператора по чл. 36, ал. 1 на ЗОПОЕЩ	Съдържанието на заповедта е съгласно чл. 36, ал. 2, а в случаите, когато операторът е установен след като са изпълнени оздравителните мерки по чл. 33, ал. 11 от ЗОПОЕЩ, съдържанието на заповедта е съгласно чл. 36, ал. 3 от ЗОПОЕЩ. В случаите на причинени няколко екологични щети, когато не може да се гарантира едновременно предприемане на оздравителните мерки, със заповедта за прилагането им компетентният орган определя тяхната последователност съобразно естеството, степента, значимостта на възникналите екологични щети и възможностите за естествено възстановяване, като се вземе предвид и рискът за човешкото здраве. (чл. 36, ал. 6 ЗОПОЕЩ)	ДА ☐ НЕ ☐ Бележки:
Връчване на заповедта на оператора (чл. 36, ал. 4 ЗОПОЕЩ)	Министърът на околната среда и водите	В 7-дневен срок от издаването на заповедта	Едновременно с връчването ѝ, заповедта се публикува на интернет страницата на МОСВ. Заповедта подлежи на обжалване по реда на Административно-процесуалния кодекс (чл. 36, ал. 5 ЗОПОЕЩ)	ДА ☐ НЕ ☐ Бележки:

Други важни разпоредби:

Компетентните органи писмено уведомяват директора на съответната регионална здравна инспекция към министъра на здравеопазването при непосредствена заплаха за възникване на екологични щети или при причинени екологични щети с цел оценка на риска за човешкото здраве. (чл. 8, ал. 1, т.7 от ЗОПОЕЩ).

КОНТРОЛЕН ЛИСТ №6

Процедура по Глава четвърта. Искане за предприемане на действия

Дейност	Отговорно лице	Срок	Забележка	Изпълнение
Искане за предприемане на действия от компетентен орган по чл. 6, т. 1-4 (чл. 47, ал. 1 ЗОПОЕЩ).	Всяко физическо или юридическо лице, което е засегнато или е възможно да бъде засегнато от екологичните щети , или има достатъчен интерес при вземането на решение за отстраняване на екологични щети или твърди, че е нарушено негово право		Искането може да се подаде само за случай на причинени екологични щети. Искането съдържа данни съгласно чл. 47, ал.3 от ЗОПОЕЩ. За неправителствените природозащитни организации не се изисква доказване на обстоятелствата по чл. 47, ал.1 от ЗОПОЕЩ.	ДА ☐ НЕ ☐ Бележки:
Разглеждане на искането (чл. 47, ал. 4 ЗОПОЕЩ)	Компетентния орган по чл. 6, т. 2-4	Искането се разглежда в 7-дневен срок от получаване на заявлението.	Когато предоставената информация е непълна, органът връща заявлението с указание каква информация да бъде допълнена от заявителя.	ДА ☐ НЕ ☐ Бележки:
Предоставяне на допълнителна информация. (чл. 47, ал. 5 ЗОПОЕЩ)	Заявителят	Искането се допълва в 7-дневен срок от получаване на указанието.	Когато заявителят не предостави допълнителната информация в посочения срок, компетентният орган по чл. 6, т. 2-4 от ЗОПОЕЩ оставя искането без разглеждане. (чл. 47, ал. 6 ЗОПОЕЩ)	ДА ☐ НЕ ☐ Бележки:
Извършване проверка на място	Компетентния орган по чл. 6, т. 2-4	14-дневен срок от получаване на информацията	Проверката се извършва в случаите, когато информацията в заявлението е достатъчна или е допълнена по реда на чл. 47, ал. 4 от ЗОПОЕЩ.	ДА ☐ НЕ ☐ Бележки:

МЕТОДИКА ЗА КЛАСИФИЦИРАНЕ НА СЛУЧАИ ПО ЗАКОНА ЗА ОТГОВОРНОСТТА ЗА ПРЕДОТВРЯВАНЕ И ОТСТРАНЯВАНЕ НА ЕКОЛОГИЧНИ ЩЕТИ И ЗА ОПРЕДЕЛЯНЕ/ОСТОЙНОСТЯВАНЕ НА ПРЕВАНТИВНИ / ОЗДРАВИТЕЛНИ МЕРКИ ПО ЗАКОНА И ПОДЗАКОНОВАТА НОРМАТИВНА УРЕДБА КЪМ НЕГО

Дейност	Отговорно лице	Срок	Забележка	Изпълнение
Преподаване искането до оператора, когато е настъпила екологична щета и операторът е известен. (чл. 48, ал. 2 ЗОПОЕЩ)	Компетентния орган по чл. 6, т. 2-4		Компетентният орган дава възможност на оператора да представи становище по искането в 14-дневен срок от получаването му.	ДА ☐ НЕ ☐ Бележки:
Откриване на процедура по определяне на оздравителни мерки по реда на глава втора, раздел II ЗОПОЕЩ (чл. 48, ал. 3 т. 1 ЗОПОЕЩ)	Компетентния орган по чл. 6, т. 2-4	След извършване на проверката по чл. 48, ал. 1, когато операторът е неизвестен, или след изтичане на 14-дневния срок по чл. 48, ал.2 от ЗОПОЕЩ.		ДА ☐ НЕ ☐ Бележки:
Заповед за отказ за прилагане на оздравителни мерки (чл. 48, ал. 3 т. 2 ЗОПОЕЩ)	Компетентния орган по чл. 6, т. 2-4		Компетентния орган по чл. 6, т. 2-4 публикува заповедта на интернет страницата си. (чл. 48, ал. 3 т. 2 ЗОПОЕЩ) В 7-дневен срок компетентният орган по чл. 6, т. 2-4 писмено уведомява заявителя и оператора за предприетите действия по чл. 48, ал.3, т.2. ЗОПОЕЩ (чл. 48, ал. 4 ЗОПОЕЩ) Заповедта за отказ подлежи на обжалване по реда на Административно-процесуалния кодекс. (чл. 48, ал. 5 ЗОПОЕЩ)	ДА ☐ НЕ ☐ Бележки:

КОНТРОЛЕН ЛИСТ №7

Процедура по Глава трета. Имуществена отговорност. Финансово-икономическа организация

Дейност	Отговорно лице	Срок	Забележка	Изпълнение
Финансово осигуряване изпълнението на превантивните и оздравителните мерки в предвидените от закона случаи чрез застрахователна полица (чл. 43, ал. 1 т.1 ЗОПОЕЩ)	Операторите, осъществяващи дейности съгласно Приложение №1 на ЗОПОЕЩ	Застрахователната полица за покриване на риска от възникване на непосредствена заплаха или настъпване на екологична щета се представя в МОСВ в 7-дневен срок от сключването на договора за застраховка. (чл. 43, ал. 2 ЗОПОЕЩ)	Застрахователната полица (Договорът за застраховка) е в полза на МОСВ и размерът на застрахователната сума е не по-малък от 50 000 лв. (чл. 43, ал. 3 ЗОПОЕЩ)	ДА ☐ НЕ ☐ Бележки:
Финансово осигуряване изпълнението на превантивните и оздравителните мерки в предвидените от закона случаи чрез банкова гаранция, ипотека върху недвижими имоти и/или вещни права върху тях, залог върху вземания, движими вещи или ценни книжа (чл. 43, ал. 1, т.2-4)		Обезпечението се представя в МОСВ в 7-дневен срок след съобщаването на заповедите по чл. 20 ал.5, чл. 29 ал.6 и чл. 32 ал.2. (чл. 44, ал. 1 ЗОПОЕЩ) Банковата гаранция се учредява за срока, определен в заповедите по чл. 20 ал.5, чл. 29 ал.6 и чл. 32 ал.2 (чл. 44, ал. 2 ЗОПОЕЩ)	Обезпечението се представя в случаите, когато операторът не е сключил договор за застраховка за размера на разходите за превантивни и оздравителни мерки, определен в заповедите по чл. 20 ал.5, чл. 29 ал.6 и чл. 32 ал.2 (чл. 43, ал. 4 ЗОПОЕЩ)	ДА ☐ НЕ ☐ Бележки:
Реализиране на обезпеченията по чл. 43, ал. 1, т.2-4 ЗОПОЕЩ	МОСВ	при неизпълнение, забавено или лошо изпълнение на превантивните и оздравителните мерки, определени със заповедите на министъра на околната среда и водите, както и	При неизпълнение, забавено или лошо изпълнение на превантивните и оздравителните мерки, определени в заповедите по чл. 20 ал.5, чл. 29 ал.6 и чл.	ДА ☐ НЕ ☐ Бележки:

Дейност	Отговорно лице	Срок	Забележка	Изпълнение
		при неплатежоспособност на оператора	32 ал.2 ЗОПОЕЦ, МОСВ има право да: 1. реализира обезпечението по чл. 43, ал. 1, т.2-4; 2. да иска изплащане на застрахователното обезщетение (чл. 45, ал. 1 и ал. 2)	
Освобождаване на банковата гаранция, заличаване на вписването на ипотека или залог	МОСВ	10-дневен срок след окончателното приемане на осъществяваните мерки по съответния ред.	В случай че в посочения срок обезпеченията не са освободени/ заличени, операторът може да предприеме действия по освобождаването им.	ДА ☐ НЕ ☐ Бележки:

Други важни разпоредби:

Когато за непосредствената заплаха или екологичната щета са в причинна връзка с дейността на двама или повече оператори, те отговарят солидарно за разходите за превантивни и оздравителни мерки. В случаи на последователни оператори, отговаря последният оператор, като той има право на регресен иск срещу останалите. (чл. 38, ал.1, ЗОПОЕЦ)

Оператор, който не е изпълнил задълженията си съгласно заповедите на компетентния орган, или е бил неизвестен към момента на определяне на превантивните и оздравителните мерки, или третото лице – причинител, са длъжни да възстановят направените от съответния орган на изпълнителната власт разходи за прилагане на мерки. (чл. 39, ал. 1 ЗОПОЕЦ)

Дължимите от оператора суми се внасят по бюджета на органа на изпълнителната власт, извършил разходите. (чл. 40, ал. 1, ЗОПОЕЦ).

ПРИЛОЖЕНИЕ № 6

НАСОКИ ЗА ОПРЕДЕЛЯНЕ НА РИСКА

Съществуват различни методи за идентификация и оценяване на риска. Универсален стандарт, който дава указания за избор на методи за оценяване на риска в много промишлени отрасли и видове системи е БДС EN 31010:2010 „Управление на риска. Методи за оценяване на риска“.

В това приложение са представени три подхода.

Единият от тях включва систематизиране на описанието на риска и оценката на риска в табличен вид. Описанието на риска отчита очаквания размер на последствието и честотата на случване за всеки един идентифициран риск. Количествената характеристика на риска се определя от въздействието (възможните последствия) и от вероятността от настъпване.

Представената по-долу таблица е пример за този подход:

Данни				Оценка			
Обект на въздействие	Източник	Вреда	Експозиция	Вероятност на експозицията	Тежест	Величина на риска	Оценка на величината
Какъв е рискът? Кой трябва да бъде предпазен?	Кой е агентът или процесът с потенциално негативно	Какви са негативните последствия, в случай на инцидент?	Как обектът бива подложен на негативното въздействие?	Колко често може да е излагането на идентифицираната опасност?	Колко сериозни ще бъдат уврежданията, ако настъпят?	Каква е общата величина на риска?	На какво се базира оценката?
· Слабо населен район · Крайпътно пасище · Дом за възрастни хора на разстояние под 50 м от инцидента	· Разлив на течни запалими материали при производствено	· Пожар · Натравяне на животни които пасат край пътя	· Чрез директно попадане на замърсителите в почвата	· Ниска	· Висока	· Средна	· Аварии от пожар нанасят сериозни щети често с дългосрочни последствия

По този начин рисковете се описват и оценяват едновременно, като табличният вид улеснява едновременното възприятие на няколко риска.

Друг популярен подход за оценка на риска е чрез използването на матрица на риска.

Последствията се оценяват с високо, средно и ниско по следните критерии:

- високо – оказва значително неблагоприятно въздействие върху човешкото здраве и засяга в много висока степен населението
- средно – оказва умерено влияние върху човешкото здраве и засяга част от населението
- ниско – оказва незначително влияние върху човешкото здраве и засяга в много ниска степен населението

Вероятността се оценява като висока, средна и ниска по следните критерии:

- висока – в рамките на зададения период (например една година) събитието има потенциал да настъпи (или е настъпвало) няколко пъти
- средна – в рамките на зададения период (например една година) събитието има потенциал да настъпи (или е настъпвало) поне един път
- ниско – събитието не се е случвало и не е вероятно да настъпи

Резултатът се представя във вид на матрица:

Матрица на риска		Вероятност		
		Висока	Средна	Ниска
Последствие	Високо	1	2	3
	Средно	2	3	4
	Ниско	3	4	5

При този подход рискът се оценява като еднакъв - среден, за случаи, при които:

- вероятността от възникване на инцидента е средна и последствията от него са със средно ниво на въздействие; или
- вероятността от възникване е ниска, но последствията са с високо ниво на последствия; или
- вероятността от възникване е висока, но последствията са с ниско ниво на въздействие.

Най-висок риск произтича от събития, за които и вероятността от възникване се оценява като висока, и последствията от инцидента са с високо ниво на въздействие. Съответно с най-малък риск се оценяват ниската вероятност на възникване и ниското ниво на въздействие на последствията.

Матрица може да се използва като се работи и с формула за количествено определяне на риска:

$$\text{РИСК} = \text{ВЕРОЯТНОСТ} \times \text{ПОСЛЕДСТВИЯ}$$

При този подход може да се определят и повече от три степени на вероятност и въздействие и за всеки един от рисковете ще се получи числова стойност, която позволява сравняване на различните видове риск:

1 – най-ниско 5 – най-високо		Вероятност				
		1	2	3	4	5
Последствие	1	1	2	3	4	5
	2	2	4	6	8	10
	3	3	6	9	12	15
	4	4	8	12	16	20
	5	5	10	15	20	25

Когато се прави сравнение, задължително е да са използвани едни и същи подходи за определяне на риска.

За оценка на риска може да се използва и адаптираната методология по Ръководство по оценка на риска при екологичната отговорност (Guidance on Environmental Liability Risk Assessment, Residual Management Plan and Financial Provision, EPA Ireland, www.epa.ie) - част 2.

При нея има три категории риск, както следва:

Категория риск	Общ резултат
Категория 1	< 2
Категория 2	2 – 6
Категория 3	> 6

1. За определяне на резултат се използват следните показатели:

Показател	Стойност
Население (разстояние от дейността/ събитието до населена обществена или частна сграда) < 50 m 50 m – 250 m 250 m – 1000 m > 1 km	5 3 1 0
Подземни води Регионалнозначими водни тела Локалнозначими водни тела Водно тяло в лошо състояние Степен на чувствителност изключително висока висока средна ниска	2 1 0 3 2 1 0
Чувствителност на приемащите води изключително висока висока средна ниска	3 2 1 0
Качество на въздуха и топография Труден терен Среден терен Прост терен	2 1 0
Защитени видове и природни местообитания В границите на защитена зона < 1 km до защитена зона > 1 km до защитена зона	2 1 0
Чувствителни селскостопански култури Плодови и зеленчукови култури и млекопроизводство на < 50 m Плодови и зеленчукови култури и млекопроизводство на 50 - 150 m Плодови и зеленчукови култури и млекопроизводство на > 150 m	2 1 0

Резултатите от тази подматрица, които после се включват в общия резултат се оценяват така:

Резултат	Класификация
Нисък <7	1
Среден 7 – 12	2
Висок > 12	3

2. Съответствие с изискванията на разрешителните документи, въз основа на които се извършва дейността

Описание	Стойност
Новолицензирано предприятие и предприятие, за което не са установени несъответствия при работата му	1
Лицензирано предприятие, за което са установени само административни нарушения	2
Лицензирано предприятие, за което са установени малък брой несъществени несъответствия (< 5 несъответствия за 12-месечен период). Тук се включват и предприятията, за които установените несъответствия по отношение на почви и подземни води превишават фоновите стойности, но са под максимално допустимите концентрации.	3
Лицензирани съоръжения със значителни емисионни несъответствия (> 5 несъответствия за 12-месечен период) и/или такива със значително замърсяване на почви и подземни води (изискващи мерки за възстановяването им)	4
Съоръжения с повтарящи се несъответствия (общо > 10) за 12-месечен период	5

ПРИЛОЖЕНИЕ № 7

ПОДХОДИ ЗА ОЦЕНКА НА ДОПЪЛНИТЕЛНИТЕ И КОМПЕНСАТОРНИТЕ МЕРКИ

Тук са представени подходите за оценка на това, какво количество допълващи и компенсаторни мерки трябва да бъдат извършени.

Когато е възможно да се идентифицират природни ресурси или услуги от същия или подобен тип като тези, които са засегнати от екологичната щета, следва да се използва подход, основан на еквивалентността (равностойността) на ресурсите и услугите. Анализът на еквивалентността на ресурсите (Resource Equivalency Analysis - REA) и Анализът на еквивалентността на местообитанията (Habitats Equivalency Analysis - HEA), които са обяснени по-долу, са основните прилагани подходи.

Когато е необходимо да се предоставят напълно различни природни ресурси или услуги не е възможно да се използва REA или HEA и тогава трябва да се използва парично остойностяване. Ако оценката на загубените ресурси и/или услуги е изпълнима, но оценката на заместващите природни ресурси и/или услуги не може да бъде извършена в разумен срок или на разумна цена, тогава компетентният орган може да избере оздравителни мерки, чиято цена е еквивалентна на определената парична стойност на загубените природни ресурси и/или услуги (т. 1.2.3. от Приложение №4 от ЗОПОЕЩ).

Независимо от използвания подход, основният принцип е да се намери една и съща единица за остойностяване на **загубите** на природните ресурси и услугите вследствие на щетата и **подобренията**, осигурени чрез допълнително и компенсаторно възстановяване. Това се прави за да се изчисли (балансира) мащабът на оздравителните мерки, които трябва да бъдат еквивалентни на загубите.

Основните принципи на REA, HEA и паричната оценка са представени по-долу.

Анализ на еквивалентността на хабитатите и анализ на еквивалентността на ресурсите

По същество тези два подхода са подобни, като основната разлика е, че анализа на еквивалентността на хабитатите (HEA) обхваща площта на даден тип местообитание (напр. хектари пасища или километри реки) и включва параметър за измерване на промяната в нивото на услугите в тази зона, докато анализът на еквивалентността на ресурсите (REA) обикновено измерва броя на даден ресурс (напр. птици, риба или дървета).

Мерните единици, използвани в HEA, се състоят от три параметъра:

- промяна в нивото на услугите
- площ
- време

Единиците могат да бъдат изразени, например, като "услуга-хектар-години" или "услуга-километър-години".

Мерните единици, използвани в REA са специфични за конкретния случай.

В някои случаи мерни единици могат просто да бъдат брой, маса или подобна мярка на конкретен ресурс, на когото е нанесена екологична щета при даден инцидент (например 125 морски птици или 3 000 килограма биомаса от пъстърва).

В други случаи загубата може да бъде по-добре характеризирана, използвайки единици обвързани с времето от типа "време-ресурс" (подобни на тези, използвани за НЕА), като например брой риби-на месец или брой птици на година.

На практика, тъй като загубите и подобренията се появяват в миналото, настоящето и бъдещето и евентуално възникват по различно време едно от друго, е необходимо да се "дисконтират" единиците, за да бъдат изразени в "настояща стойност".

Дисконтирането е заимствано от финансовата сфера, където стойността на инвестициите, направени в различни периоди от време (например 10 последователни години във всяка от които основни параметри като лихвен процент и инфлация са различни), се привеждат към стойността валидна за един конкретен период (например първата година от десетгодишния период).

Това се прави, за да може стойностите да се сравняват на равна база. Ако например инвестицията е планирано да донесе 100 лева за всяка от следващите десет години, обикновено ще оценим стойността на 100-те лева, които получаваме тази година по-високо от стойността, която получаваме през следващата година и така нататък. За целта се прилага дисконтов процент, който отразява **пропорцията, с която настоящата стойност от 100 лева намалява всяка година**, колкото по-нататък в бъдеще очакваме да я получим.

По подобен начин се счита, че ще придадем по-висока стойност на природните ресурси и услуги сега, отколкото онези, които очакваме в бъдеще.

Настоящата стойност се изчислява по формулата

$$NVP = \frac{C_1}{(1+r)^i}, \text{ където}$$

NPV - нетна настояща стойност (сегашна стойност на природните ресурси и услуги които ще ползваме през година *i* от настоящия момент)

C₁ - стойност на природните ресурси и услуги през съответната година

r - дисконтов процент

i - брой години от началния момент

Обикновено се препоръчва намаляващ дългосрочен годишен дисконтов процент от 3,5% за първите 30 години, 3,0% за следващите 45 години и т.н.

След като бъде определена съответната единна мерна единица за измерване на загубите и подобренията, и след като размерът на загубата е количествено определен, може да се пристъпи към количествено остойностяване на допълнителните и компенсаторните мерки чрез прилагане на избрания подход, който ще даде като краен резултат очакваните подобрения изразени в избраната единна мерна единица.

Пример за прилагане на REA

Екологична щета – унищожаване на 10 000 риби в река (увреден обект)

Допълнителни оздравителни мерки - повторно въвеждане на риби от същия вид в близко разположена река (алтернативен обект), чиято екосистема се нуждае от този вид риба.

Период през който се понасят междинни загуби – 2 години разлика между момента на настъпване на инцидента довел до унищожаването на рибите в реката и момента на въвеждане на риби от същия вид в близко разположена река.

Дисконтов процент – 3,5%

Мерна единица – рибо-година или брой унищожени/повторно въведени риби на година (възможно е използването на други единици – биомаса или прилагане на популационни модели).

Изчисляване на междинните загуби (чрез дисконтиране):

Година	Номинален брой рибо-години	Дисконтиран брой рибо-години
1	10000	10000
2	10000	9662
Общо	20000	19662

Продължителността на допълнителните оздравителни мерки (повторното въвеждане на риби в близката река) е 6 години.

Изчисляване на броя единици, които всяка риба осигурява през всяка година от продължителността на допълнителните мерки (6 год.) – чрез дисконтиране:

Година	Номинален брой рибо-години	Дисконтиран брой рибо-години
1	1	1
2	1	0.97
3	1	0.93
4	1	0.90
5	1	0.87
6	1	0.84
Общо	6	5.51

Изчисляването на броя риби (размер на допълнителните оздравителни мерки), които трябва да бъдат повторно въведени в близко разположената река (алтернативен обект), за да се балансират междинните загуби се извършва като общият брой на загубите, изразени в избраната мерна единица (дисконтирани), се раздели на общия брой на дисконтираните единици, които всяка една единица осигурява за периода на прилагане на допълнителните оздравителни мерки.

В конкретния случай това е: $\frac{19662}{5.51} = 3568$

Тази цифра не включва броя на рибите, необходими за първично възстановяване, а само за компенсиране на междинните загуби.

Пример за прилагане на НЕА

Екологична щета – унищожаване на 10 хектара влажна зона (увреден обект), което води до 50% намаляване на услугите предоставяни от тази влажна зона

Първични оздравителни мерки – след прилагане на първични оздравителни мерки влажната зона ще започне да предоставя отново 100% от услугите след 10 години

Допълнителни оздравителни мерки – увредената влажна зона може да бъде разширена и да обхване съседна земеделска земя (алтернативен обект), която в момента осигурява еквивалента на 20% от услугите и превръщайки се във влажна зона ще повиши услугите си на 100%.

Планира се тези услуги да бъдат предоставяни в продължение на 30 години.

Дисконтов процент – 3,5%

Мерна единица – услуга-хектар-години

Изчисляване на загубите (чрез дисконтиране):

Година	Загуба на услуги	Площ, ha	Дисконтирани единици услуга-хектар-години
1	50%	10	5.00
2	50%	10	4.83
3	50%	10	4.67
4	50%	10	4.51
5	50%	10	4.36
6	50%	10	4.21
7	50%	10	4.07
8	50%	10	3.93
9	50%	10	3.80
10	50%	10	3.67
Общо			43.05

Направени са допускания, че земеделската земя се преобразува, така че тя започва да осигурява увеличени услуги в момента, в който увредената влажна зона достига пълното си ниво на услуги, както и че новата влажна зона ще осигурява увеличени услуги за 30 години.

Изчисляване на броя хектари, които всяка единици осигурява – чрез дисконтиране е представено на следващата таблица:

Година	Подобрения на услуги	Площ	Дисконтирани единици услуга-хектар-години
11	80%	1	0.57
12	80%	1	0.55
13	80%	1	0.53
14	80%	1	0.51
15	80%	1	0.49
16	80%	1	0.48
17	80%	1	0.46
18	80%	1	0.45
19	80%	1	0.43
20	80%	1	0.42
21	80%	1	0.4
22	80%	1	0.39
23	80%	1	0.38
24	80%	1	0.36
25	80%	1	0.35
26	80%	1	0.34
27	80%	1	0.33
28	80%	1	0.32
29	80%	1	0.31
30	80%	1	0.29
31	80%	1	0.29
32	80%	1	0.28
33	80%	1	0.27
34	80%	1	0.26
35	80%	1	0.25
36	80%	1	0.24
37	80%	1	0.23
38	80%	1	0.22
39	80%	1	0.22
40	80%	1	0.21
Общо			10.83

Изчисляването на необходимите хектари влажна зона (размер на допълнителните оздравителни мерки), се извършва като общото количество на загубите изразени в избраната мерна единица (дисконтирани) се раздели на общото количество на придобивките, изразени в избраната мерна единица (дисконтирани).

или в конкретния случай:

$$\frac{43,05}{10,83} = 4$$

Парична оценка

Парично остойностяване се извършва когато се налага да се предоставят природни ресурси и услуги, различни от увредените.

В икономическата теория са разработени методи за измерване на стойността на природните ресурси и услуги.

Същият подход както при REA и HEA може да бъде приложен и при паричната оценка, като:

- За загубата ресурси се определя парична стойност (в лева)
- Определят се потенциални мерки и се установява стойност (или разходи, ако не е възможно определянето на стойност) за всеки подобрен хектар (или друга единица)
- Стойността на загубата на ресурси се разделя на стойността на всеки хектар, за да се изчисли броят на хектарите, необходими като допълнителна или компенсаторна оздравителна мярка

Това е известно като Анализ на еквивалентното остойностяване (или Valuation Equivalency Analysis - VEA).